



RAPORTI VJETOR 2023

ANNUAL REPORT 2023



REPUBLIKA E SHQIPËRISË

GJYKATA KUSHTETUESE

RAPORT VJETOR
2023





Shtypur në shtypshkronjën Kristalina-kh

Përkthimi: Adelina Albrahimi

E drejta e autorit © Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë

ISBN: 9789928309853

Përmbajtja

Hyrje	7
KUADRI KUSHTETUES PËR FUNKSIONIMIN DHE ORGANIZIMIN E GJYKATËS	9
Përbërja e Gjykatës	11
Anëtarët	12
VENDIMMARRJA	20
TË DHËNAT STATISTIKORE	45
BASHKËPUNIMI DHE PERSPEKTIVA NDËRKOMBËTARE	53
Aderimi i Gjykatës Kushtetuese në organizma ndërkombëtarë	53
Aktivitete jubilarë	55
Veprimtari ndërkombëtare dhe vizita studimore	56
Fotografi	58

Hyrje

Viti 2023 ishte një vit tejet angazhues dhe mobilizues për Gjykatën Kushtetuese. Trupa gjyqësore, tashmë tërësisht me përbërje të re, si një reflektim i ndryshimeve kushtetuese, ka trajtuar çështje të rëndësishme që kanë të bëjnë me mosmarrëveshjet kushtetuese, konfliktet e kompetencave mes organeve të pushteteve, kushtetutshmërinë e nismave ligjore dhe akteve të tjera normative dhe, sigurisht, respektimin e lirive dhe të drejtave të individit, si një nga aspektet më të reja të kontrollit kushtetues. Duke u kujdesur maksimalisht për respektimin e afateve procedurale të shqyrtimit gjyqësor, por duke synuar në radhë të parë cilësinë e vendimmarrjes së saj, Gjykata ka arsyetuar 353 vendime, prej të cilave 70 vendime përfundimtare, 245 vendime moskalimi të Kolegjeve të Gjykatës dhe 38 vendime moskalimi të Mbledhjes së Gjyqtarëve.

Pavarësisht ngarkesës së çështjeve dhe vështirësive që mbart procesi kushtetues, Gjykata ka bërë përpjekje të vazhdueshme edhe për përmbushjen e objektivave të saj strategjike e institucionale, me qëllim dhënien e një drejtësie kushtetuese funksionale, me integritet dhe besueshmëri të lartë publike. Edhe pse në kushtet e një buxheti të pamjaftueshëm për nevojat e saj, si një institucion i pavarur dhe i riformësuar, Gjykata, me një lidhshmëri dhe vizion të ri të trupës, ndërmori nisma konkrete për përmirësimin e veprimtarisë funksionale në disa drejtime:

Miratimi i Rregullores për Organizimin dhe Funksionimin e Administratës së Gjykatës Kushtetuese. Me synimin për ta bërë sa më efektive veprimtarinë e saj administrative, duke iu referuar edhe ndryshimeve që pësoi kuadri ligjor për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese, pjesë e paketës së reformës në drejtësi, Mbledhja e Gjyqtarëve miratoi një rregullore tërësisht të re të organizimit dhe funksionimit të administratës së Gjykatës. Kjo nismë detajoi dhe plotësoi kuadrin rregullator institucional lidhur me funksionet dhe detyrat, të drejtat e përgjegjësitë e stafit administrativ.

Miratimi i Rregullores për Komunikimin e Gjykatës Kushtetuese me Median dhe ridimensionimi i marrëdhënieve me median dhe publikun. Për Gjykatën Kushtetuese media është një prej partnerëve kryesorë për sigurimin dhe shpërndarjen e informacionit të saktë dhe të plotë në lidhje me veprimtarinë e saj, duke pasur në fokus ruajtjen e pavarësisë, paanshmërisë

dhe integritetit të kësaj Gjykate. Për këtë arsye u hartua dhe miratua një rregullore e posaçme për komunikimin dhe marrëdhënien e saj me median. Ky dokument përcaktoi parimet, rregullat dhe procedurat e veçanta për krijimin e lehtësive dhe për aksesimin e informacionit nga përfaqësuesit e medias, pra akreditimin e gazetarëve, në funksion të ushtrimit të misionit të tyre për informimin në kohë, me përgjegjësi dhe me korrektesë të publikut. Për shkak të rëndësisë që ajo i kushton komunikimit me median dhe publikun, si dhe në përmbushje të detyrimit për informimin e publikut, Gjykata ka filluar të ndjekë një praktikë të re, që konsiston në organizimin e konferencave për shtyp në ato raste kur për shkak të rëndësisë së çështjes kushtetuese dhe interesit të lartë publik, është e nevojshme të sigurohet informimi i plotë dhe i saktë në lidhje me vendimmarrjen. Qëllimi i këtyre konferencave, në të njëjtën ditë që merret vendimi, është dhënia e një informacioni të përmbledhur dhe me një gjuhë më të thjeshtë, në mënyrë që vendimi i Gjykatës të jetë lehtësisht i kuptueshëm dhe i perceptueshëm, duke pasur parasysh se vendimet kanë gjuhë teknike dhe arsyetimi i tyre i plotë bëhet brenda 30 ditëve nga marrja e vendimit.

Nga muaji qershor i vitit 2023 Gjykata siguron transmetimin live, përmes platformës Youtube, të të gjitha seancave plenare publike, duke mundësuar ndjekjen e tyre jo vetëm nga palët e interesuara dhe profesionistët e së drejtës, por edhe nga publiku i gjerë. Gjykata, gjithashtu, ka hapur edhe faqen e saj zyrtare në rrjetin Facebook (Meta) krahas llogarive zyrtare në rrjetet sociale "Twitter" (X) dhe "LinkedIn", çka mundëson një instrument tjetër komunikimi me publikun e gjerë. Gjykata ka filluar gjithashtu punën për rikonceptimin e faqes së saj të internetit, me qëllim që ajo të kthehet në një faqe bashkëkohore dhe lehtësisht e përdorshme. Ajo është e ndërgjegjshme se faqja zyrtare përbën një mjet kryesor komunikimi dhe informimi jo vetëm për subjektet palë në gjykimin kushtetues, por për të gjitha institucionet, për profesionistët e studiuesit e së drejtës, shoqërinë civile, përfaqësuesit e medias dhe qytetarët e thjeshtë. Duke pasur këtë në vëmendje, Gjykata planifikon ta riorganizojë dhe plotësojë përmbajtjen e faqes për ta bërë atë të aksesueshme nga çdo përdorues. Sipas formatit të ri, i cili pritet të vihet në përdorim gjatë vitit 2024, çdokush do të ketë mundësi

që nëpërmjet kompjuterit ose pajisjeve të tjera elektronike të orientohet lehtësisht për marrjen e informacionit.

Udhërrëfyesi i Jurisprudencës së Gjykatës Kushtetuese. Hartimi dhe pasja e një udhërrëfyesi (Guide) të jurisprudencës kushtetuese ishte shfaqur si një domosdoshmëri dhe përbënte një vakuum, për të cilin nevojitej një nismë urgjente. Udhërrëfyesi është një nga mjetet kryesore që e ndihmon Gjykatën të ruajë vazhdimësinë e jurisprudencës dhe të sigurojë uniformitetin e saj. Ai rrit cilësinë e vendimarrjes, nga njëra anë dhe, nga ana tjetër, ndihmon profesionistët e praktikantët e së drejtës, si dhe publikun që përmes njohjes me vendimin e Gjykatës të përmirësojnë cilësinë e ankimit kushtetues, për një mbrojtje më efektive të të drejtave kushtetuese. Udhërrëfyesi i jurisprudencës kushtetuese u konceptua duke konsideruar si model udhërrëfyesit e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Ai pasqyron dhe përmbledh jurisprudencën kushtetuese për ankimin kushtetues individual me fokus në të drejtën për një proces të rregullt ligjor, të parashikuar nga neni 42 i Kushtetutës, duke synuar që kjo nismë të vijojë edhe për të drejtat dhe liritë e tjera themelore të individit. Për herë të parë në këtë format, me një volum të konsiderueshëm, ky material paraqet në mënyrë të strukturuar standardet dhe precedentët e zhvilluar nga Gjykata ndër vite në lidhje me këtë të drejtë.

Organizimi i tryezave të përbashkëta me Gjykatën e Lartë. Një dimension tjetër i rëndësishëm i veprimtarisë së Gjykatës është edhe diskutimi i çështjeve të natyrës kushtetuese që janë evidentuar nga Gjykata Kushtetuese në vendimarrjen e Gjykatës së Lartë. Për këtë, gjatë vitit 2023 janë organizuar tryeza pune me gjyqtarët e Gjykatës së Lartë, të cilat kanë synuar forcimin e dialogut mes dy juridiksioneve, atij kushtetues dhe atij gjyqësor të zakonshëm, për një mbrojtje më të mirë të të drejtave të individit, veçanërisht në drejtim të së drejtës për proces të rregullt dhe aksesit në të drejtat substanciale.

Sistemi elektronik i menaxhimit të çështjeve. Numri në rritje i kërkesave kushtetuese drejtuar Gjykatës ka diktuar gjithmonë e më shumë nevojën e kompjuterizimit të procesit të punës për administrimin e këtyre kërkesave. Në këtë drejtim,

referuar parimit të efikasitetit dhe transparencës, Gjykata ka bërë përpjekje të vazhdueshme për realizimin e një sistemi bashkëkohor elektronik të menaxhimit të çështjeve. Përgjatë vitit 2023 Gjykata siguroi angazhimin e partnerëve të saj ndërkombëtarë për të mbështetur krijimin e një sistemi tërësisht të ri, të bazuar në teknologjinë e informacionit, për një shqyrtim cilësor e efikas të çështjeve, i cili pritet të materializohet gjatë viteve 2024-2005.

Duhet thënë se veprimtaria e kryer nga Gjykata Kushtetuese gjatë vitit 2023 ishte impenjuese por, përtej sfidave, krijoi edhe mundësi e oportunitete për drejtësinë kushtetuese në vend. Trupa e re, e përbërë me anëtarë të cilët vijnë nga përvoja, formime e fusha të ndryshme të së drejtës, ka sjellë një diversitet të dobishëm, i cili i shërben mendimit ligjor dhe ka sjellë realizime të rëndësishme, duke u kthyer në një nga pikat më të forta institucionale.

Për vitin 2024 ashtu edhe më tej, sfida e çdo anëtari të Gjykatës Kushtetuese do të jetë dhënia e drejtësisë kushtetuese dhe përmbushja e misionit të shenjtë të interpretimit përfundimtar të Kushtetutës, zgjidhjes së mosmarrëveshjeve kushtetuese, garantimit të parimeve të demokracisë dhe shtetit të së drejtës, si edhe respektimit të të drejtave dhe lirive themelore të individit.

HOLTA ZAÇAJ LL.M.
KRYETARE E GJYKATËS KUSHTETUESE



KUADRI KUSHTETUES PËR FUNKSIONIMIN DHE ORGANIZIMIN E GJYKATËS

Gjykata Kushtetuese, e konceptuar sipas modelit kelsenian, ashtu si gjykatat e tjera simotra të të njëjtit sistem, u krijua si një gjykatë e specializuar që zgjidh mosmarrëveshjet kushtetuese dhe thotë fjalën e fundit në çështjet për të cilat të tjerët tashmë janë shprehur. Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë i ka njohur Gjykatës funksionin themelor të interpretimit përfundimtar të normës kushtetuese dhe kontrollit të kushtetutshmërisë së ligjeve e akteve të tjera normative. Nëpërmjet kontrollit kushtetues Gjykata vlerëson mënyrën se si ushtrohet pushteti nga organet shtetërore duke përcaktuar kufijtë kushtetues brenda të cilëve duhet të veprojnë ato. Për këtë arsye ajo njihet ndryshe edhe si “Rojë e Kushtetutës”.

Ndryshimet kushtetuese të vitit 2016, mes të tjerash, ridimensionuan Gjykatën Kushtetuese edhe si një gjykatë të të drejtave të njeriut, duke zgjeruar rolin e saj në mbrojtje dhe garantim të të drejtave dhe lirive themelore të garantuara në Kushtetutë, nëpërmjet ankimit kushtetues individual, i cili mund të ushtrohet ndaj çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që i cenon ato.

Juridiksioni i Gjykatës përcaktohet në nenin 124 të Kushtetutës, ndërsa kompetencat e saj renditen në nenin 131 të Kushtetutës, sipas të cilit Gjykata vendos për:

- pajtueshmërinë e ligjit me Kushtetutën ose me marrëveshjet ndërkombëtare, siç parashikohet në nenin 122 të saj;
- pajtueshmërinë e marrëveshjeve ndërkombëtare me Kushtetutën para ratifikimit të tyre;
- pajtueshmërinë e akteve normative të organeve qendrore dhe vendore me Kushtetutën dhe me marrëveshjet ndërkombëtare;
- mosmarrëveshjet e kompetencës ndërmjet pushteteve, si dhe ndërmjet pushtetit qendror dhe qeverisjes vendore;

-kushtetutshmërinë e partive dhe organizatave të tjera politike si dhe të veprimtarisë së tyre në bazë të nenit 9 të Kushtetutës;

-shkarkimin nga detyra të Presidentit dhe vërtetimin e pamundësisë së ushtrimit të funksioneve të tij;

-çështjet që lidhen me zgjedhshmërinë dhe papajtueshmërinë në ushtrimin e funksioneve të Presidentit dhe të deputetëve, si dhe me verifikimin e zgjedhjes së tyre;

-kushtetutshmërinë e referendumit dhe verifikimin e rezultateve të tij;

-gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë;

-respektimin e procedurës së parashikuar nga Kushtetuta në rastet e shqyrtimit të një ligji për rishikimin e Kushtetutës, të miratuar nga Kuvendi sipas nenit 177 të saj.

Kushtetuta parashikon shprehimisht edhe kompetenca të tjera të Gjykatës Kushtetuese,¹ siç janë:

-shqyrtimi i vendimit të Këshillit të Ministrave për shpërndarjen ose shkarkimin e organit të zgjedhur drejtpërdrejt të njësisë qeverisëse vendore për shkelle të rënda të Kushtetutës ose të ligjeve;

-shqyrtimi i vendimeve të Këshillit të Lartë Gjyqësor dhe Këshillit të Lartë të Prokurorisë për shkarkimin nga detyra të gjyqtarit dhe prokurorit;

-shkarkimi dhe pezullimi nga detyra i gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese, anëtarit të Këshillit të Lartë Gjyqësor dhe të Këshillit të Lartë të Prokurorisë, Prokurorit të Përgjithshëm dhe Inspektorit të Lartë të Drejtësisë;

-shqyrtimi i ankimeve ndaj vendimeve për masat disiplinore ndaj inspektorëve të tjerë pranë Inspektorit të Lartë të Drejtësisë.

¹ Ndryshimet kushtetuese të vitit 2016 parashikuan ngritjen e një sistemi të rivlerësimit kalimtar të gjyqtarëve dhe prokurorëve për një periudhë 9-vjeçare, periudhë gjatë së cilës pranë Gjykatës funksionon edhe Kolegji i Posaçëm i Apelit, i cili, veç të tjerash, ka edhe juridiksion disiplinor ndaj gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese, anëtarëve të Këshillit të Lartë Gjyqësor dhe të Këshillit të Lartë të Prokurorisë, Prokurorit të Përgjithshëm dhe Inspektorit të Lartë të Drejtësisë, si dhe shqyrton ankimet ndaj vendimeve të Këshillit të Lartë Gjyqësor, Këshillit të Lartë të Prokurorisë dhe Inspektorit të Lartë të Drejtësisë për vendosjen e masave disiplinore, përkatësisht ndaj gjyqtarëve, prokurorëve dhe inspektorëve të tjerë.

Subjektet të cilat mund të vënë në lëvizje Gjykatën janë:

- Presidenti;
- Kryeministri;
- jo më pak se një e pesta e deputetëve;
- Avokati i Popullit;
- Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit;
- çdo gjykatë;
- çdo komisioner i krijuar me ligj për mbrojtjen e të drejtave dhe lirive themelore të garantuara nga Kushtetuta;
- Këshilli i Lartë Gjyqësor dhe Këshilli i Lartë i Prokurorisë;
- organet e qeverisjes vendore;
- organet e bashkësive fetare;
- partitë politike;
- organizatat;
- individët.

Ndërsa katër subjektet e para janë të pakushtëzuara, subjektet e tjera kërkohet që të justifikojnë interesin e tyre në çështjen kushtetuese të ngritur para Gjykatës.

Vendimet e Gjykatës Kushtetuese janë përfundimtare dhe të detyrueshme për zbatim. Vendimet përfundimtare merren nga shumica e të gjithë anëtarëve të Gjykatës, pra prej pesë gjyqtarësh. Vendimet në fazën e shqyrtimit paraprak të kërkesave merren nga Kolegji i Gjykatës, i përbërë nga tre anëtarë, ose nga Mbledhja e Gjyqtarëve.

Zbatimi i vendimeve të Gjykatës përbën një detyrim kushtetues, për sa kohë Kushtetuta shprehet qartësisht për forcën detyruese që kanë ato mbi të gjitha organet kushtetuese, autoritetet publike, duke përfshirë edhe gjykatat. Vendimet e Gjykatës hyjnë në fuqi ditën e publikimit në Fletoren Zyrtare ose në një datë tjetër të përcaktuar në vendim. Në ligjin organik të Gjykatës parashikohen rastet kur vendimet e saj kanë efekte prapavepruese.² Gjithashtu, në ligjin organik dhe në Rregulloren për Procedurat Gjyqësore detajohen procedurat dhe rregullat e paraqitjes, pranimit dhe kontrollit administrativ të kërkesave, si dhe mënyra e funksionimit dhe e vendimmarrjes, deri në publikimin e vendimit.

² Ligji nr. 8577, datë 10.2.2000 "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë" (ndryshuar me ligjet nr. 99/2016 dhe nr. 45/2021).

Përbërja e Gjykatës



Gjykata Kushtetuese përbëhet nga nëntë anëtarë, tre prej të cilëve emërohen nga Presidenti i Republikës, tre zgjidhen nga Kuvendi dhe tre nga Gjykata e Lartë. Kjo formulë e re ishte pjesë e ndryshimeve kushtetuese të vitit 2016, ndërkohë që sipas parashikimeve të mëparshme anëtari i Gjykatës emërohej nga Presidenti i Republikës me pëlqimin e Kuvendit. Formula aktuale synon të garantojë një proces transparent përzgjedhjeje, të bazuar mbi kriteret e meritës së kandidatëve, si dhe parashikon përfshirjen në proces të një organi tjetër, Këshillit të Emërimeve në Drejtësi, i cili verifikon plotësimin e kriterëve të kandidatëve dhe bën renditjen përfundimtare të tyre. Më tej, organi i emërtesës përzgjedh gjyqtarin kushtetues ndërmjet kandidatëve të renditur në tri vendet e para.

Mandati i gjyqtarit kushtetues ka mbetur i pandryshuar, ai është 9 vjet, pa të drejtë riemërimi. Gjyqtari i Gjykatës Kushtetuese fillon detyrën pasi bën betimin para Presidentit të Republikës dhe ai vazhdon në detyrë deri në zgjedhjen e pasardhësit të tij.

Mandati i gjyqtarit kushtetues mbaron kur mbush moshën 70 vjeç, përfundon mandatin, jep dorëheqjen, shkarkohet sipas parashikimeve kushtetuese ose kur vërtetohen kushtet e pazgjedhshmërisë e të papajtueshmërisë në ushtrimin e funksionit apo të pamundësisë për të ushtruar detyrën.

Gjyqtari gëzon imunitet për mendimet e shprehura dhe vendimet e marra në ushtrim të funksioneve të tij, përveç rasteve kur ka vepruar për një interes vetjak ose me keqbesim. Ai mban përgjegjësi disiplinore sipas ligjit. Ndërkohë që Kushtetuta ka ndaluar kryerjen e çdo veprimtarie tjetër me natyrë politike, shtetërore, si dhe profesionale kundrejt pagesës, ajo lejon ushtrimin e veprimtarisë së mësimdhënies, asaj akademike dhe shkencore në kushtet e parashikuara nga ligji.

Në historikun e Gjykatës, për sa i përket përfaqësimit gjinor, anëtarët gjyqtare kanë qenë më të pakta në numër krahasuar me anëtarët meshkuj. Që prej vitit 2019 dhe aktualisht dy të tretat e anëtarësisë së Gjykatës përbëhet nga gjyqtare femra.

Trupa gjyqësore mbështetet nga administrata e Gjykatës Kushtetuese e përbërë nga këshilltarët ligjorë, stafit i Kabinetit të Kryetarit, nëpunësit civilë dhe punonjësit mbështetës. Gjatë vitit 2023, Gjykata ka administruar buxhetin e saj në vlerën 237,783,000 Lekë.

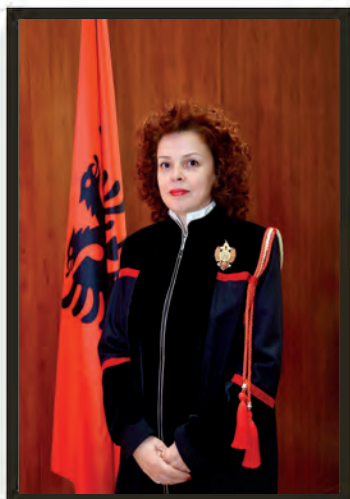
Anëtarët





Holta Zaçaj, LL.M, Kryetare

Lindur në vitin 1976 në Tiranë. Diplomuar në Fakultetin e Drejtësisë në Universitetin e Tiranës, në vitin 1998. Në periudhën 2007-2008 ka kryer masterin shkencor për "Titujt dhe rregullimet financiare", në Universitetin e Georgetown në SHBA, në kuadër të programit Fullbright. Rugëtimin profesional e ka nisur si juriste dhe aktiviste për të drejtat e njeriut, duke u angazhuar, në vitet 1999-2001, në Qendrën "Paqe nëpërmjet Drejtësisë", projekti për krimet e luftës në Kosovë. Më pas, është angazhuar si avokate në Qendrën e Praktikave dhe Shërbimeve Ligjore të Integruara (QSHPLI), në projektet e ndihmës ligjore falas, si: Klinika Ligjore për të Miturit, Zyra e Avokatit të Qytetit pranë Bashkisë Tiranë, Klinika Ligjore për Refugjatët. Nga viti 2008, krahas angazhimit në shoqërinë civile si avokate dhe eksperte e të drejtave të njeriut, ka punuar si avokate në zyrën e avokatisë "Delegibus Consulting" sh.p.k. dhe nga viti 2018 ka ushtruar profesionin e avokatit edhe në shtetin e Massachusetts, SHBA, në zyrën ligjore "Ligris and Associates" dhe "Zaçaj Law". Gjithashtu, në periudhën 2003-2013, zonja Zaçaj është angazhuar si lektore në Shkollën e Magjistraturës në trajnimin fillestar, në të drejtën familjare dhe në trajnimin vazhdues në fushën e së drejtës familjare dhe të të drejtave të fëmijëve, si dhe lektore e së drejtës bankare dhe financiare në disa universitete private në Shqipëri, në periudhën 2009-2014. Zonja Zaçaj është angazhuar dhe ka kontribuar si eksperte ligjore kombëtare dhe ndërkombëtare në një sërë iniciativash të UNICEF-it në Shqipëri, UNICEF-it në Kosovë, UNICEF-it në Gjeorgji, Këshillit të Evropës, Bankës Botërore, Fondit Monetar Ndërkombëtar etj. Gjatë periudhës 2013-2018 ka qenë Drejtore e Departamentit Ligjor të Alpha Bank sh.a. Ajo është autore dhe bashkautore e rreth 30 studimeve dhe botimeve në fushën e të drejtave të njeriut, të të drejtave të fëmijëve, të së drejtës familjare, të së drejtës bankare dhe të titujve. Ajo është bashkautore e Kodit të Familjes, ligjit për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijëve në Shqipëri, paketës ligjore për trajtimin penitenciar të të miturve në Kosovë. Në muajin janar të vitit 2023 është emëruar anëtare e Gjykatës Kushtetuese. Më 20 shkurt 2023 është zgjedhur në detyrën e Kryetarit nga Mbledhja e Gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese.



Marsida Xhaferllari, anëtare

Lindur në vitin 1975 në Tiranë. Diplomuar në Fakultetin e Drejtësisë të Universitetit të Tiranës në vitin 1997. Në vitet 1997-2000 ka kryer studimet në Shkollën e Magjistraturës, në brezin e parë të të diplomuarve të kësaj shkolle, dhe është emëruar në detyrën e gjyqtarës. Ka ushtruar detyrën e gjyqtarës në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Fier gjatë viteve 1999-2007. Në dhjetor të vitit 2007 ka ushtruar në strukturat juridiko-profesionale të Ministrisë së Drejtësisë detyrën e këshilltares së ministrit, detyrën e drejtoreshës së përgjithshme të Drejtorisë së Kodifikimit dhe atë të drejtoreshës së përgjithshme të Çështjeve të Drejtësisë. Për shkak të këtyre detyrave ka qenë pjesë e disa komisioneve apo këshillave drejtues, si Komisioni i Etikës së Konferencës Gjyqësore Kombëtare, Këshilli Drejtues i Shkollës së Magjistraturës, Këshilli Administrativ i Institutit të Sigurimeve Shoqërore apo Komisioni i Mbrojtjes së Konsumatorit. Në janar të vitit 2013 është emëruar në detyrën e Kryeinspektore të Inspektoratit të Këshillit të Lartë të Drejtësisë. Që prej vitit 2005 është angazhuar në vijimësi në aktivitete mësimdhënieje, duke përfshirë edhe Programin Fillestar dhe Vazhdues të Shkollës së Magjistraturës, si dhe ka qenë eksperte ligjore në projekte të lidhura me sistemin e drejtësisë. Në periudhën 2015-2016 ka qenë pjesë e Grupit të Ekspertëve të Nivelit të Lartë të Reformës në Drejtësi, duke punuar për ligjet për gjyqësorin dhe financimin e gjyqësorit. Është autore e disa manualeve të punës për çështje të hartimit të legjislacionit, si dhe për ato të inspektimit. Në muajin nëntor të vitit 2019 është emëruar anëtare e Gjykatës Kushtetuese.



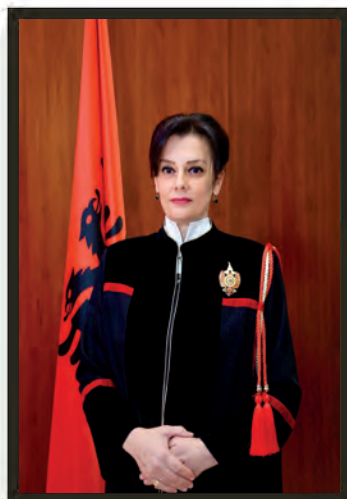
Dr. Fiona Papajorgji, anëtare

Lindur në vitin 1976 në Vlorë. Diplomuar në vitin 2000 në Fakultetin e Drejtësisë të Universitetit të Barit, Itali. Në vitin 2012 ka marrë gradën shkencore "Doktore e shkencave juridike" në Fakultetin e Drejtësisë të Universitetit të Barit. Në vitet 2000-2008 ka ushtruar profesionin e asistent avokatit dhe me pas të avokatit pranë firmave ligjore në Bari. Gjatë periudhës 2009-2011 ka punuar si juriste pranë Drejtorisë së Kërkimeve, Studimeve dhe Botimeve në Gjykatën Kushtetuese. Në vitet 2011-2019 ka ushtruar detyrën e këshilltares ligjore në Gjykatën Kushtetuese. Prej vitit 2007 e në vazhdim ushtron mësimdhënien si lektore e së Drejtës Publike në disa universitete, si dhe ka qenë eksperte në disa projekte pranë Agjencisë për Sigurimin e Cilësisë në Arsimin e Lartë, në procesin e përafrimit të legjislacionit etj. Ka qenë autore e disa artikujve shkencorë në fushën e së drejtës kushtetuese. Në vitin 2019 është angazhuar nga Shkolla e Magjistraturës si pedagoge në dispozicion për vitin e parë të Programit të Formimit Fillestar. Gjatë vitit 2020 ka ushtruar funksionin e anëtares së Këshillit të Emërimeve në Drejtësi. Në muajin nëntor të vitit 2019 është emëruar anëtare e Gjykatës Kushtetuese.



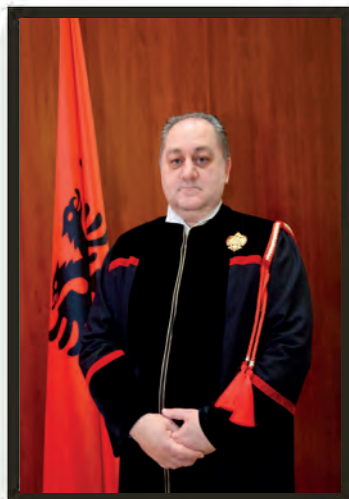
Dr. Elsa Toska, anëtare

Lindur në vitin 1976 në Kavajë. Diplomuar në vitin 2000 në Fakultetin e Drejtësisë në Universitetin e Tiranës. Në vitin 2005 ka marrë titullin "Master" në Studime Europiane në Rektoratin e Tiranës, ndërsa në vitin 2012 gradën shkencore "Doktore e shkencave juridike" në Fakultetin e Drejtësisë të Universitetit të Tiranës. Në vitet 2000-2006 ka punuar si ndihmëskomisionere/eksperte ligjore pranë institucionit të Avokatit të Popullit dhe në vitet 2006-2007 ka ushtruar profesionin e avokatit. Gjatë periudhës 2007-2019 ka ushtruar detyrën e këshilltares ligjore në Gjykatën Kushtetuese. Prej vitit 2005 e në vazhdim është lektore e së Drejtës Administrative dhe Kushtetuese në universitete të ndryshme, si dhe trajnere e të drejtave të njeriut brenda dhe jashtë vendit. Që nga viti 2010, është përfshirë si konsulente ligjore e jashtme në një sërë projektsh të organizmave ndërkombëtare, të lidhura me të drejtat e njeriut dhe gjyqësorin. Ka qenë pjesë e ekspertëve në 3 grupe pune gjatë Reformës në Drejtësi, përkatësisht për Amendimet Kushtetuese, Ndryshimet në Ligjin për Gjykatën Kushtetuese dhe hartimin e projektligjit për Presidentin e Republikës. Është autore e disa publikimeve shkencore në formë manualesh apo monografish, ku mund të veçohet monografia "Mbi kontrollin kushtetues të veprimtarisë administrative, sipas jurisprudencës së Gjykatës Kushtetuese", si dhe bashkautore e librit "Kontrolli mbi administratën publike", 2013, tekst akademik i miratuar nga Departamenti i së Drejtës Publike, Fakulteti i Drejtësisë, Tiranë. Prej vitit 2017 është eksperte e trajnimit vazhdues pranë Shkollës së Magjistraturës. Është autore e disa artikujve shkencorë dhe pjesëmarrëse në disa konferenca shkencore brenda dhe jashtë vendit për çështje të drejtësisë kushtetuese. Në muajin nëntor të vitit 2019 është emëruar anëtare e Gjykatës Kushtetuese.



Sonila Bejtja, anëtare

Lindur në vitin 1974 në Tiranë. Në vitet 1989 - 1997 ka kryer shkollën e mesme të gjuhëve të huaja "Asim Vokshi", si dhe liceun linguistik "San Vincenzo" në Milano. Në vitin 2000 është diplomuar në Fakultetin e Drejtësisë të Universitetit të Milanos, Itali. Në vitet 1999 - 2004 ka ushtruar profesionin e avokatit pranë firmës ligjore "Boga & Associates". Në vitet 2004 - 2011 ka punuar si avokate dhe konsulente ligjore në disa projekte të Bankës Botërore, Bankës Italo-Shqiptare, Bankës së Kursimeve gjatë privatizimit të saj, Bankës Popullore Pulieze, Bankës Italiane për Zhvillimin, si dhe pranë Ministrisë së Ekonomisë dhe Radio Televizionit Shqiptar. Nga viti 2011 e në vazhdim ka ushtruar profesionin e noterit. Është anëtare e Dhomës Kombëtare të Noterëve dhe Dhomës së Noterëve Tiranë, si dhe ish-anëtare e Dhomës Kombëtare të Avokatëve. Në muajin dhjetor të vitit 2020 është emëruar anëtare e Gjykatës Kushtetuese.



Dr. Sandër Beci, anëtar

Lindur në vitin 1974 në Shkodër. Diplomuar në vitin 1996 në Fakultetin e Drejtësisë, Universiteti "Luigj Gurakuqi", Shkodër. Në vitin 2002 ka përfunduar shkollën e studimeve të thelluara pasuniversitare në fushën "Studime Evropiane" në Universitetin e Tiranës. Në vitin 2012 ka marrë gradën shkencore "Doktor i shkencave juridike" në Fakultetin e Drejtësisë, Universiteti i Tiranës. Në periudhën 1996-2018 ka punuar pedagog me kohë të plotë në Fakultetin e Drejtësisë, Universiteti "Luigj Gurakuqi", Shkodër. Në këtë fakultet ka ushtruar edhe funksionin e drejtorit të Departamentit Juridik; drejtorit të Departamentit të së Drejtës Civile dhe ka qenë anëtar i Komisionit të Etikës së këtij Universiteti. Është zgjedhur anëtar i Këshillit të Lartë të Prokurorisë nga radhët e pedagogëve të fakulteteve të drejtësisë, detyrë që e ka ushtruar për periudhën dhjetor 2018 -mars 2022. Gjatë ushtrimit të detyrës së anëtarit të Këshillit të Lartë të Prokurorisë është zgjedhur edhe kryetar i Komisionit të Zhvillimit të Karrierës, kryetar i Komisionit të Planifikimit Strategjik, Administrimit dhe Buxhetit si dhe ka kryesuar komisione të përkohshme të përzgjedhjes së prokurorëve të Prokurorisë së Posaqme. Ka marrë pjesë në trajnime të ndryshme brenda dhe jashtë vendit. Është autor i disa botimeve dhe artikujve shkencorë, si dhe pjesëmarrës në disa konferenca shkencore brenda dhe jashtë vendit. Në muajin mars të vitit 2022 është emëruar anëtar i Gjykatës Kushtetuese.



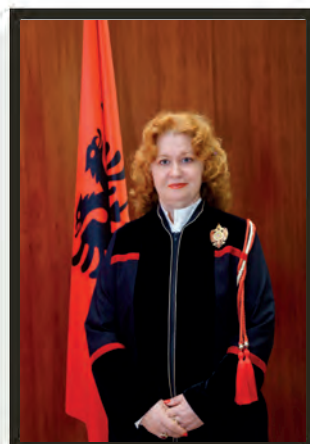
Ilir Toska, anëtar

Lindur në vitin 1970 në Elbasan. Diplomuar në Fakultetin e Drejtësisë në Universitetin e Tiranës në vitin 1992. Në vitet 2010-2011 ka kryer studimet Master i Nivelit të Dytë në Shkenca Juridike me profil e Drejta Publike, Universiteti "Marin Barleti", Tiranë. Në periudhën 1992-2001 ka ushtruar detyrën e gjyqtarit në Gjykatën e Shkallës së Parë Librazhd. Në vitet 2001-2004 ka ushtruar detyrën e ndihmësit ligjor në Gjykatën e Lartë. Prej janarit të vitit 2004 deri në prill të vitit 2007 ka ushtruar funksionin si Kryeinspektor i Inspektoratit të Këshillit të Lartë të Drejtësisë. Në periudhën 2007-2018 ka ushtruar detyrën e gjyqtarit në Gjykatën e Apelit Tiranë, ku përgjatë viteve 2012-2016 ka qenë edhe anëtar i Kolegjit Zgjedhor pranë kësaj gjykate. Në vitet 2018-2021 ka ushtruar funksionin e anëtarit të Këshillit të Lartë Gjyqësor. Gjatë periudhës dhjetor 2021-shtator 2022 ka ushtruar detyrën e gjyqtarit në Gjykatën e Apelit Tiranë. Po ashtu, është angazhuar si ekspert në trajnimin vazhduar në Shkollën e Magjistraturës. Në muajin shtator të vitit 2022 është emëruar anëtar i Gjykatës Kushtetuese.



Gent Ibrahimi, anëtar

Lindur në vitin 1970, në Tiranë. Diplomuar në Fakultetin e Drejtësisë, në Universitetin e Tiranës, në vitin 1992. Në periudhën 1992-1993 ka kryer studime të krahasuara në të Drejtën Kushtetuese në Universitetin e Evropës Qendrore (CEU), Budapest. Rugëtimin profesional e ka nisur si pedagog i së drejtës administrative në Fakultetin e Drejtësisë, në Universitetin e Tiranës. Në vitet 1994-1997, krahas punës si pedagog, ka punuar si administrator i programit të drejtësisë pranë Fondacionit Shoqëria e Hapur për Shqipërinë. Në periudhën 1997-1999 ka ushtruar detyrën e këshilltarit ligjor dhe drejtorit të kabinetit të Ministrit të Shtetit për Reformën Legjislative dhe Marrëdhëniet me Parlamentin ku ka ndihmuar në hartimin e Kushtetutës së vitit 1998 dhe një sërë ligjesh të rëndësishme post-kushtetuese. Në vitet 2002-2003 ka ushtruar detyrën e këshilltarit të jashtëm në Ministrinë e Punës dhe Çështjeve Sociale. Më tej, në vitet 2003 dhe 2006 ka shërbyer si këshilltar ligjor pranë institucioneve ndërkombëtare të qeverisjes në kuadër të UNMIK në Kosovë. Në vitet 1999-2009 ka ushtruar detyrën e drejtorit ekzekutiv në Institutin e Studimeve Publike dhe Ligjore, një organizatë jo fitimprurëse me fokus në fushën e studimeve mbi sistemin e drejtësisë dhe qeverisjen në përgjithësi. Gjatë kësaj periudhe, në harkun kohor 2009-2012, ka shërbyer si këshilltar në Projektin kundër Korrupsionit i njohur me akronimin PACA. Në vitet 2013-2014 ka qenë Kryetar i Këshillit të Reformës Ligjore në Ministrinë e Drejtësisë. Më tej, në vitet 2014-2016 ka qenë Kryetar i dy prej grupeve të punës për hartimin e ndryshimeve kushtetuese e ligjore në kuadër të reformës në drejtësi. Përgjatë viteve 2019-2022 ka ushtruar detyrën e kryetarit të Këshillit të Lartë të Prokurorisë. Prej vitit 2006 shërben si pedagog i jashtëm pranë Shkollës së Magjistraturës. Përgjatë gjithë ecurisë profesionale është angazhuar si ekspert në shërbime konsulence në fusha të tilla si sistemi gjyqësor, qeverisja, anti-korrupsioni, shërbimi civil dhe reforma administrative, media etj. Z. Ibrahimi është bashkautor i shumë studimeve dhe komentareve të botuar në fushën e të drejtave të njeriut, të drejtës kushtetuese, të drejtës administrative, sistemit të drejtësisë, lirisë së shprehjes, të drejtës të organizimit kolektiv, të drejtës të informimit, jetës private etj. Në muajin dhjetor të vitit 2022 është emëruar anëtar i Gjykatës Kushtetuese.



Prof. Dr. Marjana Semini, anëtare

Lindur në vitin 1966 në qytetin e Beratit. Diplomuar në Fakultetin e Drejtësisë të Universitetit të Tiranës në vitin 1988. Gjatë viteve 1988-1997 ka qenë pedagoge e brendshme në Fakultetin e Drejtësisë të Universitetit të Tiranës për lëndën "E Drejta e Detyrimeve dhe Kontratave". Në vitin 1993 ka marrë Gradën Shkencore "Kandidat i Shkencave në Drejtësi". Në vitin 1994 ka marrë Gradën Shkencore "Doktor në Drejtësi" dhe, më pas, në vitin 1999 ka fituar Titullin Shkencor "Profesor i Asociuar" dhe në vitin 2009 Titullin Shkencor "Profesor". Është specializuar nën Programin Fullbright (1993, Virginia School of Law, SHBA) dhe Programin TEMPUS (1993-1994, Fakulteti i Drejtësisë, Trento, Itali) etj. Në periudhën nga viti 1997 deri në vitin 2022 ka qenë pedagoge e brendshme në Shkollën e Magjistraturës së Republikës së Shqipërisë. Në vitet 2009-2013 ka ushtruar detyrën si Drejtore e Shkollës së Magjistraturës. Ka ushtruar detyrën si përgjegjëse e Trajnimit Fillestar të gjyqtarëve dhe prokurorëve në Shkollën e Magjistraturës deri në vitin 2022. Ka qenë anëtare e Këshillit Drejtues të Shkollës së Magjistraturës për një periudhë gati 20 vjeçare. Ka qenë dhe është pedagoge e jashtme në fakultete në ndryshme të drejtësisë në Shqipëri, si dhe udhëheqëse shkencore në programe dhe shkolla doktorale në Shqipëri, Kosovë dhe Maqedoni. Gjithashtu, në periudhën 2014-2020 ka qenë pedagoge e jashtme në Shkollën Kombëtare të Avokatisë. Gjatë viteve 1999-2022 ka qenë e angazhuar në programe kombëtare dhe ndërkombëtare të organizatave të Kombeve të Bashkuara (UN) të tilla si: PNUD, UNICEF, ILO, IFC, WIPO, Banka Botërore, si dhe të USAID-it, OSBE-së, Këshillit të Evropës, etj. Është aktivizuar si eksperte e pavarur që ka asistuar në Gjykatën e Arbitrazhit të Dhomës së Londrës, Zyrihut, Parisit, Vienës, etj. për çështje që lidhen me zbatimin e kontratave në fushën tregtare. Në vitet 2021-2022 ka qenë anëtare e Bordit Disiplinor të Noterisë (quasi gjykatë) pranë DHKN, si përfaqësuese e Shkollës së Magjistraturës. Gjithashtu, është autore dhe bashkautore në 37 tekste universitare, monografi, komentare, dhe mjaft artikuj shkencor dhe publikime të natyrës juridike. Në muajin dhjetor të vitit 2022 është emëruar anëtare e Gjykatës Kushtetuese.



VENDIMARRJA

ÇËSHTJE TË PËRZGJEDHURA

Konflikt i kompetencave mes pushteteve

Konflikti i kompetencave mes shumicës dhe pakicës parlamentare në rastin e konstatimit të papajtueshmërisë së mandatit të deputetit (vendim nr. 1, datë 23.01.2023 - rasti Olta Xhaçka)

Ushtrimi i së drejtës së pakicës parlamentare për të kërkuar vënien në lëvizje të Gjykatës Kushtetuese për konstatimin e papajtueshmërisë së mandatit të deputetit në rastet e parashikimeve të nenit 70, pika 3, të Kushtetutës, nuk është në diskrecionin e Kuvendit. Ky i fundit ka të drejtën vetëm të verifikojë kriteret formale, kurse meritën e çështjes e vlerëson Gjykata Kushtetuese. Një qëndrim i kundërt i Kuvendit përbën një rast të konfliktit të kompetencave mes shumicës dhe pakicës parlamentare.

Mbi bazën e legjislacionit në fuqi organi kompetent administrativ ka miratuar statusin “investim/investitor strategjik procedurë e asistuar” për një projekt në pronësi të bashkëshortit të deputetes së Kuvendit. Për këtë shkak, një grup deputetësh i janë drejtuar Kuvendit me mocion për ndjekjen e procedurës parlamentare për konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të saj, në mbështetje të nenit 70, pikat 2 dhe 3, të Kushtetutës. Raportet e pakicës dhe shumicës parlamentare në Këshillin për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin kanë kaluar për shqyrtim në seancë plenare në Kuvend, ku është vendosur mosmiratimi i raportit të pakicës parlamentare dhe miratimi i raportit të shumicës parlamentare. Jo më pak se një e dhjeta e deputetëve ka kërkuar në Gjykatë zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës së krijuar mes pakicës dhe shumicës parlamentare dhe deklarimin e këtyre vendimeve të Kuvendit si të papajtueshme me Kushtetutën.

Në vlerësimin e Gjykatës, sipas nenit 70, pika 4, të Kushtetutës, Kuvendi nuk mund të vërë në diskutim mocionin e paraqitur dhe nuk mund t’ia nënshtrojë atë debatit parlamentar, por vendimarrja e tij si organ kolegjal është e domosdoshme për vënien në lëvizje të kësaj Gjykate, në mënyrë që ajo të shprehet për themelin e çështjes. Verifikimi dhe vlerësimi i kriterëve juridiko-formale të kërkesave të kësaj natyre është një çështje që i përket Kuvendit, ndërsa vlerësimi i meritës së çështjes, pra nëse me veprimet e tij deputeti ka shkelur parashikimin kushtetues të pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës, me pasojë konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit, është një çështje që i përket ekskluzivisht Gjykatës. Kuvendi shqyrton vetëm nëse mocioni i paraqitur ka të bëjë me papajtueshmërinë e mandatit të deputetit. Fakti që pretendimi i parashtruar në mocion nga një e dhjeta e deputetëve ose Kryetari i Kuvendit kundërshtohet nga një pjesë tjetër e deputetëve, nuk duhet të përbëjë shkak për mosmiratimin e tij.

Çështja konkrete për vlerësimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes, e cila nëpërmjet bashkëshortit mund të ketë ushtruar veprimtari fitimprurëse që burojnë nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor dhe të ketë fituar pasuri të këtyre, nuk i takon vlerësimit të Kuvendit, por vlerësimit të kësaj Gjykate, pasi faktet kërkojnë shqyrtimin në themel, në mënyrë që të mund të përcaktohet nëse duhet të klasifikohen në parashikimet e pikës 2 ose pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës. Kuvendi duhet të kishte pranuar mocionin dhe të dërgonte çështjen për shqyrtim në Gjykatën Kushtetuese, në mënyrë që aspektet e pretenduara si papajtueshmëri të mandatit të deputetes t’i nënshtroheshin vlerësimit kushtetues. Gjatë gjyimit kushtetues nuk u verifikua ndonjë pengesë juridiko-formale që mocioni të pengohej nga Kuvendi, ndaj vendimet e atij organi kanë cenuar të drejtën kushtetuese të një të dhjetës së deputetëve për të mos u penguar mocioni i tyre.



Konflikti i kompetencave për shkak të vendosjes së masave shtrënguese ndaj deputetit pa autorizimin e Kuvendit (vendim i Mbledhjes së Gjyqtarëve nr. 273, datë 20.12.2023 - rasti Sali Berisha)

Konflikti i kompetencave mund të ngrihet në Gjykatë vetëm nga subjektet në konflikt, pra subjekti që i është marrë apo është cenuar drejtpërdrejt në ndonjë kompetencë të tij. Legjitimitimi i subjektit kushtetues jo më pak se një e pesta e deputetëve, si subjekt i pakushtëzuar, nuk vihet në diskutim në gjykimet e kontrollit kushtetues abstrakt por jo në rastet e mosmarrëveshjes së kompetencave.

Prokuroria e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar i ka kërkuar Gjykatës së Posaçme të Shkallës së Parë kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar caktimin e masave shtrënguese “Detyrimi për t’u paraqitur në policinë gjyqësore” dhe “Ndalimi i daljes jashtë shtetit”, të parashikuara nga nenet 234 dhe 233 të Kodit të Procedurës Penale ndaj deputetit të Kuvendit, nën hetim për kryerjen e veprës penale “Korrupsioni pasiv i funksionarëve të lartë shtetërorë ose të zgjedhurve vendorë” e kryer në bashkëpunim, të parashikuar në nenet 260 dhe 25 të Kodit Penal. Këto organe nuk kanë kërkuar autorizim nga Kuvendi për caktimin e këtyre masave. Një grup prej 30 deputetësh i janë drejtuar Gjykatës me kërkesë për zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencave ndërmjet Kuvendit, nga njëra anë, dhe Prokurorisë së Posaçme e Gjykatave të Posaçme të Shkallës së Parë dhe të Apelit, duke kërkuar për këtë qëllim edhe interpretimin përfundimtar të nenit 73, pika 2, të Kushtetutës, si dhe konstatimin e papajftueshmërisë me Kushtetutën të këtyre masave.

Duke analizuar çështjen e legjitimitimit të kërkuarit Mbledhja e Gjyqtarëve vlerësoi se një e pesta e deputetëve dhe Kuvendi janë subjekte kushtetuese të ndryshme që nuk mund të barazohen me njëri-tjetrin. Kërkuar, në pretendimet e tij, është përqendruar në mbrojtjen e sferës së veprimtarisë së Kuvendit dhe jo të të drejtave si pakicë parlamentare, duke mos paraqitur argumente që të provojnë se është palë në konfliktin e kompetencave apo se moszgjidhja apo ekzistenca e këtij konflikti ka cenuar kompetencat e tij dhe rrjedhimisht ushtrimin e të drejtave të njohura nga Kushtetuta. Pavarësisht se është pjesë e pushtetit ligjvënës, kjo nuk nënkupton që grupi i deputetëve është subjekti kushtetues për të cilin bën fjalë neni 73, pika 2, i Kushtetutës (Kuvendi), ndaj nuk mund të veprojë në emër dhe me tagrat e këtij të fundit dhe as të barazohet me të. Në jurisprudencën kushtetuese interesi i këtij subjekti të pakushtëzuar nuk është vënë në diskutim në gjykimet e kontrollit kushtetues abstrakt, ndërsa në rastet e mosmarrëveshjes së kompetencave situata paraqitet e ndryshme, për sa kohë në këto raste duhet të ketë pozitën e subjektit në konflikt ose të cenuar drejtpërdrejt në ndonjë kompetencë të tij.

Kontroll abstrakt

Kriteret e nevojës dhe urgjencës në miratimin e akteve normative me fuqinë e ligjit për disa produkte ushqimore bazë dhe për produktet e nënproduktet e naftës dhe gazit (vendimet nr. 8, datë 22.02.2023 dhe nr. 21, datë 18.04.2023 – një grup deputetësh të Kuvendit)

Nevoja dhe urgjenca janë kriteret e vetme kushtetuese që justifikojnë në mënyrë përjashtimore ushtrimin e pushtetit legjislativ nga Këshilli i Ministrave sipas nenit 101 të Kushtetutës, analiza e të cilave duhet të gjejë vend si në relacionet që shoqërojnë aktin normativ, ashtu edhe në dokumentet që shoqërojnë miratimin e ligjeve ratifikuese. Nëse një analizë e tillë e këtyre kriterëve mungon, nuk mund të konsiderohet se janë përmbushur kërkesat e parashikuara nga neni 101 i Kushtetutës.

Edhe në drejtim të procedurës parlamentare, në komisionin përgjegjës të Kuvendit, pavarësisht se janë parashtruar disa argumente, ato janë të pamjaftueshme për të kuptuar ndikimin e situatës së krijuar në tregun kombëtar. Gjykata vlerësoi se Këshilli i Ministrave dhe Kuvendi nuk kanë kryer një analizë të situatës konkrete, e cila do të justifikonte nevojën për ndërhyrje urgjente nëpërmjet akteve normative me fuqinë e ligjit dhe nuk kanë dhënë arsye se pse instrumentet ligjore dhe institucionale ekzistuese nuk janë të mjaftueshme për realizimin e qëllimit që kërkohet të arrihet për mbrojtjen e konsumatorit nga praktikat abuzive. Për rrjedhojë, këto akte u vlerësuan si në kundërshtim me nenin 101 të Kushtetutës (vendimi nr. 8, datë 22.02.2023).

Në lidhje me aktet normative me fuqinë e ligjit për produktet dhe nënproduktet e naftës e të gazit, Gjykata vuri në dukje ngjashmëritë mes çështjeve, por vlerësoi se respektimi i kriterëve kushtetuese bëhet nën dritën e rrethanave të secilit rast dhe të provave të administruara në secilin proces. Gjykata nuk vuri as në këtë rast në dyshim impaktin e konfliktit Rusi-Ukrainë në tregun e karburanteve, por theksoi veçantinë e çështjes, për shkak të impaktit që ka ndryshimi i menjëhershëm i çmimit të karburanteve në treg në të gjitha fushat e ekonomisë, tregtisë, industrisë dhe veprimtarisë prodhuese, si dhe pasojat zinxhir që sjell rritja e çmimit të këtij produkti në produktet e tjera të konsumit. Ajo vlerësoi se është arritur të vërtetohet se përpara miratimit të akteve normative ekzistonte një shkallë e madhe devijimi nga e zakonshmja për sa i përket çmimit të karburantit (nevoja), që kërkonte një ndërhyrje të menjëhershme për të parandaluar spekulimet nga ana e operatorëve që veprojnë në tregun me shumicë dhe pakicë dhe, për pasojë, për të parandaluar pasojat e dëmshme dhe të pakthyeshme për interesat e qytetarëve (urgjenca), qëllim që nuk mund të arrihej me mjete të tjera ligjore. Duke e shqyrtuar në vijim çështjen në drejtim të pretendimit për cenimin e lirisë së veprimtarisë ekonomike, Gjykata vlerësoi se parashikimet e aktit normativ që e kanë lënë vlerësimin e përfundimit të situatës së veçantë në diskrecion të Bordit të Transparencës në mungesë të kriterëve të qarta, krijojnë premisa për arbitraritet, duke mos plotësuar kriterin kushtetues të kufizimit me ligj në kuptimin substancial. Kurse në lidhje me kompetencën e Bordit për vendosjen e çmimit tavan, u vlerësua se nuk sjell cenim, për sa kohë që kjo nuk bëhet mbi një vlerësim subjektiv të këtij organi, por mbi një metodologji të përcaktuar nga dispozitat ligjore, duke u lejuar individualizimi në varësi të situatës konkrete në tregun ndërkombëtar.

Gjykata e gjeti të pabazuar edhe pretendimin për cenimin e parimit të barazisë para ligjit, për shkak të formulës së përbërjes së Bordit në drejtim të përfaqësimit të shoqërive të tregimit të hidrokarbureve, për sa kohë të gjithë operatorët ekonomikë, përfshirë anëtarët e Bordit, janë subjekte të çmimit të vendosur prej tij. I pabazuar u gjet edhe pretendimi për cenimin e rregullave të Marrëveshjes së Asociim-Stabilizimit, për sa kohë që dispozitat e referuara të saj nuk gjejnë zbatim në rastin konkret.

Këshilli i Ministrave ka miratuar aktin normativ me fuqinë e ligjit për përcaktimin e rregullave për transparencën dhe monitorimin e çmimit për disa produkte ushqimore bazë dhe produkte të tjera të lidhura me to, si pasojë e situatës së veçantë të krijuar në treg për shkak të luftës Rusi-Ukrainë. Po kështu, Këshilli i Ministrave ka miratuar aktin normativ me fuqinë e ligjit për përcaktimin e masave të veçanta që do të merren ndaj subjekteve publike ose private, vendase apo të huaja, që kanë si objekt të veprimtarisë së tyre përpunimin, transportimin, tregtimin e naftës, gazit dhe nënprodukteve të tyre. Këto akte normative, ashtu si edhe shtesat/ndryshimet që i janë bërë atyre nga Këshilli i Ministrave, janë miratuar me ligj nga Kuvendi.

Jo më pak se një e pesta e deputetëve të Kuvendit i është drejtuar Gjykatës me dy kërkesa të veçanta për shfuqizimin si antikushtetues të këtyre akteve normative dhe ligjeve miratuese.

Sipas Gjykatës, në analizë të nenit 101 të Kushtetutës, dhënia e pushtetit ligjvënës qeverisë ka karakter përjashtimor, prandaj ushtrimi i saj është kushtëzuar me ekzistencën e nevojës dhe urgjencës, si dhe me kontrollin përfundimtar nga Kuvendi të akteve të nxjerra. Nevoja dhe urgjenca janë përcaktuese për të drejtën që sanksionon kjo dispozitë dhe si kushte paraprake duhet të vërtetohet se kanë ekzistuar përpara marrjes të iniciativës nga qeveria. Vlerësimi i parë faktik dhe substancial i nevojës dhe urgjencës i përket Këshillit të Ministrave, dhe më pas Kuvendit, që para (mos)miratimit e shqyrton aktin normativ në formë dhe përmbajtje. Edhe pse në këtë proces Këshilli i Ministrave dhe Kuvendi kanë një hapësirë të gjerë diskrecioni, kjo nuk i bën kriteret e nevojës dhe urgjencës immune nga kontrolli kushtetues.

Për sa i përket akteve normative për disa produkte ushqimore bazë dhe produkte të tjera të lidhura me to, Këshilli i Ministrave e ka justifikuar nevojën dhe urgjencën me pasojat në tregun shqiptar nga ndikimi i situatës në tregun ndërkombëtar dhe lufta Rusi-Ukrainë. Gjykata nuk vuri në diskutim impaktin e luftës, në situatën që dhe një sërë shtetesh të tjera kanë ndërmarrë masa konkrete. Por ajo evidentoi se relacionet e Këshillit të Ministrave nuk përmbajnë një vlerësim të ndikimit konkret në tregun kombëtar dhe konsumatorin shqiptar nga situata e krijuar në tregun ndërkombëtar dhe efektet e luftës Rusi-Ukrainë, madje në relacionin shoqërues të aktit normativ kjo e fundit nuk përmendet si shkak urgjence.



Mosdënimi pa ligj i lidhur me kategorizimin e masave të dënimit penal me gjobë për personat juridikë (vendimi nr. 32, datë 30.05.2023 – gjykim incidental)

E drejta për të mos u dënuar pa ligj duhet të interpretohet dhe zbatohet në mënyrë që të ofrojë garanci efektive kundër ndjekjes, deklarimit fajtor dhe dënimit arbitrar. Ajo nënkupton se çdo veprë penale duhet të parashikohet me ligj dhe individit duhet të jetë objektivisht në gjendje, nëse është e nevojshme edhe me ndihmën e interpretimeve gjyqësore, të kuptojë përmbajtjen e normës penale, pra se çfarë veprimesh ose mosveprimesh do ta bëjnë atë përgjegjës penalisht. Ligjvënësi është i detyruar nga Kushtetuta të caktojë kufijtë e dënimit penal, duke respektuar kërkesat e qartësisë dhe përcaktueshmërisë së ligjit sipas parimit të sigurisë juridike. Paqartësitë e normës në rastet kur nuk krijojnë kontradiksion logjik ose pamundësi zbatimi, mund dhe duhet të zgjidhen me anë të interpretimit gjyqësor nga gjykatat e zakonshme.

Gjykata e shkallës së parë ka deklaruar personin juridik fajtor për veprat penale “Shkelja e rregullave të mbrojtjes në punë” dhe “Dhënia e ndihmës për ndërtim të paligjshëm”, të parashikuara respektivisht nga nenet 289, paragrafi 1 dhe 199/b të Kodit Penal, duke e dënuar me 4,000,000 lekë gjobë, bazuar në dispozitat e ligjit nr. 9754, datë 14.06.2007 “Për përgjegjësinë penale të personave juridikë” të lidhur me dënimin e parashikuar për veprat penale nga Kodi Penal. Gjykata e Apelit e Juridiksionit të Përgjithshëm, gjatë shqyrtimit të ankimit të paraqitur edhe nga i pandehuri personi juridik, ka vendosur pezullimin e gjykimit dhe dërgimin e çështjes në Gjykatën Kushtetuese, për të vlerësuar kushtetutshmërinë e pikës 4 të nenit 11 të ligjit nr. 9754/2007 që kategorizon masat e dënimit penal me gjobë sipas dënimeve me burgim të parashikuara nga Kodi Penal për individët.

Gjykata e shqyrtoi çështjen në drejtim të së drejtës për të mos u dënuar pa ligj, të garantuar nga neni 29 i Kushtetutës, në drejtim të aspektit substancial të saj e lidhur me cilësinë e ligjit. Në kushtet kur dënimet penale ndërhyjnë drejtpërdrejt në liritë dhe të drejtat themelore, neni 29 i Kushtetutës ia ka ngarkuar vetëm ligjvënësit miratimin abstrakt të veprave dhe dënimeve penale, i cili ka detyrimin të përshkruajë me saktësi jo vetëm elementet e figurës së veprës penale, por edhe llojin dhe masën e dënimit të saj, pra kufijtë e dënimit. Gjykata vlerësoi se pika 4 e nenit 11 të ligjit nr. 9754/2007 i kategorizon masat e dënimit penal me gjobë për personat juridikë në tre nënpika “a”, “b” dhe “c”, sipas dënimeve me burgim të parashikuara nga Kodi Penal për individët. Duke iu referuar formulimit sistematik, dispozita ka përshkallëzuar me rend zbritës masat e dënimit penal me gjobë për personat juridikë, nga ato më të rëndat te më të lehtat, i njëjti rend që përshkon edhe referencat në kufijtë e dënimeve penale të veprave sipas Kodit. Gjykata vlerësoi se përmbajtja e dispozitës së kundërshtuar nuk rezulton të ketë pasaktësi ose boshllëk ligjor dhe paqartësitë referenciale të saj janë të tilla që nuk krijojnë kontradiksion logjik ose pamundësi zbatimi, pra të passjellin papajtueshmërinë e normës me Kushtetutën. Këto paqartësi mund dhe duhet të zgjidhen me anë të interpretimit gjyqësor nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, në ushtrim të rolit dhe funksionit të tyre kushtetues të interpretimit dhe zbatimit të ligjit. Ndaj nuk rezulton që të mos jetë përmbushur aspekti substancial i cilësisë së ligjit.

VKM-ja për konfiskimin për interes publik të objekteve të ndërtuara pa leje për qëllim fitimi (vendimi nr. 35, datë 15.06.2023 - një grup deputetësh të Kuvendit)

Koncepti kushtetues rezervë ligjore krijon mundësinë që çështja konkrete e rregulluar pjesërisht me ligj të mund të detajohet më tej nga aktet nënligjore, duke iu përmbajtur parimeve dhe kufijve të përcaktuar prej tij. Rezerva ligjore cenohet kur ligji nuk ka bërë asnjë delegim tek ekzekutivi për të rregulluar një çështje konkrete ose kur ekzekutivi ka rregulluar çështje të tjera nga ato që i ka deleguar ligjvënësi. E drejta e parablerjes e parashikuar nga VKM-ja është një instrument i parashikuar për të realizuar procedurën e konfiskimit për interes publik në kuadër të delegimit të ligjit. Edhe nëse ky akt nuk do e parashikonte në mënyrë të shprehur këtë të drejtë, ajo, gjithsesi, do të gjente zbatim sipas përcaktimeve të Kodit Civil.

Vendimi i Këshilli i Ministrave nr. 589, datë 07.09.2022 "Për rregullat dhe procedurat për konfiskimin për interes publik të objekteve të ndërtuara pa leje, për qëllim fitimi" është kundërshtuar në Gjykatë nga jo më pak se një e pesta e deputetëve, me argumentin se bie ndesh me disa parime dhe të drejta kushtetuese.

Në drejtim të pretendimit për cenimin e hierarkisë së akteve normative dhe të rezervës ligjore, Gjykata arriti në përfundimin se akti i kundërshtuar ka dalë në bazë të autorizimit të dhënë nga ligji nr. 107/2014 "Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit". VKM-ja ka përcaktuar rregullat konkrete që duhet të zbatohen gjatë konfiskimit dhe ka detajuar procedurën administrative, ndërkohë që mënyra e kalimit të pronësisë për ndërtimet që tejkalojnë masën e lejes së ndërtimit dhe që është e pamundur të prishen, është parashikuar nga neni 52, pika 1, i ligjit. Në përmbajtje të VKM-së nuk konstatohen rregulla për përjashtimin nga përgjegjësia penale të subjekteve që kanë ndërtuar pa leje ose në tejkallim të lejes së ndërtimit, apo amnistinë e tyre, por parashikimet e saj rregullojnë pasojat civile të kundërvajtjes administrative. E drejta e parablerjes e parashikuar nga VKM-ja është një instrument për të realizuar procedurën e konfiskimit për interes publik në kuadër të delegimit të nenit 52 të ligjit nr. 107/2014. Por edhe nëse VKM-ja nr. 589/2022 nuk do parashikonte në mënyrë të shprehur këtë të drejtë, ajo, gjithsesi, do të gjente zbatim sipas përcaktimeve të Kodit Civil.

Në drejtim të pretendimit për cenimin e parimit të barazisë përpara ligjit, Gjykata vlerësoi se pavarësisht se VKM-ja nr. 589/2022 ka njohur të drejtën e parablerjes për subjektin që ka ndërtuar pa leje ose në tejkallim të saj, kjo nuk përbën diferencim midis subjekteve që ushtrojnë këtë të drejtë dhe atyre që nuk e ushtrojnë. Në rast të ndërtimeve pa leje ose në tejkallim të saj, gjithmonë subjektet do t'i nënshtrohen procedurës së konfiskimit të pasurisë nga ana e shtetit, pasi janë në të njëjtat kushte paligjshmërie dhe ndërtimi i paligjshëm do të bëhet pronë shtetërore dhe nëse ato do t'i transferohen për shkak të së drejtës së parablerjes subjektit zhvillues, shteti do të përfitojë vlerën e sendit sipas çmimit të tregut.

Për pretendimin për të drejtën e pronës private, Gjykata vlerësoi se edhe pse VKM-ja ka parashikuar pasojat që vijnë për pronarët e truallit ose personat e tretë që kanë blerë në mënyrë të ligjshme dhe në mirëbesim, kjo nuk do të thotë se atyre u është cenuar kjo e drejtë. Ata kanë në dispozicion mjetet e mbrojtjes së të drejtave të tyre sipas legjislacionit në fuqi, përfshirë edhe mbrojtjen gjyqësore. I pabazuar u gjet edhe pretendimi për të drejtën për proces të rregullt, pasi akti i kundërshtuar ka parashikuar në mënyrë të shprehur njoftimin e individit për vendimin e konfiskimit dhe nuk përmban ndonjë ndalim të shprehur për të drejtën për të ankimuar masën e konfiskimit apo për të ngritur padi në gjykatë.



**Shqyrtimi i marrëveshjeve
ndërkombëtare pas ratifikimit (vendimi
nr. 36, datë 16.06.2023 – Porti i
Durrësit)**

Statusi i marrëveshjes ndërkombëtare të ratifikuar nuk barazohet me atë të ligjit ratifikues. Ato janë akte juridike të mëvetshme. Juridiksioni kushtetues përfshin kontrollin kushtetues të marrëveshjes ndërkombëtare vetëm para ratifikimit dhe jo pasi është bërë pjesë e rendit të brendshëm juridik. Ligji ratifikues, megjithatë, nuk përjashtohet nga kontrolli kushtetues, i cili ushtrohet vetëm në aspektin formal, pra në drejtim të procedurës parlamentare për miratimin e tij.

Në datën 26.11.2020 mes përfaqësuesve të qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe qeverisë së Emirateve të Bashkuara Arabe është nënshkruar marrëveshja për bashkëpunim ekonomik ndërmjet dy vendeve, e cila është ratifikuar nga Kuvendi me ligjin nr. 145/2020, datë 03.12.2020. Në bazë të këtyre akteve dhe legjislacionit në fuqi janë miratuar edhe një sërë aktesh nënligjore. Një grup deputetësh të Kuvendit kanë kërkuar nga Gjykata shfuqizimin e këtij ligji si të papajtueshëm me Kushtetutën dhe me Marrëveshjen e Stabilizim-Asociimit.

Gjykata vërejt se në rendin tonë juridik marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara nga Kuvendi, nuk janë të renditura në të njëjtin nivel me ligjet dhe janë përcaktuar madje si kritere të kontrollit kushtetues të tyre. Ligji ratifikues përmban vetëm një nen, ku shprehet për marrëveshjen që ratifikon dhe hyrjen e saj në fuqi, ndërkohë që teksti i marrëveshjes i bashkëlidhet dhe bëhet pjesë përbërëse e tij. Statusi i marrëveshjes ndërkombëtare të ratifikuar nuk barazohet me atë të aktit juridik që i jep efektivitet në rendin e brendshëm ligjor. Për sa kohë që marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara nuk barazohen me ligjet e zakonshme, edhe vetë ligji ratifikues është një akt juridik i mëvetshëm. Gjykata vlerësoi se neni 131, pika 1, shkronja “b” dhe neni 180 i Kushtetutës nuk i njohin asaj në mënyrë të shprehur dhe të drejtpërdrejtë kompetencën për të vendosur për kushtetutshmërinë e marrëveshjeve ndërkombëtare pas ratifikimit, pra pasi ato bëhen pjesë e rendit të brendshëm juridik. Duke qenë se në momentin e paraqitjes së kërkesës kushtetuese kishte hyrë në fuqi ligji ratifikues, ky fakt juridik pamundësonte kontrollin kushtetues të Marrëveshjes. Gjatë procedurës parlamentare deputetët kanë të drejtën të iniciojnë kontrollin paraprak të marrëveshjeve ndërkombëtare, ndërkohë që mospërdorimi i këtyre mjeteve në mënyrën dhe kohën e duhur nuk mund të përbëjë shkak për zgjerimin e juridiksionit kushtetues.

Megjithatë, kjo nuk përjashton nga kontrolli kushtetues ligjin ratifikues, ashtu si çdo ligj tjetër, por ky kontroll ushtrohet vetëm në aspektin formal, pra në drejtim të procedurës parlamentare për miratimin e tij. Në drejtim të kësaj procedure, Gjykata arriti në përfundimin se ligji është miratuar në përputhje me parashikimet që përcaktojnë kuorumin dhe shumicën e nevojshme të votave për vendimarrje.

Kriteret ligjore për regjistrimin e organizatave jofitimprurëse (vendimi nr. 62, datë 20.11.2023 - ligji për OJF-të)

Aftësia për të formuar një person juridik, si një nga aspektet e rëndësishme të lirisë së organizimit, lidhet me krijimin e kushteve që lejojnë dhe lehtësojnë regjistrimin dhe ushtrimin e veprimtarisë. Parashikimet ligjore që përcaktojnë detyrime për këto subjekte, veçanërisht kur bëhet fjalë për masa që shoqërohen me pasoja financiare, nuk duhet të krijojnë një barrë të tepruar dhe as të sjellin efekte frenuese në drejtim të formalizimit të grupimeve joformale dhe regjistrimit të tyre, çka mund të rezultojë de facto në pamundësinë për të fituar personalitet juridik.

Ligji nr. 80/2021, datë 24.06.2021 "Për regjistrimin e organizatave jofitimprurëse", që përcakton procedurat e regjistrimit dhe rregullat për mbajtjen e regjistrit për organizatat jofitimprurëse, është kundërshtuar në Gjykatë nga disa organizata, mbi pretendimin se dispozita të tij cenojnë lirinë kushtetuese të organizimit, të parashikuar nga neni 46 i Kushtetutës.

Gjykata vlerësoi se neni 8 i ligjit nr. 80/2021 që parashikon detyrimin për regjistrim fillestar brenda një afati 30-ditor, jo vetëm që i detyron qytetarët të regjistrohen në gjykatë pavarësisht vullnetit të tyre, por rezultojnë të jenë edhe një detyrim i ri, i krijuar prej tij. Efekti i këtij detyrimi sjell një "efekt frenues" në zgjedhjen e grupimeve për t'u formalizuar dhe regjistruar sipas ligjit, çka mund të rezultojë de facto në pamundësinë e tyre për të fituar personalitet juridik. Përmbajtja e dispozitës nuk plotëson kriterin e "cilësisë së ligjit" të kërkuar nga neni 17 i Kushtetutës dhe parimi i sigurisë juridike, si dhe është një masë që i nuk përgjigjet një nevojë urgjente dhe në përpjesëtim me qëllimin që kërkohet të arrihet.

Edhe dispozitat që parashikojnë kompetencën e kancelarit për regjistrimet e tjera u konsideruan në kundërshtim me nenin 46 të Kushtetutës, që në mënyrë të qartë ka parashikuar gjykatën si organin kompetent që vendos për regjistrimin. Çështjet që kanë të bëjnë me regjistrimin e OJF-ve, për shkak të natyrës dhe pasojave të tyre, nuk përfshihen në konceptin e çështjeve jogyqësore ose administrative, pra në fushën e kompetencave të menaxhimit dhe administrimit gjyqësor që i përket kancelarit sipas ligjit. Gjykata shfuqizoi si jokushtetuese edhe parashikimet e nenit 49 që përcaktojnë masën e gjobës për kundërvajtjet administrative, pasi vlerësoi se nuk respektojnë kriterin e proporcionalitetit të ndërhyrjes. Marzhi i përcaktuar nga 0.1% deri në 1%, nuk plotëson standardet lidhur me qartësinë e normës juridike për sa i përket kuptimit dhe përlllogaritjes së gjobave mbi të ardhurat vjetore të deklaruara të organizatave jofitimprurëse, duke i bërë këto ndëshkime për nga natyra e tyre arbitrare. Përcaktimi i gjobës në masën minimale prej 30.000 lekësh konsiderohet si një masë joproporcionale në lidhje me synimin që kërkohet të arrihet. Gjykata vlerësoi se subjektet e interesuara nuk paraqitën arsye dhe argumente për të justifikuar vendosjen e këtyre masave për shkelje të këtij lloji dhe natyre dhe as ndikimin dhe efektet e tyre në aftësinë e OJF-ve për të ushtruar veprimtarinë e tyre për qëllime të ligjshme.

Për dispozitat e tjera të këtij ligji, Gjykata vendosi se pretendimet e kërkuarve janë të pabazuara, pasi nuk u provuan pasojat në ushtrimin e lirisë kushtetuese të organizimit.



E drejta e disponimit me testament sipas nenit 377 të Kodit Civil (vendimi nr. 69, datë 27.12.2023 – gjykim incidental)

Rregullat e nenit 377 të Kodit Civil që përcaktojnë kategorinë e rrethit të trashëgimtarëve testamentarë kufizojnë në thelb të drejtën e trashëgimlënësit për të disponuar sipas vullnetit të tij pronën pas vdekjes. Mosparashikimi i mundësisë së disponimit të pasurisë me testament për bashkëshortin pasjetues, i cili duhet të ketë një vend në rrethin e trashëgimtarëve testamentarë të barabartë me atë të fëmijëve, ashtu edhe mungesa e një kuote në dispozicion të trashëgimlënësit, për ta disponuar sipas vullnetit të tij ose në çfarëdo forme, përbën boshllëk ligjor.

Gjykata e Lartë dhe Gjykata e Apelit të Juridiksionit të Përgjithshëm, kanë pezulluar çështjet civile në shqyrtim dhe i janë drejtuar Gjykatës Kushtetuese për kontrollin e pajtueshmërisë me Kushtetutën të nenit 377 të Kodit Civil, që parashikon se trashëgimlënësi që nuk lë të paslindur ose të paralindur, ose vëllezër apo motra ka të drejtë të disponojë me testament pasurinë në favor të çdo personi fizik ose juridik.

Gjykata e shqyrtoi çështjen në drejtim të së drejtës së pronës private të lidhur me parimin e sigurisë juridike dhe vlerësoi se neni 377 i Kodit Civil kufizon të drejtën e trashëgimlënësit për të disponuar sipas vullnetit të tij pronën pas vdekjes. Duke analizuar kriteret kushtetuese të ndërhyrjes sipas nenit 17 të Kushtetutës, Gjykata vlerësoi se kjo dispozitë synon të mbrojtë rrethin e ngushtë familjar dhe ka për qëllim garantimin e rendit juridik dhe stabilitetit të marrëdhënieve juridike në shoqëri, ndaj ndërhyrja i përgjigjet interesit publik. Kurse në lidhje me kriterin e proporcionalitetit, Gjykata vlerësoi se ligjvënësi, edhe pse e ka përfshirë bashkëshortin pasjetues në nenin 361 të Kodit Civil si trashëgimtar ligjor të radhës së parë, nuk e ka parashikuar atë në rrethin e trashëgimtarëve testamentarë, pavarësisht pozicionit të veçantë që ka ai në marrëdhëniet familjare. Për këtë arsye, pamundësia e disponimit të pasurisë me testament për bashkëshortin pasjetues vjen në kundërshtim me qëllimin e ligjvënësit. Mbrojtja e së drejtës për të disponuar pronën me testament mund të arrihet nëpërmjet parashikimit të një kuote në dispozicion të trashëgimlënësit, të cilën mund ta disponojë sipas vullnetit të tij ose në çfarëdo forme që ligjvënësi e sheh të përshtatshme. Mungesa e këtyre parashikimeve përbën një masë të padrejtë dhe të bazuar mbi vlerësime alogjike, ndaj kufizimi i vendosur nuk është proporcional. Neni 377 i Kodit Civil përmban boshllëk ligjor, i cili duhet të plotësohet nga ligjvënësi brenda një viti nga hyrja në fuqi e vendimit. Ligjvënësi duhet, gjithashtu, të rishikojë kreun që lidhet me institutin e trashëgimisë testamentare në Kodin Civil, me frymën e Kushtetutës dhe në linjë me parashikimet e Kodit të Familjes dhe vendimin e Gjykatës.

Riorganizimi i rretheve gjyqësore dhe kompetencave tokësore të gjykatave (vendimi nr. 70, datë 27.12.2023 - Harta Gjyqësore)

Riorganizimi i rretheve gjyqësore, duke ulur numrin e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm dhe atij administrativ të shkallës së parë dhe duke shkrirë gjykatat e apelit në një të vetme, është një masë që sjell pasoja të drejtpërdrejta në liritë dhe të drejtat themelore. Megjithatë, kjo masë plotëson kriteret e ndërhyrjes në drejtim të kufizimit vetëm me ligj dhe të interesit publik, si dhe është një masë proporcionale, për sa kohë që është respektuar baraspeshimi i ndërhyrjes me gjendjen që e ka diktuar atë.

Dhoma e Avokatisë së Shqipërisë dhe Komiteti Shqiptar i Helsinkit i kanë kërkuar Gjykatës shfuqizimin si jokushtetues të VKM-së nr. 495, datë 21.07.2022 "Për riorganizimin e rretheve gjyqësore dhe kompetencave tokësore të gjykatave".

Gjykata konstatoi se harta gjyqësore ka sjellë uljen më të thellë të numrit të gjykatave në vitet e fundit. Efektet e saj prekin në mënyrë të drejtpërdrejtë ushtrimin e veprimtarisë nga ana e avokatëve, pavarësisht mënyrës se si janë organizuar ata në dhomat vendore të avokatisë dhe, po ashtu, të drejtën e aksesit në gjykatë. Megjithatë, Gjykata vlerësoi se kjo ndërhyrje është bërë në përputhje me kriteret e kufizimit sipas neneve 11 dhe 17 të Kushtetutës. VKM-ja është miratuar në përputhje me delegimin ligjor dhe për të bërë të zbatueshme parashikimet e ligjit nr. 98/2016. Në drejtim të interesit publik që justifikon ndërhyrjen, ai qëndron në rritjen e efikasitetit të sistemit të drejtësisë si dhe cilësisë së gjykimeve, ashtu edhe garantimin e afateve të arsyeshme për zhvillimin e proceseve gjyqësore. Në lidhje me parimin e proporcionalitetit në kufizimin e lirisë së veprimtarisë ekonomike u vlerësua se pavarësisht pasojave në drejtim të rritjes së kostove dhe shpenzimeve, ato nuk janë të tilla që të vendosin një barrë të tepruar e të papërballueshme për avokatët dhe nuk e bëjnë të pamundur ushtrimin e profesionit prej tyre. Për sa i përket së drejtës së aksesit u vlerësua se masa është e përshtatshme për të siguruar objektivat dhe qëllimin e synuar dhe e domosdoshme, për sa kohë që është provuar se asnjë masë tjetër nuk ishte e aftë të zgjidhte situatën. Në balancimin e interesave është respektuar interesi domethënës i së mirës së përgjithshme, nga njëra anë, me kufizimin e së drejtës së aksesit, nga ana tjetër. Individët kanë mundësinë të ushtrojnë të drejtën kushtetuese të aksesit në gjykatë, pavarësisht efekteve të riorganizimit gjyqësor, të cilat, në thelb, nuk e kanë bërë të pamundur atë.

Në lidhje me pretendimin për cenimin e parimit të barazisë para ligjit, Gjykata vlerësoi se edhe pse akti i kundërshtuar ka sjellë një diferencim mes avokatëve, në rastin konkret ekziston një përligje e arsyeshme dhe objektive sipas nenit 18 të Kushtetutës.

Ankim kushtetues individual

Të drejta procedurale

Çështjet e ligjit të vëna në shqyrtim kryesisht nga Gjykata e Lartë (vendim nr. 7, datë 21.02.2023 - kërkuar Aleksandër Dhima)

Kur Gjykata e Lartë vë në diskutim çështje të ligjit kryesisht, siç janë kushtet ligjore për paraqitjen e padisë, të cilat nuk janë ngritur nga palët në rekurs dhe për të cilat nuk kanë dhënë mendim, ajo duhet t'i njoftojë ato, duke caktuar afatin për depozitimin e parashtimeve, ose të shqyrtojë çështjen në seancë gjyqësore me praninë e palëve kur vlerëson se është problematike ose komplekse.

Kërkuesi ka qenë oficer i shërbimit aktiv në Forcat e Armatosura. Pasi ka dalë në rezervë, për shkak të reformës, ai është trajtuar me pension të parakohshëm për vjetërsi shërbimi, i cili është ndërprerë për shkak të punësimit në sektorin publik. Me hyrjen në fuqi të ligjit të vitit 2009, Drejtoria Rajonale e Sigurimeve Shoqërore i ka ricaktuar pensionin e parakohshëm, duke mos i njohur të drejtën për një periudhë kohore para hyrjes së tij në fuqi. Mbi padinë e kërkuesit gjykatat e zakonshme kanë vendosur njohjen e së drejtës edhe për këtë periudhë, ndërsa Gjykata e Lartë ka prishur vendimet dhe ka vendosur pushimin e gjykimit të çështjes. Sipas saj, kërkuesi, në kohën kur i është ndërprerë pensioni i parakohshëm nuk ka ushtruar ankim, ndaj nuk mund të kërkojë gjyqësisht një të drejtë pa ezauruar më parë ankimin administrativ. Po kështu, padia nuk është ushtruar brenda afatit ligjor 3-vjeçar të parashikuar nga ligji i kohës. Kërkuesi ka pretenduar në ankimin kushtetues cenimin e së drejtës së aksesit.

Gjykata vërejtë se kushtet formale për ngritjen e padisë, referuar natyrës dhe rëndësisë së tyre, janë të verifikueshme nga gjykata edhe kryesisht, pa pasur nevojë për kërkesë paraprake nga palët. Për shkak të këtyre karakteristikave ky verifikim përbën çështje me natyrë ligjore. Çështja e shterimit të ankimit administrativ dhe afati i ngritjes së padisë nuk janë paraqitur si shkaqe në rekurs nga pala tjetër, çka do të thotë se janë verifikuar si çështje ligjore për herë të parë dhe me nismë të vetë Gjykatës së Lartë, gjatë shqyrtimit të rekursit në dhomën e këshillimit. Kërkuesit nuk i është dhënë mundësia të paraqesë paraprakisht mendimin e tij për çështjet ligjore të analizuar nga Gjykata e Lartë, duke u vendosur në pamundësi për t'u mbrojtur efektivisht për to. Për rrjedhojë, vendimi gjyqësor nuk i ka dhënë përgjigje përfundimtare pretendimit për të drejtën e pensionit të parakohshëm për vjetërsi shërbimi.

Njoftimi i aktit të shpronësimit për interes publik (vendim nr. 16, datë 23.03.2023 - kërkuese Drita Shpendi)

E drejta e pronës private është e garantuar nëse në rastet e shpronësimit shteti merr përsipër të respektojë kufizimin në përmbushje të një interesi publik, kundrejt një shpërblimi të drejtë dhe në respektim të së drejtës së ankimit për masën e shpërblimit. Rrëzimi i padisë nga gjykata e apelit si e paraqitur jashtë afatit, duke e lidhur këtë afat me momentin e paraqitjes së kërkesës për saktësimin e objektit të padisë dhe duke e konsideruar atë padi të re, lidhet me të drejtën për të marrë përgjigje përfundimtare për kërkimet e paraqitura në objektin e padisë. Gjykata e Lartë në përputhje me parimin e subsidiaritetit dhe si gjykatë ligji, duhet të arsyetojë, qoftë edhe minimalisht, kur pretendimet e ngritura në rekurs kanë të bëjnë me interpretimin e ligjit, veçanërisht kur kjo lidhet me të drejta kushtetuese substanciale të individit.

Kërkuësja, pronare e një pasurie të paluajtshme e llojit truall, është shpronësuar për interes publik, me vendim të Këshillit të Ministrave, me qëllim ndërtimin e një segmenti rrugor që prekte edhe pronën e saj. Vendimi ka parashikuar edhe masën e shpërblimit, me të cilën ajo nuk ka qenë dakord, ndaj e ka kundërshtuar në gjykatë. Gjatë veprimeve përgatitore, kërkuësja (paditëse) ka paraqitur kërkesë për saktësimin e objektit të padisë, duke kërkuar edhe anulimin e pjesshëm të VKM-ve lidhur me masën e shpërblimit, e cila është pranuar nga gjykata. Gjykata e shkallës së parë ka vendosur rrëzimin e kërkesëpadisë si të pabazuar në themel, por është shprehur se është paraqitur brenda afatit ligjor. Gjykata e apelit, ka lënë në fuqi vendimin me arsyetim të ndryshëm, duke vënë në diskutim kryesisht afatin e paraqitjes së padisë. Gjykata e Lartë ka vendosur mospranimin e rekursit. Vendimet e gjykatave janë kundërshtuar në ankimin kushtetues, me pretendimin se gjykatat kanë vepruar në kundërshtim me dispozitat ligjore, pasi në asnjë shkallë të gjyimit nuk është provuar se ajo është njoftuar për shpronësimin dhe vlerën e tij.

Gjykata e ka shqyrtuar çështjen në drejtim të së drejtës së aksesit të lidhur me standardin e arsyetimit. Thelbi i procesit lidhet me të drejtën e kërkuësës për të kërkuar shpërblim të drejtë për shpronësimin për interes publik të pasurive të saj, nëpërmjet ankimit në gjykatë të masës së shpërblimit. Gjykata e apelit e ka konsideruar padinë të paraqitur jashtë afatit. Ajo ka mbajtur qëndrim të ndryshëm nga gjykata e shkallës së parë, e cila e ka konsideruar padinë të paraqitur në afat, për sa kohë për kërkuësen nuk ka pasur njoftim të drejtpërdrejtë për aktin e shpronësimit. Gjykata e apelit ka vlerësuar se kundërshtimi i masës së shpërblimit është i lidhur me VKM-të që kanë përcaktuar shpronësimin dhe shpërblimin e pronarit të shpronësuar dhe duke e konsideruar kërkesën për saktësimin e objektit të kërkesëpadisë si shtesë të objektit, pra si kërkim të ri, ka vlerësuar se padia është paraqitur jashtë afatit ligjor nga dita e botimit të këtyre akteve në Fletoret Zyrtare. Si pasojë e këtij interpretimi, kërkuësja nuk ka marrë përgjigje përfundimtare për pretendimet për thelbin e padisë, që kanë të bëjnë me masën e shpërblimit nga shpronësimi. Gjykata e Lartë, për shkak të pozicionit dhe rolit të saj si gjykatë ligji dhe në ushtrim të funksionit subsidiar, duhej të shprehej në lidhje me këtë qëndrim.



Kufizimi i së drejtës së ushtrimit të profesionit për interes publik (magjistratura) (vendim nr. 17, datë 23.03.2023 - kërkues Shiqiri Manjani)

Për shkak të natyrës së funksionit që kryen në shoqëri, integriteti i magjistratit është një domosdoshmëri, sepse besimi i publikut tek institucionet e drejtësisë nuk varet vetëm nga profesionalizimi i tyre, por edhe nga integriteti moral. Magjistrati ose kandidati për magjistrat, i cili është subjekt që së shpejti pritet të jetë pjesë e sistemit të drejtësisë, duhet kurdoherë që të sillet me nder dhe të jetë i virtytshëm që të kontribuojë në rritjen e besimit të qytetarëve tek sistemi, profesionistët e sistemit të drejtësisë dhe të jetë në gjendje që të ofrojë besueshmëri. Kalimi me sukses i provimit të pranimit në programin e formimit fillestar në Shkollën e Magjistraturës nuk nënkupton domosdoshmërisht fitimin e së drejtës së ushtrimit të profesionit. Kjo është e ndërvarur nga përfundimi me sukses i programit, kalimi me sukses i proceseve të tjera ligjore deri në emërimin dhe fitimin e statusit të magjistratit.

Kërkuesi ka marrë pjesë në provimin për pranimin në programin e formimit fillestar të zhvilluar nga Shkolla e Magjistraturës, profili prokuror, dhe është shpallur fitues, duke iu nënshtruar procesit të verifikimit të figurës dhe të pasurisë. Në formularin e vetëdeklarimit të plotësuar prej tij në kuadër të kësaj procedure, ai ka pasqyruar se është dënuar me burgim për kryerjen e veprës penale "Vjedhja", e parashikuar nga Kodi Penal. Duke konsideruar se ky fakt përbën shkak pengues sipas ligjit nr. 96/2016 "Për statusin e gjyqtarëve dhe prokurorëve në Republikën e Shqipërisë", të ndryshuar, Këshilli i Lartë i Prokurorisë ka vendosur ndalimin e kandidimit të kërkuesit. Gjykatat e zakonshme kanë vendosur rrëzimin e padisë së kërkuesit për kundërshtimin e vendimit të Këshillit të Lartë të Prokurorisë. Kërkuesi ka paraqitur ankim kushtetues individual, duke pretenduar se nuk është thirrur e dëgjuar gjatë procedurës administrative, se vepra penale është kryer kur ka qenë i mitur dhe se ai është rehabilituar sipas parashikimeve të Kodit Penal dhe se është mbajtur qëndrim i ndryshëm në raste të ngjashme.

Gjykata, në lidhje me të drejtën për t'u dëgjuar dhe për mbrojtje efektive për procesin e zhvilluar nga Këshilli i Lartë i Prokurorisë, ka vlerësuar se procesi administrativ është realizuar mbi bazë të dokumenteve, që i janë bërë të ditura rregullisht kërkuesit dhe ai ka paraqitur pretendimet e tij në lidhje me shkaktuesit përjashtues. Gjykata e ka gjetur të pabazuar edhe pretendimin për cenimin e standardit të arsyetimit, duke vlerësuar se vendimet plotësojnë standardet kushtetuese dhe nuk rezultojnë të jenë të paqarta, alogjike ose në mungesë të elementeve formale. Për cenimin e parimit të barazisë para ligjit, Gjykata konstatoi se specifikat e çështjes së kërkuesit dhe asaj të një kandidatje tjetër janë të ndryshme, pavarësisht se janë marrë nga i njëjti trup gjykues i Gjykatës së Lartë. Në rastin e kërkuesit, Gjykata e Lartë ka vlerësuar se "Vjedhja" përbën një vepër të rëndë penale, e cila realizohet me dashje, të tillë që diskrediton figurën e funksionarit publik, për më tepër kur i atribuohet figurës së një gjyqtari ose prokurori. Ndërsa në rastin e kandidatës tjetër, e dënuar për veprën penale "Drejtim automjeti në mënyrë të parregullt", është vlerësuar se për nga efekti, mënyra e kryerjes dhe pasojat, nuk reflekton elemente të një sjelljeje diskredituese të funksionit shtetëror, që mund të përbëjë rrezik për cenimin e interesave shtetërore.

Gjykata vlerësoi edhe pretendimet për cenimin e parimit të sigurisë juridike, në lidhje me faktin se kërkuesi është rehabilituar sipas ligjit, duke arritur në përfundimin se ekzistenca e një vendimi dënimi të formës së prerë konsiderohet kriter ndalues dhe ligji nr. 96/2016 nuk e lidh atë me mënyrën se si është ekzekutuar dënimi ose ndryshimet në pasojat që sjell një masë dënimi e përcaktuar si pasojë e deklarimit fajtor të të pandehurit. Ky kufizim është në funksion të garantimit të integritetit, qenësor për veprimtarinë e mirëfilltë të një magjistrati. Për pretendimin për cenimin e së drejtës për akses në funksione publike, së drejtës për të fituar mjetet e jetesës me punë të ligjshme dhe së drejtës për jetë private të lidhur me parimin e proporcionalitetit, Gjykata vlerësoi se, duke pasur parasysh se ligji nr. 96/2016 ka për qëllim edhe garantimin e integritetit të një kategorie të caktuar të funksionarëve publikë, është në përputhje me frymën e procesit të verifikimit të pasurisë dhe pastërtisë së figurës së kandidatëve për magjistratë, që të ketë një shkallë kufizimi për pranimin e tyre në Shkollën e Magjistraturës, në rast të mospërmbyesjes së një prej kriteve ligjore të përcaktuara.

Shkaku ligjor i vendimarrjes së ndalimit të kërkuesit nga kandidimi për në programin e formimit fillestar në Shkollën e Magjistraturës nuk bie ndesh me frymën e ligjit dhe interpretimi i ligjit sipas KLP-së dhe gjykatave të zakonshme nuk duket arbitrar në kuptimin kushtetues. Kurse për pretendimet për cenimin e së drejtës për jetë private, për shkak të pamundësisë së ushtrimit të profesionit të prokurorit, kërkuesi nuk ka arritur të parashtojë argumente kushtetuese. Kalimi me sukses i provimit të pranimit në programin e formimit fillestar në Shkollën e Magjistraturës nuk nënkupton domosdoshmërisht fitimin e së drejtës së ushtrimit të profesionit të magjistratit, pasi një gjë e tillë është e ndërvarur nga përfundimi me sukses i këtij programi, sikundër edhe nga suksesi i kalimit të proceseve të tjera ligjore deri në emërimin dhe fitimin e statusit të magjistratit.

**Rivendosja në afat e së drejtës së ankimit
për vendimin e njohjes së vendimit
të huaj penal (vendim nr. 30, datë
29.05.2023 - kërkuar Vladimir Mnela)**

Është detyrë e gjykatave të zakonshme të vlerësojnë faktet dhe provat e administruara, si dhe të interpretojnë ligjin për qëllim të procesit gjyqësor, ndërsa detyra e Gjykatës Kushtetuese është të shqyrtojë dhe vlerësojë nëse gjatë procesit gjyqësor ka pasur shkelje të të drejtave kushtetuese, si dhe nëse zbatimi i ligjit ka qenë eventualisht arbitrar.

Mbi bazën e kërkesës së prokurorisë gjykatat e zakonshme kanë pranuar kërkesën për njohjen e vendimeve penale të formës së prerë të gjykatave italiane, që kanë dënuar kërkuar me 30 vite burgim për kryerjen e disa veprave penale. Në konvertim të dënimit atij i është caktuar një dënim i vetëm me 30 vjet burgim. Vendimi është dhënë në mungesë të kërkuar dhe ka marrë formë të prerë pasi nuk është paraqitur ankim. Kërkuar ka paraqitur kërkesë për rivendosje në afat të së drejtës së ankimit, që nuk është pranuar nga gjykatat pasi nuk është shoqëruar me ankimin kundër vendimit për të cilin kërkohej kjo rivendosje në afat, sipas parashikimeve të nenit 420/1, pika 1, të Kodit të Procedurës Penale. Në ankimin kushtetues individual kërkuar ka pretenduar cenimin e standardit të arsyetimit, për shkak të mënyrës së interpretimit të dispozitave procedurale nga gjykatat.

Sipas Gjykatës, dispozita procedurale, në mënyrën e interpretimit dhe të zbatimit nga gjykatat, plotëson kriterin e qartësisë dhe parashikueshmërisë, ndaj kërkuar, përmes përfaqësuesit ligjor, duhet të ishte i qartë paraprakisht për plotësimin e kushteve ligjore, konkretisht për detyrimin për t' i bashkëlidhur kërkesës aktin e kërkuar, sipas formës dhe mënyrës së parashikuar nga ligji. Duke vlerësuar rëndësinë e administrimit të mirë të drejtësisë, në kuadër të interesit publik dhe në respektim të së drejtës për akses substancial, interpretimi i bërë nga gjykatat për nenin 420/1 të Kodit të Procedurës Penale nuk është arbitrar.



**Mungesa e qëndrimit të Gjykatës së
Lartë në lidhje me kuptimin e drejtë
të normës ligjore (vendim nr. 41, datë
18.09.2023 - kërkues Dritan Xhixha)**

Ndonëse gjykatat e shkallëve më të ulëta kanë pasur këndvështrime të ndryshme për sa i përket interpretimit dhe zbatimit të ligjit që rregullon marrëdhënien mes palëve, Gjykata e Lartë, si gjykatë e ligjit, që i ka të gjitha mjetet dhe kompetencat për të ushtruar rol aktiv, që shkon përtej ligjit dhe synon të drejtën, nuk ka ndikuar efektivisht në vendimarrjen e tyre, duke mos u dhënë përgjigje pretendimeve që kanë formuar thelbin e mosmarrëveshjes objekt gjykimi.

Gjatë marrëdhënies së punës në Policinë e Shtetit, kërkuesi, në zbatim të detyrimeve të ligjit të dekriminalizimit, ka dorëzuar formularin e vetëdeklarimit, si dhe ka depozituar shenjat daktiloskopike. Mbi bazën e informacionit të Institutit të Policisë Shkencore, sipas të cilit kërkuesi kishte në bazën e të dhënave një kartelë daktiloskopike, ndaj tij ka filluar hetimi disiplinor. Sipas informacionit të Drejtorisë së Analizës së Informacionit Kriminal kërkuesi figuronte i regjistruar si person me precedent kriminal nga strukturat e hetimit të krimit. Në përfundim të hetimit disiplinor ndaj kërkuesit është marrë masa disiplinore "Përgjashtim nga policia" dhe është urdhëruar përgjashtimi nga Policia e Shtetit për "Pavlefshmëri të aktit administrativ të pranimit". Gjykata e shkallës së parë ka vendosur rrëzimin e padisë, duke arsyetuar se kërkuesi nuk ka përmbushur detyrimin ligjor për plotësimin e formularit të vetëdeklarimit, duke mos pasqyruar të dhënat në rubrikën nr. 4 të këtij formulari. Fakti që kërkuesi nuk mban mend situatën konkrete për të cilën është shoqëruar në polici, nuk e përjashton nga përgjegjësia në deklarimin e saktë të të dhënave. Vendimi është ndryshuar nga gjykata administrative e apelit, që ka shfuqizuar urdhrin e përjashtimit nga Policia e Shtetit dhe rikthimin e kërkuesit në detyrën e mëparshme. Sipas saj ligji ka parashikuar rastet kur punonjësi i policisë lirohet nga detyra dhe ato që motivojnë përjashtimin nga Policia e Shtetit, si dhe pasojat për secilin rast, të cilat janë të ndryshme. Përjashtimi i kërkuesit është bërë për motivin "Pavlefshmëri e aktit administrativ të pranimit", në zbatim të dispozitave që rregullojnë rastet e lirimit dhe jo të përjashtimit. Kërkuesi ka plotësuar formularin përkatës, ndërkohë që e dhëna për daktiloskopimin e tij në vitin 1989 nuk përfshihet në asnjë nga situatat që ky ligj ka përcaktuar në mënyrë shteruese. Për kërkuesin nuk ka asnjë akt që provon ekzistencën e të dhënave sipas kushteve të ndalimit që ligji parashikon. Gjykata e Lartë ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së shkallës së parë, duke e konsideruar arsyetimin dhe përfundimin e gjykatës së apelit rrjedhojë të interpretimit dhe zbatimit të gabuar të ligjit material e procedural. Kërkuesi ka paraqitur ankim kushtetues individual kundër këtij vendimi.

Në lidhje me pretendimin për cenimin e së drejtës së aksesit, Gjykata vlerësoi se mungesa e njoftimit në adresën elektronike të avokates së kërkuesit përbën mangësi në drejtim të njoftimit. Megjithatë, kërkuesi nuk është vendosur në pozita të pafavorshme lidhur me të drejtën e aksesit në aspektin substancial. Ai është njoftuar rregullisht për rekursin e palës tjetër, ka paraqitur kundërrekurs, dhe njoftimi për ditën, orën, si dhe përbërjen e trupit gjykues ka qenë i afishuar nga Gjykata e Lartë si në këndin e njoftimeve në ambientet fizike, ashtu edhe në faqen elektronike të saj.

Në ankimin kushtetues kërkuesi nuk ka evidentuar se ka pasur ndonjë argument thelbësor të ri të paparashtruar më parë, i cili potencialisht mund ta kishte bindur Gjykatën e Lartë që të ndryshonte mënyrën e zgjidhjes së çështjes së tij. I pabazuar është gjetur edhe pretendimi për parimin e paanshmërisë për shkak të pjesëmarrjes në trupin gjykues që ka shqyrtuar rekursin të gjyqtarëve që kanë shqyrtuar kërkesën për pezullim, për sa kohë që vendimet kanë të bëjnë me kërkesa që kanë karakteristika të dallueshme dhe që bazohen në konsiderata e vlerësime të ndryshme të gjyqtarëve.

Gjykata ka gjetur, në vijim, të bazuar pretendimin për standardin e arsyetimit të vendimit të Gjykatës së Lartë. Pavarësisht se ecuria disiplinore ndaj kërkuesit ka nisur në lidhje me mospërmbushjen prej tij të detyrimeve sipas ligjit të dekriminalizimit, për sa i përket mosdeklarimit të të dhënave, masa disiplinore është marrë në bazë të informacionit se ai figuron i regjistruar si person me precedent kriminal, me dosje të arkivuar nga strukturat e hetimit të krimit në DVP-në, Tiranë, mbështetur në ligjin dhe rregulloren e Policisë së Shtetit. Gjykata e Lartë, në përmbushje të funksionit të saj si gjykatë e ligjit nuk u ka dhënë përgjigje disa aspekteve të rëndësishme për çështjen, duke lënë jashtë analizës juridike jo vetëm çështjet e ngritura në rekurs dhe në kundërrekurs, por edhe ato çështje të lidhura me interpretimin e ligjit, të cilat do të shërbenin për të sqaruar çdo paqartësi në të kuptuarin e normës dhe për të cilat palët duhet të merrnin përgjigje të arsyetuar.

Efektiviteti i mjeteve juridike për konstatimin e cenimit të kohëzgjatjes së paarsyeshme (vendim nr. 44, datë 26.09.2023 - kërkuese Dashmira Zaro)

Shqyrtimi në gjykatën e apelit të mjetit kompensues, që ka për qëllim të riparojë pasojat e tejzgjatjes së procedurave, nuk mund të tejkalojë një afat të arsyeshëm, pasi kjo do e zhvishte atë nga çdo efekt praktik. Interpretimi i ngushtë që gjykata e apelit i bën përmbajtjes së nenit 399/7 të Kodit të Procedurës Civile cenon vetë thelbin e së drejtës kushtetuese së një individi për të pasur një gjykim të drejtë, brenda një afati të arsyeshëm.

Kërkuesja është shpronësuar për interes publik, me vendim të Këshillit të Ministrave. Për shkak se mbi bazën e kësaj VKM-je, Zyra Vendore e Regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme ka kufizuar pronën e kërkueses, ajo ka paraqitur padi në gjykatë, e cila është pranuar pjesërisht. Mbi ankimin e kërkueses çështja është regjistruar në Gjykatën Administrative të Apelit. Në pritje të shqyrtimit të ankimit kërkuësja ka paraqitur kërkesë për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm të gjykimit, që është rrëzuar nga Gjykata e Lartë. Kërkuësja i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese me ankim kushtetues, për të cilin me vendimin e vitit 2022 është vendosur konstatimi i cenimit të së drejtës për gjykim brenda një afati të arsyeshëm dhe detyrimi i Gjykatës Administrative të Apelit të gjykojë çështjen brenda 6 muajve nga data e hyrjes në fuqi të vendimit. Në vijim, me vendim të gjykatës së shkallës së parë kërkuësja është shpërblyer në masën 200,000 (dyqind mijë) lekë për dëmin jopasuror për shkak të kohëzgjatjes së paarsyeshme të çështjes. Ky vendim është ankimuar në gjykatën e apelit nga palët e paditura dhe në pritje të gjykimit kërkuësja ka paraqitur kërkesë për përshpejtimin e tij dhe më pas kërkesë për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm të gjykimit. Duke qenë se as ankimi dhe as kërkesa për përshpejtim nuk u shqyrtuan brenda afateve ligjore, kërkuësja ka paraqitur ankim kushtetues individual për konstatimin e cenimit të së drejtës për proces të rregullt ligjor, si rezultat i mosgjykimit të çështjes së themelit, si dhe konstatimin e mungesës së një mjeti ligjor efektiv për përshpejtimin e gjykimit.

Gjykata vuri në diskutim interesin e kërkueses në këtë çështje, duke vlerësuar se ajo mund të pretendojë ende statusin e viktimës, pasi edhe pse i është njohur shpërblimi i dëmit moral, ky vendim nuk ka marrë ende formë të prerë dhe nuk është ekzekutuar. Në lidhje me kriterin e shterimit të mjeteve juridike Gjykata vlerësoi se edhe pse kërkuësja, formalisht, ka paraqitur kërkesë për konstatimin e vonës në shqyrtimin e çështjes së saj civile, një rrethanë e tillë nuk është e rëndësishme në drejtim të legjitimitetit, pasi ky lloj gjykimi nuk kërkon shterimin e mjeteve juridike.

Në lidhje me efektivitetin e mjetit kompensues, Gjykata vlerësoi në rastin e një mjeti kompensues që ka për qëllim të riparojë pasojat e tejzgjatjes së procedurave, periudha kohore e shqyrtimit të tij nuk mund të tejkalojë një afat të arsyeshëm, pasi kjo do e zhvishte atë nga çdo efekt praktik. Edhe pse neni 399/7 i Kodit të Procedurës Civile, që parashikon një afat 3-mujor, i parë së bashku me nenin 399/6, pika 3, të tij, nuk i referohet shqyrtimit të ankimit, qasja e ofruar nga vetë gjykata e apelit për mënyrën e zbatimit të saj nuk përputhet me përmbajtjen dhe qëllimin e dispozitave që kanë rregulluar mjetet mbrojtëse korrigjuese/kompensuese. Interpretimi i ngushtë që gjykata e apelit i bën përmbajtjes së nenit 399/7 cenon vetë thelbin e së drejtës kushtetuese së një individi për të pasur një gjykim të drejtë, brenda një afati të arsyeshëm.



Kërkesat ligjore për nënshkrimin e rekursit nga mbrojtësi dhe për dhënien e ndihmës juridike falas nuk mund të kthehen në pengesë në drejtim të aksesit (vendim nr. 45, datë 03.10.2023 - kërkuar Ilir Muzhaqi)

Detyrimi ligjor për nënshkrimin e rekursit nga mbrojtësi përbën një garanci të shtuar në drejtim të aksesit të individit në Gjykatën e Lartë, si gjykatë e ligjit, dhe nuk mund të interpretohet dhe zbatohet në mënyrë të atillë sa të çojë në kufizimin e kësaj të drejte. Mosgarantimi i mbrojtësit kryesisht nga Gjykata e Lartë, arsyetimi i pasaktë i saj se kërkuar nuk kishte paraqitur kërkesë për ndihmë juridike dytësore falas dhe mangësitë në bashkëpunimin ndërinstitucional, kanë cenuar thelbin e së drejtës së aksesit.

Kërkuar është deklaruar fajtor për veprat penale "Kallëzimi i rremë" dhe "Mashtrimi" dhe në bashkim të dënimeve është dënuar me 3 vjet burgim. Gjykata ka vendosur pranimin e kërkesës për rivendosjen në afat të së drejtës së ankimit dhe në vijim është ushtruar ankim kundër vendimit penal të dënimit të kërkuar. Gjykata e Apelit Tiranë ka vendosur mospranimin e ankimit me arsyetimin se është paraqitur jashtë afatit ligjor 10-ditor. Rekursi i paraqitur në Gjykatën e Lartë është kthyer pa veprim për shkak të mosnënshkrimit nga avokati, sipas nenit 435, pika 2, të Kodit të Procedurës Penale. Në funksion të plotësimit të kësaj të mete, kërkuar ka depozituar një akt me shkrim, ku ka parashtruar se mbrojtjen e ka realizuar vetë dhe rekursin e ka paraqitur të nënshkruar, ndërkohë që Gjykata e Lartë, në bazë të nenit 435, pika 2, të Kodit të Procedurës Penale kishte detyrimin të caktonte një mbrojtës kryesisht. Ai i është drejtuar edhe Ministrisë së Drejtësisë me kërkesë për sigurimin e një mbrojtësi për nënshkrimin e rekursit. Kërkesa i është përcjellë Komisionit Shtetëror për Ndihmën Juridike, i cili ka vendosur dhënien e ndihmës juridike në formën e përfaqësimit, duke i caktuar avokat. Në vijim, Kolegji Penal ka vendosur mospranimin e rekursit me arsyetimin se nuk është nënshkruar nga mbrojtësi dhe se kërkuar nuk është në kushtet e mbrojtjes së detyrueshme dhe as nuk rezultojnë të ketë paraqitur kërkesë për ndihmë juridike dytësore falas, sipas ligjit. Kërkuar ka paraqitur ankim kushtetues individual.

Gjykata ka vlerësuar se Gjykata e Lartë nuk ka arsyetuar se si mund të plotësohet kërkesa e ligjit procedural penal për paraqitjen e rekursit kundrejt nënshkrimit nga mbrojtësi në rastin e një të pandehuri që nuk ka një të tillë dhe, në këtë kuptim, se si i garantohet këtij të pandehuri e drejta e aksesit në këtë gjykatë. Nga materialet e çështjes rezultojnë se kërkuar i është drejtuar Komisionit Shtetëror për Ndihmën Juridike me kërkesë dhe i është caktuar avokat për ofrimin e ndihmës juridike në formën e përfaqësimit në çështjen penale me objekt "Rekurs penal ndaj vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Krujë." Ky informacion, në kuadër të bashkëpunimit institucional, nuk i është përcjellë Gjykatës së Lartë me qëllim garantimin e së drejtës së aksesit të kërkuar. Edhe vetë Gjykata e Lartë, pavarësisht kërkesës së kërkuar, nuk i ka siguruar atij mbrojtës për t'i mundësuar ushtrimin efektiv të së drejtës së rekursit, në kushtet kur ai nuk ka pasur një të tillë gjatë procesit, ndërkohë që ligji kërkon nënshkrimin e rekursit nga një mbrojtës. Për më tepër, ajo ka vendosur mospranimin e rekursit, ndonëse kërkuar ankohej pikërisht për cenimin e së drejtës së aksesit nga Gjykata e Apelit Tiranë, si rrjedhojë e llogaritjes së gabuar nga kjo e fundit të afatit të paraqitjes së ankimit, konkretisht llogaritjes si datë fillimi të kohës së shpalljes së vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Krujë për rivendosjen në afat të së drejtës së ankimit, ndonëse ky vendim ishte shpallur në mungesë të tij.

Kriteret e së drejtës për gjykim brenda një afati të arsyeshëm (vendim nr. 46, datë 03.10.2023 – kërkuar Gëzim Boçari)

Kompleksiteti i çështjes nuk mbartet në të njëjtën mënyrë në çdo shkallë të gjyqësorit, por varet nga faza në të cilën ndodhet shqyrtimi i saj dhe shkalla e gjyqësorit në të cilën kërkohet konstatimi i cenimit. Zgjidhja përfundimtare e problemeve që kanë të bëjnë me procesin e kthimit dhe kompensimit të pronave, si çështje jo vetëm me interes publik, por, para së gjithash, me natyrë kushtetuese, përbën prioritet, pasi e drejta e pronës përbën një nga shtyllat kryesore ku mbështetet sistemi ekonomik dhe zhvillimi i vendit. Kohëzgjatja e procesit gjyqësor në rastin konkret ka bërë të pazbatueshëm, pjesërisht, edhe vendimin e GJEDNJ-së.

Kërkuar dhe trashëgimtarët e tjerë të ish-pronarëve kanë kundërshtuar në gjykatë disa vendime të organeve administrative që janë shprehur për të drejtën e pronës së tyre dhe që kanë disponuar në favor të disa personave të tjerë (pala e paditur në procesin gjyqësor) për disa pasuri që ata pretendojnë se mbivendosen me pasuritë e tyre. Gjykata e shkallës së parë ka pranuar pjesërisht padinë kurse gjykata e apelit ka vendosur rrëzimin e saj. Mbi rekursin e kërkuar çështja është regjistruar në Gjykatën e Lartë dhe në pritje të gjyqësorit kërkuar i është drejtuar po asaj gjykate me kërkesë për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e gjyqësorit. Kolegji Penal ka vendosur rrëzimin e kërkesës, me arsyetimin se vonesa është rrjedhojë e një problematike të përgjithshme që tejkalon rastin konkret dhe se ajo gjykatë është në pamundësi objektive të urdhërojë marrjen e masave për përshpejtimin e çështjes. Për rrjedhojë kërkuar ka paraqitur ankim kushtetues për shfuqizimin e këtij vendimi dhe përshpejtimin e procedurave.

Duke analizuar kriteret e kohëzgjatjes së arsyeshme, Gjykata theksoi se gjyqësori në gjykatën e ligjit nuk paraqet të njëjtat elemente kompleksiteti si në shkallët e tjera të gjyqësorit. Edhe pse një çështje, referuar objektit, palëve ndërgjyqëse dhe volumit të akteve shkresore e dokumenteve të administruara mund të mbartet kompleksiteti në gjykatat e faktit, kjo mund të mos jetë e tillë në Gjykatën e Lartë, për shkak të natyrës së atij gjyqësori dhe procedurës së gjyqësorit në dhomën e këshillimit, si dhe funksionit të saj si gjykatë e ligjit. Kurse në lidhje me kriterin e rëndësisë së asaj çfarë rrezikon kërkuar, Gjykata konstatoi se kërkuar ka qenë palë në disa procese gjyqësore që lidhen me këto pasuri të paluajtshme dhe se vendimi i Komisionit të Kthimit dhe Kompensimit të Pronave i vitit 1997 ka qenë objekt edhe i një procesi tjetër gjyqësor, që më tej është kundërshtuar në GJEDNJ. Në lidhje me atë proces gjyqësor GJEDNJ-ja ka arritur në përfundimin se kohëzgjatja e tij nuk është në përputhje me kërkesat e nenit 6 të Konventës. Megjithatë ende nuk ka një vendim përfundimtar të gjykatës në lidhje me të drejtën e pronës së pretenduar të cenuar ndaj vonesat në gjyqësor kanë bërë të pazbatueshëm, pjesërisht, edhe vendimin e GJEDNJ-së. Duke pasur parasysh këtë dhe rëndësinë që ka e drejta kushtetuese e pronës private, nga e cila rrjedh edhe e drejta për ta gëzuar e disponuar atë, si dhe e drejta e kompensimit sipas kuadrit ligjor në fuqi, kohëzgjatja e procedurave gjyqësore në rastin konkret ka rëndësi në drejtim të asaj që rrezikojnë paditësit si palë në procesin gjyqësor.



**Cenimi i parimit të sigurisë juridike
për shkak të pranimit të rekursit të
paraqitur jashtë afatit ligjor (vendimi
nr. 59, datë 14.11.2023 - kërkuës
Kujtim Hoxha)**

Pranimi i rekursit të paraqitur jashtë afatit ligjor, pa arritur të provojë rekursuesi se ka qenë në pamundësi efektive për t'u njohur me vendimin e gjykatës së apelit ose momentin se kur është njohur efektivisht me arsyetimin e tij cenon parimin e sigurisë juridike. Interpretimi dhe qëndrimi i Gjykatës së Lartë ka sjellë faktikisht zgjatjen e afatit kohor për përdorimin e një mjeti të zakonshëm ankimi, ndërkohë që legjislacioni në fuqi ka parashikuar mjete juridike në dispozicion të palëve që kanë humbur ose tejkaluar afatet procedurale.

Në favor të kërkuësit organi administrativ ka vendosur të njohë të drejtën e pronësisë dhe kthimin e sipërfaqeve tokë bujqësore, sipas kufijve përkatës. Këto vendime janë shfuqizuar me vendimet e drejtorit të përgjithshëm të Agjencisë së Kthimit dhe Kompensimit të Pronave, bazuar në ligjin e kohës. Mbi padinë e kërkuësit gjykata e shkallës së parë ka konstatuar pavlefshmërinë absolute të këtyre akteve, vendim që është lënë në fuqi nga gjykata e apelit. Kundër vendimit ka ushtruar rekurs Agjencia e Kthimit dhe Kompensimit të Pronave dhe Kolegji Administrativ i Gjykatës së Lartë ka prishur vendimin e Gjykatës Administrative të Apelit Tiranë, duke e dërguar çështjen për rishqyrtim në Gjykatën e Apelit Gjirokastrë, si gjykata kompetente. Kërkuësi ka paraqitur ankim kushtetues individual.

Gjykata vlerësoi fillimisht, në drejtim të kriterit të shterimit të mjeteve juridike efektive, se ajo e shqyrton çështjen në mënyrë përjashtimore, pasi shkelja dhe pasojat e saj janë të tilla që nuk mund të riparohen më gjatë rigjyimit të çështjes, për rrjedhojë kërkuësi nuk ka mjete të tjera për mbrojtjen e të drejtës kushtetuese të pretenduar të cenuar.

Në drejtim të parimit të sigurisë juridike, Gjykata konstatoi se vendimi i gjykatës së apelit i është njoftuar palës së paditur (Agjencisë së Kthimit dhe Kompensimit të Pronave) në datën 22.09.2014, që rezulton jo vetëm nga vula e vendosur në dëftesën e komunikimit, por edhe nga regjistri i dokumenteve të hyra në institucion, i plotësuar nga personi i ngarkuar me pranimin e akteve. Ky fakt është pranuar edhe gjatë gjyqimit në Gjykatën e Lartë nga Avokatura e Shtetit, si përfaqësuese e palës së paditur. Këto fakte janë të mjaftueshme për të provuar se ajo datë është ajo nga e cila ka filluar të ecë afati 30-ditor për paraqitjen e rekursit. Me përfundimin e këtij afati vendimi i gjykatës së apelit ka marrë formë të prerë dhe përbën gjë të gjykuar. Gjykata e Lartë jo vetëm që i ka anashkaluar këto fakte, por edhe pse ka pranuar se rekursi është paraqitur me vonesë, nuk ka administruar asnjë provë dhe nuk ka argumentuar, për rrjedhojë, një moment të ndryshëm nga i cili ka nisur ky afat. Mënyra e arsyetimit të Gjykatës së Lartë dhe argumentet e saj e çojnë këtë arsyetim në kufijtë e arbitraritetit, duke e bërë gjykimin të padrejtë.

Të drejta substanciale

Masa e arrestit nuk shuhet nëse vendimi i pafajësisë nuk ka marrë formë të prerë (vendim nr. 19, datë 04.04.2023 - kërkues Agron Laçaj)

Kufizimi me vendim gjyqësor dhe sipas procedurave të parashikuara nga ligji i lirisë personale, bazuar në dyshime të arsyeshme për kryerjen e veprave penale, nuk cenon lirinë personale. Në rastet kur vendoset prishja e vendimit të gjykatës së apelit, që ka deklaruar kërkuesin fajtor, dhe çështja kthehet për rigjykim në shkallë të dytë për vlerësimin e vendimit të pafajësisë të gjykatës së shkallës së parë, për sa kohë vendimi nuk ka marrë formë të prerë, kërkuesi ruan të njëjtin status procedural.

Në vitin 2000 kërkuesi është dënuar nga gjykata e shkallës së parë me 25 vjet burgim për kryerjen e veprave penale "Vrasja me dashje" dhe "Mbajtja pa leje e armëve luftarake". Vendimi është prishur nga gjykata e apelit dhe në rigjykim gjykata e shkallës së parë ka vendosur deklarin e pafajshëm të kërkuesit. Vendimi i pafajësisë është prishur sërish nga gjykata e apelit, e cila e ka deklaruar kërkuesin fajtor për këto vepra penale, duke e dënuar me 25 vjet burgim. Në vijim, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe kthimin e çështjes për rigjykim në atë gjykatë, me tjetër trup gjykues. Kërkuesi ka paraqitur kërkesë për konstatimin e humbjes së fuqisë së masës së sigurimit personal "Arresti në burg" në fuqi ndaj tij, duke pretenduar se në kushtet kur vendimi i fajësisë i Gjykatës së Apelit Shkodër është shfuqizuar, prodhon efekte vendimi i pafajësisë që ka shuar edhe masën e sigurimit personal ndaj tij. Gjykata e apelit ka konstatuar faktin se masa e sigurimit "Arrest në burg" e dhënë me vendimin e fajësisë është shuar dhe ka pranuar kërkesën e prokurorit, duke i caktuar po këtë masë sigurimi. Kërkuesi ka paraqitur rekurs në Gjykatën e Lartë, për të cilin është vendosur mospranimi, dhe më pas ka paraqitur ankim kushtetues.

Në drejtim të lirisë personale Gjykata vlerësoi se ndonëse vendimi i fajësisë është prishur dhe çështja është kthyer për rigjykim në shkallën e dytë për të vlerësuar bazueshmërinë e vendimit të pafajësisë, për sa kohë vendimi i shkallës së parë nuk ka marrë formë të prerë, kërkuesi ruan të njëjtin status procedural. Gjykata e apelit ka analizuar faktet dhe provat në raport me kushtet dhe kriteret për kufizimin e lirisë personale, duke arsyetuar vendimin e saj si për sa u takon pretendimeve të tij për cenimin e lirisë personale, ashtu edhe për sa u përket konkluzioneve të arritura prej saj për ekzistencën e "dyshimeve të arsyeshme" për kufizimin e kësaj të drejte. Pretendimet e ngritura në rekurs janë analizuar dhe vlerësuar nga Gjykata e Lartë, e cila ka arsyetuar gjetjet e saj në drejtim të të drejtave procedurale dhe kushtetuese të tij. Interpretimi dhe zbatimi i ligjit nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm janë bërë duke marrë parasysh garancitë që ofron parimi i procesit të rregullt ligjor dhe se në rastin konkret nuk shfaqen probleme në aspektin kushtetues, të tilla që do të kërkonin ndërhyrjen e Gjykatës.

Në drejtim të pretendimit për cenimin e parimit të gjykitimit nga një gjykatë e paanshme, pasi kërkesa për konstatimin e humbjes së fuqisë së masës dhe ajo për shuarjen e saj janë shqyrtuar nga i njëjti trup gjykues i gjykatës së apelit, Gjykata vlerësoi, në përputhje me parashikimet procedurale dhe praktikën e Gjykatës së Lartë, se kur kërkesa është paraqitur për gjykim kompetenca për të vendosur caktimin, zëvendësimin a revokimin e masave të sigurimit i përket vetëm gjykatës së caktuar për shqyrtimin e çështjes. Shqyrtimi nga i njëjti trup gjykues i këtyre kërkesave nuk cenon parimin e paanshmërisë në aspektin objektiv.



Alternativa e dënimit me burgim nuk është një dënim i ri, por ai përjashton ekzekutimin e menjëhershëm të tij duke u zëvendësuar me vënien në provë (vendimi nr. 24, datë 27.04.2023 – kërkues Klaudio Burimi)

Sanksioni penal i cilësdo natyre duhet të synojë vetëm riedukimin dhe më pas integrimin e të dënuarit në jetën shoqërore. Gjykata e Lartë nuk ka vlerësuar situatën konkrete të kërkuesit në drejtim të zbatimit të vendimit dhe urdhërimeve të gjykatës së apelit ose fazën e ekzekutimit nga ai të dënimit alternativ. As fakti i vuajtjes së dënimit alternativ nga kërkuesi nuk gjen pasqyrim në përmbajtjen e vendimit. Kërkuesi është ngarkuar të vuajë sërish një pjesë të dënimit me burgim të vuajtur më parë prej tij në një prej mënyrave alternative të këtij dënimi.

Përmes rritit të gjykimit të shkurtuar, kërkuesi është dënuar me 4 vjet e 8 muaj burgim nga gjykata e rrethit për kryerjen e veprës penale “Prodhimi dhe shitja e narkotikëve”. Gjykata e apelit ka ndryshuar pjesërisht vendimin, duke e dënuar kërkuesin me të njëjtën masë dënimi, por për pjesën e pavuajtur të tij, në zbatim të nenit 59 të Kodit Penal, ka urdhëruar që ai të mbajë kontakte me Shërbimin e Provës dhe të vihet në provë, duke pezulluar ekzekutimin e dënimit me kusht që gjatë kohës së provës prej 3 vjetësh të mos kryejë vepër tjetër penale. Masa e sigurimit “Arresti në burg” është shuar dhe kërkuesi është liruar menjëherë nga paraburgimi. Gjatë kohës që rekursi i ushtruar nga prokuroria pritej të shqyrtohej në Gjykatën e Lartë, me vendim të prokurorisë është konstatuar kryerja nga kërkuesi e dënimit alternativ dhe pushimi i ekzekutimit të urdhrit për ekzekutimin e vendimeve penale. Në vijim, Kolegji Penal ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe lënien në fuqi të gjykatës së rrethit, si dhe njoftimin e Prokurorisë së Përgjithshme për vënien në ekzekutim të këtij vendimi. Kërkuesi i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese me ankim kushtetues individual.

Gjykata, në lidhje me pretendimin e cenimit të lirisë personale të lidhur me arsyetimin e vendimit, ka vlerësuar se me përmbushjen e detyrimeve të caktuara gjatë kohës së provës, vendimi i dënimit alternativ është ekzekutuar sipas ligjit dhe prokurori ka nxjerrë vendim të veçantë për kryerjen e tij. Në këtë mënyrë, kërkuesi ka vuajtur tërësisht dënimin e caktuar. Gjykata e Lartë nuk ka vlerësuar situatën konkrete të kërkuesit në drejtim të zbatimit prej tij të vendimit dhe urdhërimeve të gjykatës së apelit ose fazën e ekzekutimit nga ai të dënimit alternativ. Fakti i vuajtjes së dënimit alternativ nga kërkuesi nuk gjen pasqyrim në përmbajtjen e arsyetimit të vendimit të Gjykatës së Lartë. Ndërsa ekzekutimi i dënimit për shkak të kohës së kaluar potencialisht duhet të kishte përfunduar, çka passillte implikime për vendimin që asaj i është kërkuar të jepte, Gjykata e Lartë ka pasur detyrimin për marrjen e informacionit në këtë drejtim, për të shmangur në këtë mënyrë rindëshkimin e kërkuesit pas shlyerjes më parë të dënimit.

Zbatimi i parimit ne bis in idem në rastet e dënimeve alternative (vendimi nr. 47, datë 05.10.2023 – kërkues Klaudio Perçuke, Kejvin Zogo)

Ideja e parimit të mosgjyqimit dy herë për të njëjtën vepër penale (ne bis in idem) nuk qëndron te zbatimi dy a më shumë herë i së njëjtës normë penale, por te mosgjykimi e mosdënimi përsëri i subjektit për të njëjtin fakt që përbën vepër penale, për të cilën ai është dënuar më parë me një vendim të formës së prerë nga një gjykatë e caktuar me ligj. Për kërkuesin, për të njëjtën sjellje dhe veprim, nuk është zhvilluar ndonjë proces tjetër dhe as nuk është gjykuar dhe dënuar më shumë se një herë për të njëjtin fakt penal.

Kërkuesit janë deklaruar fajtorë nga gjykata e shkallë së parë për veprën penale “Prodhimi dhe shitja e narkotikëve” dhe janë dënuar me 7 vjet burgim dhe duke qenë se janë gjykuar sipas rritit të gjyqimit të shkurtuar, u është zbritur një e treta e dënimit. Gjykata e Apelit Vlorë ka ndryshuar vendimin në lidhje me cilësimin juridik të veprës penale dhe dënimin, duke urdhëruar lirimin e menjëhershëm të kërkuesve, në rrethanat kur për njërin ka pezulluar ekzekutimin e dënimit me burgim, ndërsa për tjetrin konstatoi vuajtjen tërësisht të dënimit. Mbi rekursin e prokurorisë, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së shkallës së parë. Kërkuesit kanë paraqitur ankim kushtetues individual.

Në lidhje me pretendimin për cenimin e së drejtës për t`u gjykuar nga një gjykatë e caktuar me ligj, Gjykata vlerësoi se Gjykata e Lartë nuk ka shqyrtuar asnjë provë të re dhe nuk u ka dhënë vlerë të ndryshme provave të administruara nga gjykatat më të ulëta, si dhe nuk ka përcaktuar fakte të ndryshme nga ato që kanë përcaktuar këto të fundit.

Kërkuesi Klaudio Perçuke ka pretenduar edhe cenimin e parimit të mosdënimit dy herë për të njëjtën vepër penale, pasi referuar vendimit të gjykatës së apelit ai e ka shlyer dënimin me shërbim prove. Duke u prishur ai vendim nga Gjykata e Lartë do të kryejë dënimin dy herë për të njëjtin fakt penal. Në kuptim të parimit ne bis in idem, Gjykata evidentoi se ndaj kërkuesit është zhvilluar vetëm një proces penal për akuzën e ngritur nga prokuroria dhe nuk rezulton që për të njëjtën sjellje dhe veprim të jetë zhvilluar ndaj tij një proces i dytë gjyqësor ose që të jetë gjykuar dhe dënuar më shumë se një herë për të njëjtin fakt penal. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë është vënë në lëvizje rregullisht me rekurs brenda të njëjtit procedim penal dhe në përfundim të shqyrtimit të rekursit, ai ka disponuar për cilësimin juridik të veprës penale të kryer dhe alternativën e dënimit me burgim.



E drejta e pronës private mund të kufizohet për interes publik nëse ai është aktual dhe jo potencial (vendimi nr. 50, datë 18.10.2023 - kërkuar Muhamet Trepçi)

Koncepti kushtetues i interesit publik vlerësohet nga Gjykata në këndvështrim të aktit konkret që paraqitet për kontroll përpara saj. Shteti nuk mund të justifikojë kufizimin e së drejtës së pronës me pretendimin e realizimit të planeve rregulluese në të ardhmen. Gjykata e Lartë nuk ka argumentuar për pretendimin thelbësor që ka të bëjë me interpretimin e ligjit të zbatueshëm në raport me interesin publik që mbart prona e kërkuar dhe as për cenimin e parimit të proporcionalitetit në ndërhyrjen në këtë drejtë.

Kërkuar dhe trashëgimtarëve të tjerë të subjektit të shpronësuar u është njohur e drejta e pronësisë mbi një pasuri të paluajtshme truall dhe e drejta për t'u kompensuar, pasi, sipas organit administrativ, ajo ishte regjistruar në inventarin e pasurive të bashkisë së qytetit dhe i shërbente interesit publik duke u kthyer në hapësirë publike (lulishte). Këta shtetas i janë drejtuar gjykatës me padi për anulimin pjesërisht të këtij vendimi. Me vendim të gjykatës së shkallës së parë është pranuar padia dhe kjo sipërfaqe i është kthyer paditësve. Gjykata e apelit ka vendosur ndryshimin e vendimit dhe rrëzimin e padisë, kurse Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka vendosur mospranimin e rekursit. Kërkuar, i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese duke pretenduar cenimin e së drejtës së pronës private dhe asaj për proces të rregullt.

Gjykata e vlerësoi çështjen në drejtim të standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor në lidhje me të drejtën e pronës. Në kohën e gjykimit të çështjes së kërkuar, sipas legjislacionit në fuqi nuk ktheheshin pronat e paluajtshme që i shërbenin një interesi publik, çka është përcaktuar drejt nga gjykatat e zakonshme gjatë vlerësimit të kriterit të ndërhyrjes me ligj në të drejtën e pronës. Po kështu ka rezultuar se me VKM parcela "lulishte-pazar" është përfshirë në listën paraprake të pronave të paluajtshme, publike, shtetërore që transferohen në pronësi ose në përdorim të bashkisë së qytetit, ndërkohë që lista përfundimtare e pronave kaluar kësaj bashkie është miratuar me VKM në vitin 2010. Gjykata e apelit e ka mbështetur kufizimin e të drejtës së pronës së kërkuar me interesin potencial në të ardhmen, ndërsa Gjykata e Lartë nuk ka analizuar ose vlerësuar pretendimet për cenimin e parimit të proporcionalitetit në ndërhyrjen në të drejtën e pronës, pavarësisht se janë ngritur gjatë procesit gjyqësor ose të ketë arsyetuar për balancën që duhet të ekzistojë mes interesit publik dhe ndërhyrjes në këtë të drejtë kushtetuese. Ajo nuk ka argumentuar për pretendimin thelbësor të kërkuar që lidhet drejtpërsëdrejti me funksionin kushtetues të saj për interpretimin e ligjit në raport me interesin publik që mbart prona e tij, për të cilën pretendohet kthimi fizik dhe jo kompensimi, si dhe të akteve nënligjore që e kanë përcaktuar si pronë për interes publik. Vendimi i Gjykatës së Lartë është i pamjaftueshëm dhe nuk përmbush kriteret e vendosura nga jurisprudenca kushtetuese në drejtim të standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor në lidhje me të drejtën e pronës.

Cenimi i së drejtës substanciale të pronës private jashtë së drejtës për proces të rregullt (vendimi nr. 53, datë 31.10.2023 - kërkues Terenzio D`Alena)

Cenimi qoftë edhe i pjesshëm i njërit prej tagrave të pronarit ose i njërit prej elementeve përbërëse të çdo tagri të pronësisë përbën në vetvete cenimin e së drejtës të pronës në tërësinë e saj. Kërkuesi, edhe pse titulli i tij i pronësisë nuk është vënë në diskutim, nuk ushtron asnjë prej tre tagrave të pronësisë. Interpretimi që gjykatat i kanë bërë kontratës dhe të drejtave të palëve, e kanë kufizuar aftësinë e kërkuesit për të ushtruar të drejtën në atë masë sa që e kanë privuar prej saj.

Trashëgimtarit të kërkuesit i është konfiskuar në vitin 1946 nga shteti një shtëpi dhe një truall. Pas hyrjes në fuqi të ligjit për kthimin dhe kompensimin e pronave, kërkuesi i është drejtuar organit administrativ për njohjen e së drejtës së pronësisë dhe kthimin e pronës. Në vitin 1992, Bashkia Tiranë dhe Ministria e Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve i kanë dhënë me qira një shoqërie private një truall, në një pjesë të të cilit do të ndërtohej një hotel, kurse pjesa tjetër do të ishte sipërfaqe funksionale. Në vitin 1993 është miratuar leja për ndërtimin e hotelit (faza e parë). Në vitin 1993, trashëgimtarëve të ish-pronarit u është kthyer shtëpia e konfiskuar dhe në vitin 1994 u është njohur e drejta e pronësisë mbi truallin ku ndodhej shtëpia. Në vitin 1996 u është njohur e drejta e pronësisë edhe mbi një sipërfaqe tjetër trualli, ku për pjesën e zënë nga hoteli janë kompensuar sipas ligjit, ndërkohë që një pjesë u është kthyer si truall i lirë dhe ai është regjistruar rregullisht në regjistrat publikë të kohës. Për këtë pasuri, e gjendur brenda sipërfaqes funksionale të hotelit, kërkuesi ka ngritur padi lirim dhe dorëzimin e saj. Gjykata e shkallës së parë ka vendosur rrëzimin e padisë, që është lënë në fuqi nga gjykata e apelit. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka vendosur mospranimin e rekursit të kërkuesit, i cili i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese për cenimin e së drejtës së pronës private.

Gjykata vlerësoi se kërkuesi është titullar i pakontestuar i së drejtës së pronës mbi truallin objekt i mosmarrëveshjes në gjykatat e juridiksionit të zakonshëm dhe se mbi të drejtën e tij për gëzimin e pronës private është zbatuar një kufizim, në formën e detyrimit për të respektuar afatin e një kontrate qiraje të lidhur midis shtetit dhe një subjekti privat. Edhe pse titulli i pronësisë mbi truallin nuk është vënë në diskutim, kërkuesi nuk është në gjendje të ushtrojë asnjë prej tagrave të pronësisë. Në kushtet kur kërkuesi nuk e gëzon pronën, pasi edhe pse ka një titull pronësie të regjistruar në regjistrat përkatës publikë nuk e posedon faktikisht atë, ka cenim në këtë të drejtë. Edhe pse kontrata e qirasë nuk përbën shpronësim de jure, dhënia e pasurisë me qira për një afat 99-vjeçar, si dhe interpretimi që gjykatat i kanë bërë kësaj kontrate dhe të drejtave të palëve të saj, e kufizojnë aftësinë e kërkuesit për të ushtruar të drejtën e pronës në atë shkallë sa ngjason me një shpronësim de facto pa shpërblim në kuptim të nenit 41 të Kushtetutës. Ky kufizim është në atë masë sa që në fakt ka cenuar thelbin e së drejtës së pronës, duke e bërë iluzive atë. Kufizimi nuk plotëson as kriterin e proporcionalitetit, për sa kohë që mes interesave që vihen në diskutim, atij të qiramarrësit dhe interesit të kërkuesit, barra dukshëm anon nga interesi kushtetues i kërkuesit, duke mos u gjetur kështu ekuilibri i duhur mes qëllimit që është synuar të arrihet përmes dhënies me qira të truallit dhe mbrojtjes së të drejtës së pronës private. Gjykata e Lartë duhej t`u jepte përgjigje pretendimeve të kërkuesit gjatë procesit gjyqësor për ndërhyrjen në të drejtën kushtetuese të pronës, të cilat nuk mund të vlerësoheshin në dhomën e këshillimit, por kërkonin trajtim në themel në seancë gjyqësore.



**Kufizimi i lirisë për shkak të ekstradimit
(vendimi nr. 51, datë 18.10.2023 -
kërkues Ermal Gjokja)**

Procedura e caktimit të masave shtrënguese në rastin e kërkesës për ekstradim ka natyrë të veçantë përkundrejt procedimit tipik penal. Kushtëzimi i caktimit të masës lidhet me ecurinë e procedurës dhe zbatohet deri në marrjen formë të prerë të vendimit për shqyrtimin e kërkesës për ekstradim. Në këto raste konsiderohet “gjë e gjykuar” vendimarrja e Gjykatës së Lartë.

Ndaj kërkuesit është caktuar masa shtrënguese e lirisë personale “Arresti në burg”, për qëllime ekstradimi drejt shtetit italian ku ai ishte dënuar për kryerjen e disa veprave penale. Në lidhje me kërkesën për ekstradim, gjykata e shkallës së parë ka vendosur mospranimin e saj. Gjykata e apelit ka vendosur lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së rrethit. Mbi rekursin e prokurorit Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë ka vendosur prishjen e vendimit të gjykatës së apelit dhe dërgimin e çështjes për rishqyrtim. Në kushtet kur gjykata e shkallës së parë ka vendosur moslejimin e ekstradimit, kërkuesi ka kërkuar revokimin ose zëvendësimin e masës së sigurimit personal dhe konstatimin e shuarjes së saj, për të cilën është vendosur rrëzimi, vendim që është lënë në fuqi nga gjykata e apelit dhe Gjykata e Lartë. Në ankimin kushtetues individual kërkuesi ka kundërshtuar cenimin e lirisë personale, për shkak të vijimit të zbatimit të masës së sigurimit, pavarësisht ekzistencës së vendimeve gjyqësore që nuk lejonin ekstradimin e tij.

Gjykata ka mbajtur qëndrimin se Gjykata e Lartë ka vlerësuar interpretimin që gjykatat më të ulëta u kanë bërë dispozitave procedurale penale që rregullojnë caktimin e masave shtrënguese për qëllime të ekstradimit, për aq sa ato mund të zbatohen, duke pasur parasysh kërkesat për të garantuar që personi për të cilin është kërkuar ekstradimi të mos i shmanget dorëzimit. Gjykata e Lartë ka vlerësuar të drejtë qëndrimin e gjykatës së apelit në lidhje me vendimarrjen jopërfundimtare të gjykatës së shkallës së parë për çështjen e ekstradimit, duke vlerësuar se kjo vendimarrje nuk sjell efekt, pasi ligjvënësi i ka shtrirë efektet e procedurës në të tria shkallët e gjykimit, duke konsideruar “gjë të gjykuar” vendimarrjen e Gjykatës së Lartë. Pretendimet e ngritura gjatë procesit gjyqësor janë vlerësuar përkundjet fakteve dhe provave të marra gjatë gjykimit nga gjykatat më të ulëta në raport me rregullimet ligjore që përcaktojnë caktimin e masës së sigurimit personal “Arresti në burg” në rastin e tij.

Parimi i prezumimit të pafajësisë në rastin e provave të mbledhura në kushtet e dhunës (vendimi nr. 63, datë 20.11.2023 - kërkues Mariglen Gjura)

Konventa nuk i ndalon prezumimet ligjore ose të faktit në çështjet penale, por ato duhet të jenë brenda kufijve të arsyeshëm, duke mbajtur në konsideratë rëndësinë e interesit që rrezikohet dhe të sigurojnë të drejtat e mbrojtjes. Gjykatat i kanë kaluar kërkuesit barrën e provës, duke i vendosur detyrimin për të provuar se armët e sekuestruara nuk i përkisnin atij, duke përcaktuar kështu fajësinë me anë të prezumimeve të faktit.

Gjatë një operacioni të punonjësve të Policisë së Shtetit dhe forcave speciale për arrestimin e një të dyshuari është hyrë me forcë në banesën e kërkuesit dhe është ushtruar dhunë për neutralizimin e tij. Edhe pse personi i kërkuar nuk është gjetur, gjatë kontrollit në banesë janë gjetur disa armë të ftohta dhe zjarri. Kërkuesi është arrestuar në flagrancë dhe ndaj tij ka nisur procedimi penal dhe ai është dërguar në gjyq për kryerjen e veprave penale "Prodhimi dhe mbajtja pa leje e armëve luftarake dhe e municionit", "Prodhimi, mbajtja, blerja apo shitja pa leje e armëve të ftohta" dhe "Prodhimi dhe mbajtja pa leje e armëve të gjuetisë dhe sportive". Disa ditë pas arrestimit, prindërit e kërkuesit janë ankuar për dhunën e ushtruar nga punonjësit e Policisë së Shtetit tek Avokati i Popullit, i cili ka konkluduar se pretendimet për keqtrajtim fizik ishin të drejta dhe i ka rekomanduar drejtuesit të Prokurorisë fillimin e hetimeve në ngarkim të punonjësve të policisë së shtetit. Në vijim është regjistruar procedimi penal për veprën penale "Tortura në bashkëpunim" dhe për njërin prej oficerëve të policisë është vendosur deklarimi fajtor dhe është dënua për veprën penale "Kryerja e veprimeve arbitrare", çështje që pritet të shqyrtohet në apel. Kurse për sa i takon procedimit penal të kërkuesit, gjykata e shkallës së parë ka vendosur deklarimin fajtor dhe dënimin e tij për veprat penale për të cilat është akuzuar, vendim që është lënë pjesërisht në fuqi, duke rritur masën e dënimit për njërin nga veprat penale. Për rekursin e kërkuesit Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë ka vendosur mospranimin e tij. Kërkuesi ka paraqitur ankim kushtetues individual.

Gjykata e ka shqyrtuar çështjen në drejtim të parimit të prezumimit të pafajësisë, për sa kohë është pretenduar se fajësia e kërkuesit nuk është vërtetuar përtej dyshimit të arsyeshëm dhe se provat e prokurorisë synonin të mbulonin dhunën e ushtruar ndaj tij, pretendime këto që janë ngritur edhe në ankim dhe rekurs. Në analizë të fakteve, Gjykata vërejtë fillimisht se prokuroria, dhe më pas gjykatat e faktit, në deklarimin e fajësisë së kërkuesit janë bazuar në 3 rrethana specifike: (i) prania e kërkuesit gjatë ushtrimit të kontrollit të banesës dhe ambienteve rrethuese të saj; (ii) gjetja dhe sekuestrimi i armëve në ambientet e jashtme të banesës; (iii) gjendja teknike e armëve, sipas akteve të ekspertimit dhe mungesa e lejes për mbajtjen e tyre. Ajo vlerësoi se gjykatat e faktit e kanë çliruar prokurorin nga barra e provës, duke ia kaluar kërkuesit detyrimin për të provuar se armët e sekuestruara nuk i përkisnin atij, me arsyetimin se përgjegjësia penale e veprave penale të mbajtjes së armëve ka natyrë objektive. Ato e kanë përcaktuar fajësinë e kërkuesit me anë të prezumimeve të faktit. Në vlerësimin e Gjykatës, përgjegjësia objektive e kërkuesit për mbajtjen pa leje të armëve është një prezumim fakti i diskutueshëm në kushtet kur armët janë gjetur në një ambient të jashtëm të banesës dhe kur ai nuk jeton vetëm në banesë. Po kështu, prokuroria dhe gjykatat nuk kanë kryer verifikimin e duhur të dhunës së ushtruar ndaj kërkuesit prej punonjësve të policisë gjatë kontrollit të banesës, ndonëse kishin prova dokumentare të vëna në dispozicion nga Avokati i Popullit, por kanë pranuar me fuqi të plotë provues procesverbalin e kontrollit të banesës, të nënshkruar pa vërejtje nga kërkuesi dhe e ëma e tij, pa dhënë asnjë shpjegim edhe pse kjo e fundit ka mohuar faktin që armët i përkasin kërkuesit apo familjarëve të tjerë. Prokuroria nuk ka verifikuar as pretendimet e kërkuesit në fazën e hetimeve paraprake për hetimin e ekzistencës së gjurmëve papilare mbi sendet e sekuestruara dhe eventualisht për t'i krahasuar ato me të kërkuesit. Për rrjedhojë, arsyetimi i vendimeve të gjykatave nuk dëshmon që fajësia e kërkuesit të jetë provuar përtej çdo dyshimi të arsyeshëm.

2023



TË DHËNA STATISTIKORE

Të dhënat statistikore për vitin 2023

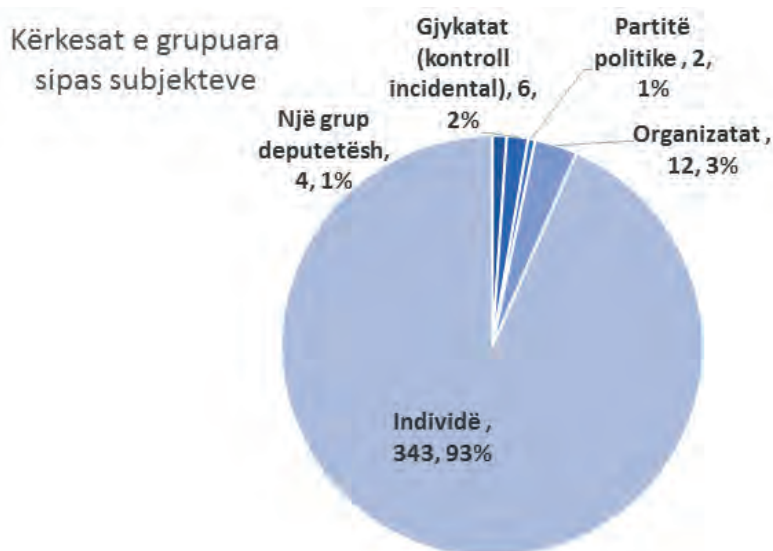
Gjatë vitit 2023 Gjykata Kushtetuese ka marrë 452 kërkesa³, nga të cilat 367 kërkesa janë paraqitur dhe regjistruar gjatë vitit 2023, kurse 85 kërkesa janë mbartur nga viti 2022.

KOHËZGJATJA

- Gjykata ka respektuar afatet procedurale të shqyrtimit të kërkesave, në përputhje me parashikimet e ligjit organik dhe Rregullores për Procedurat Gjyqësore.
- Mesatarja e shqyrtimit të çështjeve në Gjykatë për vendimet përfundimtare është 8 muaj dhe për vendimet e moskalimit është 3 muaj.
- Aktualisht Gjykata Kushtetuese nuk ka në shqyrtim asnjë çështje të prapambetur.
- Asnjë nga kërkesat nuk ka pasur për objekt tejzgjatjen e procesit para Gjykatës Kushtetuese.

■ TË DHËNA MBI KËRKESAT

Kërkesat e grupuara sipas subjekteve që vënë në lëvizje Gjykatën



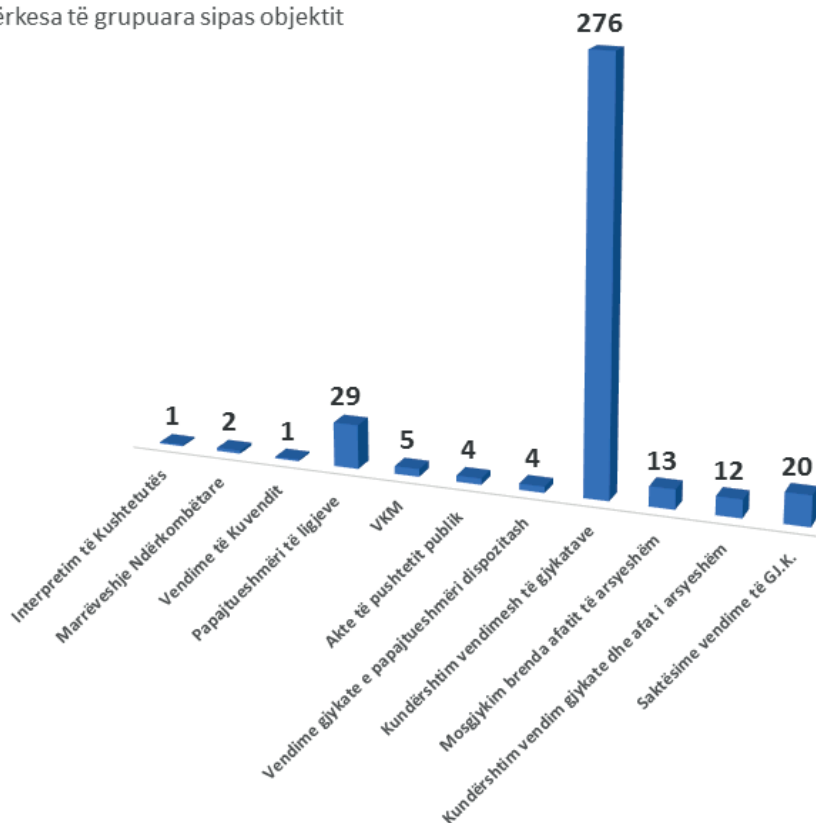
4 kërkesa janë paraqitur nga jo më pak se një e pesta e deputetëve
 6 kërkesa janë paraqitur nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm (kontroll incidentale)
 2 kërkesa janë paraqitur nga partitë politike
 12 kërkesa janë paraqitur nga organizatat
 343 kërkesa janë paraqitur nga individët

³ Për shkak se 12 kërkesa janë bashkuar me njëra-tjetrën nuk korrespondon numri i kërkesave me numrin e vendimeve dhe të çështjeve që janë në shqyrtim aktualisht në Gjykatë.

Kërkesa të grupuara sipas objektit:

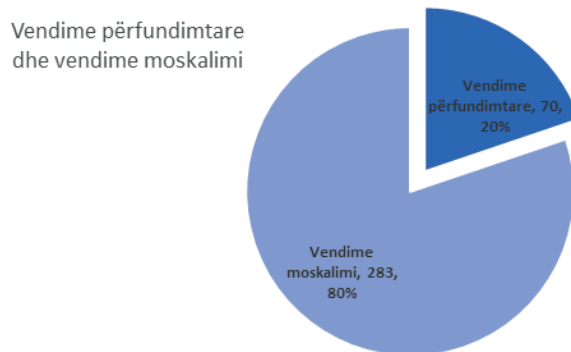
Objekti:	Nr.
Interpretim i Kushtetutës	1
Papajtueshmëri e marrëveshjeve ndërkombëtare me Kushtetutën	2
Shfuqizim i vendimit të Kuvendit të Shqipërisë	1
Papajtueshmëri e ligjeve me Kushtetutën	29
Shfuqizim vendimesh të Këshillit të Ministrave	5
Kundërshtim i akteve të pushtetit publik	4
Kundërshtim i vendimeve të gjykatave të juridiksionit të zakonshëm së bashku me papajtueshmërinë e dispozitave ligjore të aplikueshme në atë rast	4
Kundërshtim i vendimeve të gjykatave të juridiksionit të zakonshëm	276
Konstatim i cenimit të së drejtës si rezultat i mosgjykimit brenda një afati të arsyeshëm	13
Kundërshtim i vendimeve të gjykatave të juridiksionit të zakonshëm, së bashku me konstatimin e cenimit të së drejtës si rezultat i mosgjykimit brenda një afati të arsyeshëm	12
Interpretim/korrigjim/rishikim i vendimeve të Gjykatës Kushtetuese	20

Kërkesa të grupuara sipas objektit

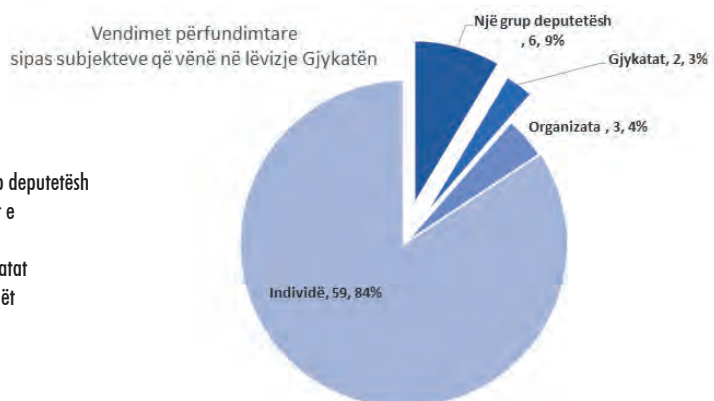


■ TË DHËNA MBI VENDIMET

Gjykata Kushtetuese gjatë vitit 2023 ka dhënë në total 353 vendime, 70 vendime përfundimtare dhe 283 vendime moskalimi.

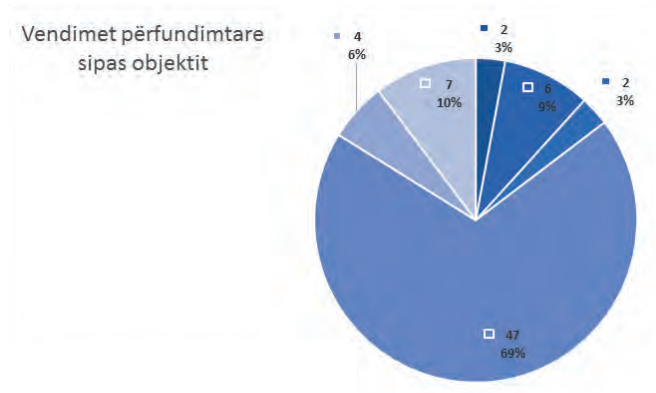


Vendimet përfundimtare të grupuara sipas subjekteve që vënë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese:



6 vendime u përkasin kërkesave të paraqitura nga një grup deputetësh
 2 vendime u përkasin kërkesave të paraqitura nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm (kontroll incidental)
 3 vendime u përkasin kërkesave të paraqitura nga organizatat
 59 vendime u përkasin kërkesave të paraqitura nga individët

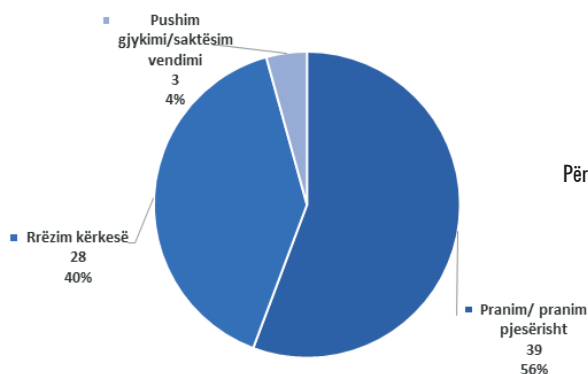
Vendimet përfundimtare të marra gjatë vitit 2023, të grupuara sipas objektit të kërkesës:



2 vendime u përkasin kërkesave me objekt mosmarrëveshje kompetencash dhe vendime të Kuvendit
 6 -me objekt papajtueshmërinë e akteve normative me Kushtetutën
 2 -me objekt shfuqizimin e vendimeve të Këshillit të Ministrave
 47 -me objekt kundërshtimin e vendimeve të gjykatave të juridiksionit të zakonshëm, në kuadër të procesit të rregull ligjor
 4 -me objekt shfuqizimin e vendimeve gjyqësore dhe papajtueshmërinë e akteve normative me Kushtetutën
 7 -me objekt konstatimin e cenimit të së drejtës për proces të rregullt si rezultat i mosgjykimit brenda një afati të arsyeshëm
 2 -me objekt saktësim/interpretim/rishikim/ të vendimeve të Gjykatës Kushtetuese

Vendimet përfundimtare të marra gjatë 2023 të grupuara sipas dispozitivit të vendimit:

Vendimet përfundimtare sipas dispozitivit

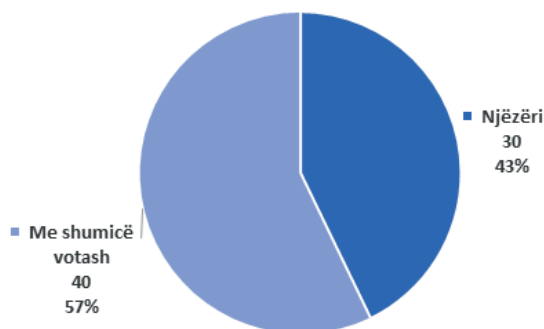


Për 39 vendime Gjykata ka vendosur pranimin e kërkesës/pranimin e pjesshëm
Për 28 vendime Gjykata ka vendosur rrëzimin e kërkesës
Për 3 vendime Gjykata ka vendosur pushim gjykimi/saktësim vendimi

Vendimet përfundimtare të marra gjatë 2023 të grupuara sipas mënyrës së votimit:

Vendimet përfundimtare sipas mënyrës së votimit

30 vendime janë marrë njëzëri
40 vendime janë marrë me shumicë votash



Gjatë vitit 2023 nga Mbledhja e Gjyqtarëve dhe Kolegjet e Gjykatës Kushtetuese janë dhënë 283 vendime moskalimi.

Vendimet e moskalimit të grupuara sipas subjekteve që vënë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese:

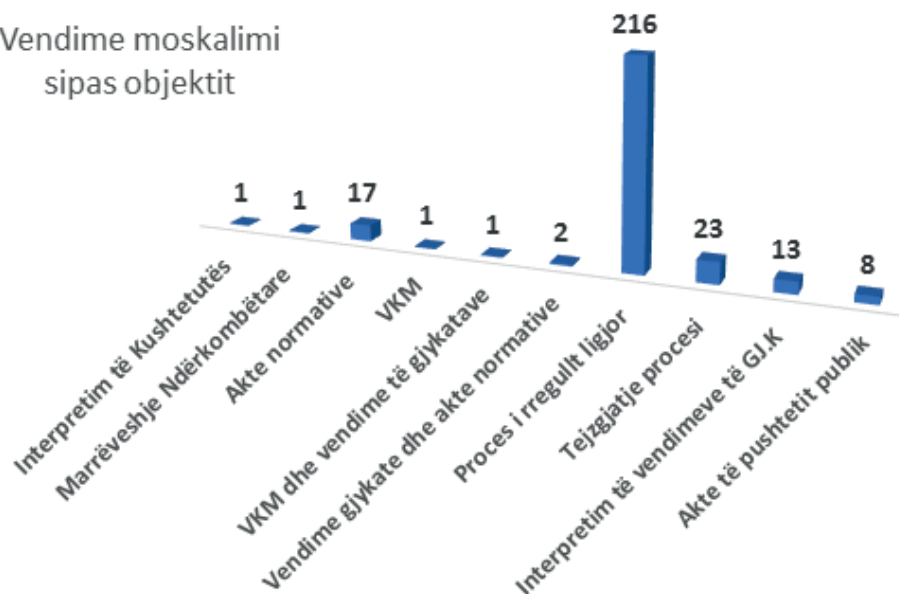
Vendime moskalimi sipas subjekteve



2 vendime u përkasin kërkesave të paraqitura nga një grup deputetësh
2 vendime u përkasin kërkesave të paraqitura nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm (kontrolli incidental)
2 vendime u përkasin kërkesave të paraqitura nga partitë politike
9 vendime u përkasin kërkesave të paraqitura nga organizatat
268 vendime u përkasin kërkesave të paraqitura nga individët

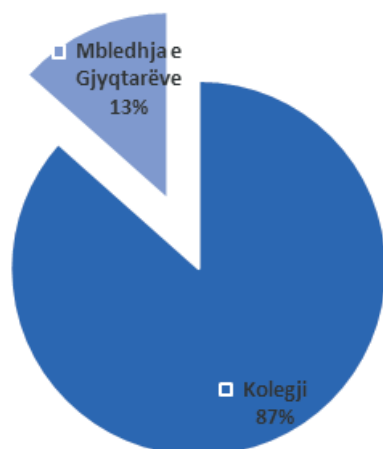
Vendime moskalimi të grupuara sipas objektit të kërkesës:

Objekti:	Nr.
Interpretim i Kushtetutës	1
Papajtueshmëri e marrëveshjeve ndërkombëtare me Kushtetutën	1
Pajtueshmëri të akteve normative me Kushtetutën	17
Shfuqizim vendimi i Këshillit të Ministrave	1
Shfuqizim vendimi të Këshillit të Ministrave së bashku me vendim të gjykatës së juridiksionit të zakonshëm	1
Shfuqizim i vendimeve gjyqësore së bashku me papajtueshmëri të akteve normative me Kushtetutën	2
Kundërshtim të vendimeve të gjykatave të juridiksionit të zakonshëm, në kuadër të procesit të rregull ligjor	216
Konstatim të cenimit të së drejtës për proces të rregullt si rezultat i mosgjykimit brenda një afati të arsyeshëm	23
Saktësim/interpretim/rishikim/kundërshtim vendimi të Gjykatës Kushtetuese	13
Akte të pushtetit publik	8

Vendime moskalimi
sipas objektit

Vendime moskalimi të marra nga Kolegjet dhe Mbledhja e Gjyqtarëve:

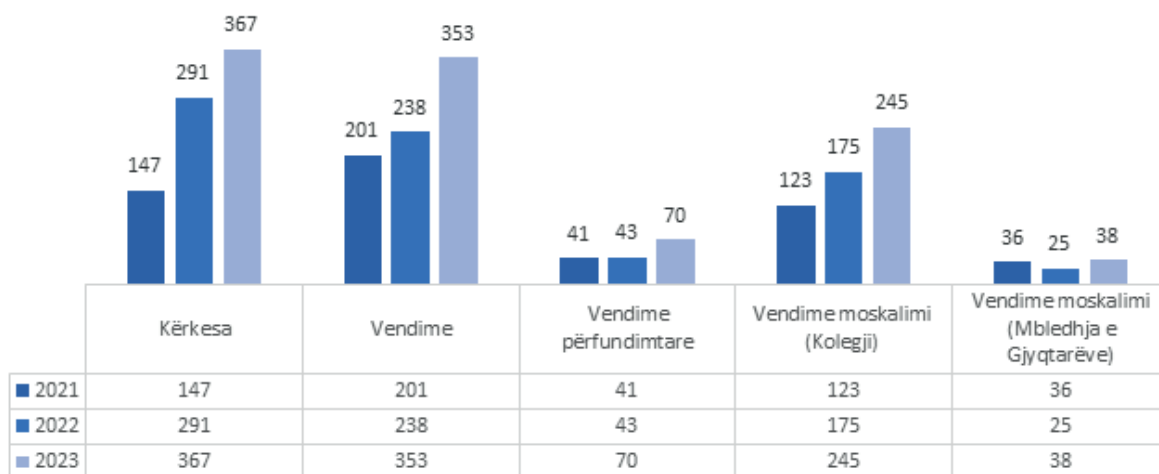
Vendime moskalimi nga Kolegjet
dhe Mbledhja e Gjyqtarëve



245 vendime janë marrë nga Kolegjet
38 vendime janë marrë nga Mbledhja e Gjyqtarëve

Tabelë krahasimore 2021-2023, në lidhje me kërkesat e paraqitura dhe vendimarrjet e Gjykatës

Tabelë krahasimore 2021-2023



**Data të rëndësishme për anëtarësimin e Gjykatës Kushtetuese në
organizmat ndërkombëtarë:**

- 2001 -anëtare me të drejta të plota e Konferencës së Gjykatave Kushtetuese Evropiane
- 2002 -anëtare me të drejta të plota e Shoqatës së Gjykatave Kushtetuese Frankofone
- 2011 -anëtare me të drejta të plota e Konferencës Botërore për Drejtësinë Kushtetuese
- 2016 -anëtare e Rrjetit të Gjykatave Supreme Evropiane
- 2023 -anëtare e Forumit të Gjykatave Kushtetuese të Ballkanit

BASHKËPUNIMI DHE PERSPEKTIVA NDËRKOMBËTARE

Aderimi i Gjykatës Kushtetuese në organizma ndërkombëtare

Me synimin për të dhënë kontributin e saj në shërbim të drejtësisë kushtetuese, si një element kyç i shtetit të së drejtës, që prej krijimit të saj në vitin 1992, Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë ka vendosur dhe konsoliduar marrëdhëniet e bashkëpunimit me gjykata kushtetuese të vendeve të tjera, gjykata dhe organizma ndërkombëtarë.

Gjykata ka qenë gjithmonë një anëtare aktive e komunitetit global të gjykatave kushtetuese, me qëllim promovimin e zhvillimit të demokracisë, shtetit të së drejtës, lirive dhe të drejtave themelore të individit. Në këtë kuadër, Gjykata ka aderuar si anëtare më të drejta të plota në një sërë forumesh të rëndësishme rajonale dhe ndërkombëtare. Së fundmi, ajo është bërë anëtare e Forumit të Gjykatave Kushtetuese të Ballkanit, i cili u krijua në nëntor të vitit 2023, me nismën e Gjykatave Kushtetuese të Bullgarisë dhe Maqedonisë së Veriut, me qëllim nxitjen dhe promovimin e dialogut gjyqësor mes gjykatave kushtetuese të vendeve të Ballkanit.

Për të zhvilluar dhe konsoliduar më tej marrëdhëniet e bashkëpunimit institucional dhe debatin kushtetues, në funksion të përmirësimit të vazhdueshëm të veprimtarisë vendimmarrëse dhe forcimin e kapaciteteve, Gjykata Kushtetuese e Shqipërisë ka nënshkruar edhe marrëveshje bashkëpunimi me disa gjykata homologe në Evropë. Këto Memorandume Bashkëpunimi shërbejnë si bazë për shkëmbimin e vazhdueshëm dhe reciprok të përvojave dhe njohurive në fushën e kontrollit kushtetues. Gjithashtu, Gjykata i ka dhënë përparësi thellimit të bashkëpunimit me gjykatat kushtetuese të vendeve fqinje, bashkëpunim i cili është konkretizuar nëpërmjet organizmit të vizitave studimore reciproke, seminareve dhe trajnimeve të ndryshme që kanë pasur në fokus çështjet më aktuale të drejtësisë kushtetuese.

Gjykata gjatë veprimtarisë së saj i kushton një rëndësi të veçantë marrëdhënieve me Këshillin e Evropës, Gjykatën Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe Komisionin Evropian për Demokraci nëpërmjet Ligjit (Komisioni i Venecias). Vlen të përmendet anëtarësia e Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë në Rrjetin e Gjykatave Supreme (SCN), për themelimin e të cilit është nismëtare Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut.

Gjatë vitit 2023 Gjykata ka intensifikuar përpjekjet dhe ka arritur të vendosë marrëdhënie të ngushta bashkëpunimi edhe me një sërë partnerësh ndërkombëtarë brenda vendit, duke u përfshirë në projekte dhe nisma konkrete që kanë synuar përmirësimin e infrastrukturës, të kapaciteteve njerëzore dhe kuadrit të brendshëm rregullator, në

funksion të rritjes së eficiencës, transparencës dhe aksesit të qytetarëve në drejtësinë kushtetuese.

Përsa më sipër, në funksion ruajtjes dhe zhvillimit të mëtejshëm të jurisprudencës së Gjykatës Kushtetuese ka vijuar bashkëpunimi i suksesshëm me Prezencën e OSBE-së për disa veprimtari tematike, përfshirë hartimin e udhërrëfyesit të parë të Gjykatës mbi standardet dhe precedentët e Gjykatës ndër vite mbi të drejtën për proces të rregullt ligjor. Në kuadër të të njëjtit bashkëpunim, u realizuan tryeza për standardizimin e akteve të vendimmarrjes, si dhe tryeza me Gjykatën e Lartë në funksion të forcimit të dialogut mes trupave gjyqësore. Gjithashtu, ka vijuar më tej bashkëpunimi i frytshëm i Gjykatës me Prezencën dhe me Fondacionin Konrad Adenauer për planifikimin strategjik institucional për periudhën 2020-2023 dhe 2024-2026.

Duhet thënë se për një shqyrtim cilësor e efikas të çështjeve me qëllim garantimin e një sistemi funksional të drejtësisë kushtetuese, përgjatë vitit 2023, Gjykata bëri përpjekje të vazhdueshme dhe siguroi angazhimin e partnerëve të saj ndërkombëtarë për të mbështetur krijimin e një sistemi tërësisht të ri të administrimit të kërkesave, të bazuar në teknologjinë e informacionit, i cili pritet të materializohet përgjatë periudhës 2024-2025.

Së fundmi, Gjykata Kushtetuese me mbështetjen e Konfederatës Zvicerane nëpërmjet Ambasadës së Zvicrës në Shqipëri ka ndërmarrë Projektin "Rritja e transparencës dhe aksesit në drejtësinë kushtetuese", i cili synon garantimin e të drejtës së informacionit sipas standardeve ndërkombëtare duke forcuar komunikimin me median dhe publikun përmes rikonceptimit të faqes zyrtare të Gjykatës, shpërndarjes së materialeve informuese e sensibilizuese mbi të drejtat dhe liritë kushtetuese. Projekti gjithashtu ka në fokus rritjen e bashkëpunimit me subjektet e gjykimit kushtetues, me institucione që punojnë në mbrojtje të të drejtave të njeriut dhe me gjykatat për të përmirësuar aksesin e individëve në drejtësinë e zakonshme dhe atë kushtetuese.

Gjykata po ashtu, ka realizuar botimin e punimeve të Konferencës Ndërkombëtare të zhvilluar me rastin e 30-vjetorit të themelimit të saj, duke vijuar bashkëpunimin e suksesshëm me Fondacionin Heinz Seidel.



Data të rëndësishme për bashkëpunimin ndërkombëtar:

- 16 korrik 2009 - Marrëveshje për bashkëpunimin dhe ndihmën e ndërsjellë në fusha me interes të përbashkët midis Gjykatave Kushtetuese të Shqipërisë dhe të Italisë.
- 18 - 20 prill 2011 - Marrëveshje për bashkëpunimin dhe ndihmën e ndërsjellë në fusha me interes të përbashkët midis Gjykatave Kushtetuese të Shqipërisë dhe Kosovës.
- 9 - 12 qershor 2013 - Marrëveshje midis Gjykatave Kushtetuese të Shqipërisë dhe Turqisë.
- 29 shtator 2021 - Nënshkruhet marrëveshja e re me Gjykatën Kushtetuese të Kosovës për bashkëpunimin dhe ndihmën e ndërsjellë, ku manifestohet dëshira dhe vullneti për të vazhduar edhe më tej programet e bashkëpunimit, për të forcuar kapacitetet institucionale dhe rritur cilësinë e vendimeve.
- 14 prill 2021 - Memorandum Mirëkuptimi mes Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë dhe Zyrës së Prezencës së OSBE-së në Shqipëri "Për bashkërendimin dhe bashkëpunimin në zbatimin e projekteve dhe veprimtarive që synojnë të mbështesin Gjykatën Kushtetuese të Shqipërisë".
- 27 tetor 2023 - Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, Gjykata Kushtetuese e Republikës së Bullgarisë, Këshilli i Shtetit të Republikës së Greqisë, Gjykata Kushtetuese e Republikës së Kosovës, Gjykata Kushtetuese e Malit të Zi, Gjykata Kushtetuese e Republikës së Maqedonisë së Veriut, Gjykata Kushtetuese e Republikës së Rumanisë dhe Gjykata Kushtetuese e Republikës së Turqisë bien dakord për krijimin e Forumit të Gjykatave Kushtetuese të Ballkanit, si një organ funksional permanent për nxitjen e dialogut gjyqësor.
- 7 dhjetor 2023 - Gjykata Kushtetuese nënshkruan një marrëveshje granti me Konfederatën Zvicerane, të përfaqësuar nga Departamenti Federal i Punëve të Jashtme të Zvicrës, që vepron nëpërmjet Ambasadës së Zvicrës në Shqipëri, për realizimin e Projektit të Gjykatës "Rritja e transparencës dhe aksesit në drejtësinë kushtetuese".

Aktivitetet jubilar

25-vjetori i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, 27 nëntor 2023

Me rastin e 25 vjetorit të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, Gjykata Kushtetuese dhe Kuvendi i Shqipërisë organizuan konferencën ndërkombëtare me temë “25 vjet të Kushtetutës Shqiptare”, e cila u zhvillua në Sallën e Seancave Plenare të Kuvendit, në datën 27 nëntor 2023. Në këtë aktivitet jubilar, krahas personaliteteve më të larta të shtetit, morën pjesë kryetarë/gjyqtarë të gjykatave kushtetuese homologe, përfaqësues nga Komisioni i Venecias dhe Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut, konstitucionalistë të shquar, akademikë, përfaqësues të institucioneve të drejtësisë dhe institucioneve të tjera të pavarura në Shqipëri. Në fjalën e saj, Kryetarja znj. Holta Zaçaj, pasi vuri theksin në atë që përfaqëson Kushtetuta për historinë e popullit tonë dhe aspiratat për të ardhmen e tij evropiane, theksoi rolin e Gjykatës Kushtetuese si rojtare dhe interpretuesja e fundit e Kushtetutës në zhvillimin e demokracisë dhe të drejtësisë kushtetuese, duke qenë ajo e përgjegjshme për ndikimin që ka në jetën shoqërore, ekonomike dhe politike të vendit. Ajo bëri thirrje për të gjitha palët që të pranojnë verdiktin e Gjykatës, duke qenë kjo sjellja e duhur, e nevojshme dhe e vetme për të zbatuar Kushtetutën. Konferenca i vijoi punimet me sesionin me temë “Një mesazh për Kushtetutën”, gjatë të cilit referuan kryetarë të gjykatave kushtetuese homologe, anëtarë të Gjykatës Kushtetuese, Kryetari i Gjykatës së Lartë, si dhe akademikë të shquar dhe anëtarë të komisionit parlamentar për hartimin e Kushtetutës.



Pjesëmarrje në veprimtari ndërkombëtare dhe vizita studimore

Pjesëmarrje në veprimtari të rëndësishme ndërkombëtare

Forumi i Gjykatave Kushtetuese të Ballkanit, Sofje, 26-28 tetor 2023

Një delegacion i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë, i përbërë nga Kryetarja e kësaj Gjykate, znj. Holta Zaçaj, si dhe gjyqtarët z. Sandër Beci dhe z. Ilir Toska, mori pjesë në veprimtaritë e zhvilluara në kuadër të krijimit të Forumit të Gjykatave Kushtetuese të Ballkanit, organizuar në Sofje, Bullgari, në datat 26 - 28 tetor 2023. Synimi i këtij Forumi është nxitja e bashkëpunimit dhe zhvillimi i dialogut mes gjykatave kushtetuese të vendeve të rajonit, duke shërbyer si një platformë për shkëmbimin e rregullt të informacionit dhe praktikave më të mira në fushën e drejtësisë kushtetuese.

Seminar i GJEDNJ-së lidhur me mekanizmin e opinionit këshillimor, Strasburg, 13 tetor 2023

Kryetarja e Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë, znj. Holta Zaçaj, mori pjesë në seminarin e organizuar nga Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut me temë "Dialogu gjyqësor nëpërmjet mekanizmit të opinionit këshillimor të parashikuar në Protokollin nr. 16", i cili u zhvillua në Strasburg, Francë, në datën 13 tetor 2023.

Kongresi i 28-të Botëror i Drejtësisë, New York, 20-21 korrik 2023

Kongresi i 28-të Botëror i Drejtësisë u organizua me disa tryeza diskutimesh, ku pati referime nga panelistë të ndryshëm nga e gjithë bota. Përfaqësuesit e Gjykatës Kushtetuese referuan në disa prej paneleve: Kryetarja e Gjykatës Kushtetuese, znj. Holta Zaçaj, referoi në panelin me titull: "Liria e shprehjes në epokën digjitale"; gjyqtarja Marsida Xhaferllari në panelin me titull: "Shteti i së drejtës, drejtësia kushtetuese dhe teknologjia"; dhe gjyqtaret Fiona Papajorgji dhe Marjana Semini në panelin me titull: "Universaliteti i shtetit të së drejtës".

Konferencë e përbashkët ndërmjet Gjykatave Kushtetuese dhe të Larta të Shqipërisë dhe Kosovës, Prishtinë, 14 dhjetor 2023

Konferenca me temë "Ekuilibri ndërmjet kontrollit të ligjshmërisë dhe kushtetutshmërisë, kufijtë e juridiksionit dhe qasja në drejtësi" ka mbledhur së bashku në Prishtinë, në datën 14 dhjetor 2023, gjyqtarët e Gjykatave Kushtetuese dhe të Larta të Shqipërisë dhe Kosovës. Në këtë konferencë, gjyqtarët e Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë, znj. Elsa Toska dhe znj. Marsida Xhaferllari prezantuan perspektivën e Gjykatës në zbatim të parimeve të kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë.

Konferencë ndërkombëtare me rastin e 14-vjetorit të krijimit të Gjykatës Kushtetuese të Kosovës, Prishtinë, 23-24 tetor 2023

Një delegacion i Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë, i kryesuar nga Kryetarja, znj. Holta Zaçaj, mori pjesë në ceremoninë solemne dhe konferencën ndërkombëtare të organizuar me rastin e përvjetorit të 14-të të Vitit Gjyqësor të Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Kosovës, në Prishtinë, në datat 23 dhe 24 tetor 2023.

Në konferencën ndërkombëtare me temë "Kontributi i gjykatave kushtetuese në mbrojtjen dhe forcimin e vlerave themelore të demokracisë, sundimit të ligjit dhe të drejtave dhe lirive themelore të njeriut", Kryetarja e Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë, znj. Holta Zaçaj, mbajti prezantimin e titulluar "Roli i gjykatës kushtetuese si ligjvënës negativ".

Konferencë ndërkombëtare me rastin e 25-vjetorit të Gjykatës Kushtetuese të Azerbajxhanit, Baku, 4-5 korrik 2023

Kryetarja e Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë, znj. Holta Zaçaj, mori pjesë në konferencën ndërkombëtare me temë "Progresi i legjislacionit nëpërmjet zbatimit të normave kushtetuese", e cila u zhvillua në Baku, në datën 4 korrik 2023, me rastin e 25-vjetorit të krijimit të Gjykatës Kushtetuese të Azerbajxhanit. Në këtë konferencë, Kryetarja e Gjykatës Kushtetuese, znj. Holta Zaçaj, mbajti prezantimin "Gjykata Kushtetuese e Shqipërisë në dritën e Reformës në Drejtësi dhe amendimeve kushtetuese — mësimet e nxjerra".

Takimi i Rrjetit të Gjykatave Supreme (SCN), Strasburg, 8 - 9 qershor 2023

Gjyqtarja e Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë, znj. Elsa Toska, e cila është përfaqësuese e kësaj Gjykate në Rrjetin e Gjykatave Supreme (Supreme Courts Network) - forum i Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, mori pjesë në takimin e 6-të të këtij Rrjeti, i cili i zhvilloi punimet pranë Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut në Strasburg, Francë, në datat 8 dhe 9 qershor 2023. Gjyqtarja Elsa Toska u bë pjesë e diskutimeve dy ditore në lidhje me standardet e pavarësisë së gjykatave dhe gjyqtarëve, si dhe përcimin e eksperiencës dhe jurisprudencës së Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë.

Konferencë ndërkombëtare e organizuar nga Gjykata Kushtetuese Federale Gjermane, Berlin, 4 - 5 maj 2023

Një delegacion i Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë, i përbërë nga znj. Holta Zaçaj, Kryetare e Gjykatës, dhe znj. Elsa Toska, gjyqtare, ka marrë pjesë në Konferencën Ndërkombëtare me temë "Ndryshimet klimatike si një sfidë për të drejtën kushtetuese dhe gjykatat kushtetuese", e cila u zhvillua në Berlin, Gjermani në datat 4-5 maj 2023.

Kongresi i Federatës Ndërkombëtare për të Drejtën Evropiane, Sofje, 31 maj-3 qershor 2023

Gjyqtarja e Gjykatës Kushtetuese, znj. Marsida Xhaferllari, ka marrë pjesë në Kongresin e XXX-të të Federatës Ndërkombëtare për të Drejtën Evropiane (FIDE), i cili i zhvilloi punimet në Sofje, Bullgari, në datat 31 maj - 3 qershor 2023. Gjyqtarja Marsida Xhaferllari referoi në panelin e diskutimeve për Shtetin e së Drejtës dhe zgjerimin e Bashkimit Evropian dhe mbajti një prezantim lidhur me perspektivën shqiptare në këtë aspekt.

100-vjetori i miratimit të Kushtetutës së Rumanisë së Madhe, Bukuresht, 27-28 mars 2023.

Një delegacion i Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë, i përbërë nga gjyqtaret znj. Fiona Papajorgji dhe znj. Marjana Semini, mori pjesë në asamblenë festive dedikuar 100-vjetorit të miratimit të Kushtetutës së Rumanisë së Madhe të vitit 1923, ceremoni e cila u zhvillua në Pallatin e Parlamentit në Bukuresht, në datën 27 mars 2023.

Vizitat studimore në kuadër të zhvillimit dhe promovimit të marrëdhënieve bilaterale

Vizitë pune në Gjykatën Kushtetuese të Kosovës, Prishtinë, 29-30 qershor 2023

Trupa e gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë, e kryesuar nga Kryetaria e kësaj Gjykate, znj. Holta Zaçaj, zhvilloi një vizitë pune në Prishtinë, Kosovë, në datat 29 - 30 qershor 2023. Në kuadër të kësaj vizite u organizua një tryezë e përbashkët diskutimesh me pjesëmarrjen e trupave gjyqësore të të dyja gjykatave. Temat e trajtuara gjatë punimeve të kësaj tryeze ishin: "Ankimi kushtetues si e drejtë substanciale dhe gjykimi brenda një kohe të arsyeshme" dhe "Kontrolli i kushtetutshmërisë së ligjeve për subjektet e kushtëzuara dhe të pakushtëzuara".

Vizitë pune në Tribunalin Federal të Zvicrës, Lozanë, 7-8 shtator 2023

Një delegacion i Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë, i kryesuar nga Kryetaria e kësaj Gjykate, znj. Holta Zaçaj, dhe i përbërë nga gjyqtarët znj. Sonila Bejtja, z. Sandër Beci, z. Ilir Toska dhe z. Gent Ibrahim, zhvilloi një vizitë pune pranë Tribunalit Federal të Zvicrës, në Lozanë, Zvicër, në datat 7-8 shtator 2023. Gjatë takimeve të zhvilluara në kuadër të kësaj vizite me Kryetarin e Tribunalit Federal, z. Yves Donzallaz, dhe me gjyqtarët e tjerë të këtij tribunali, u ndanë përvojat nëpërmjet prezantimeve të paraqitura nga gjyqtarët. Për Gjykatën Kushtetuese të Shqipërisë referuan z. Gent Ibrahim lidhur me "Kontrollin kushtetues të akteve normative" dhe znj. Sonila Bejtja për "Ankimin kushtetues individual", ndërkohe që kolegët zviceranë prezantuan temat e "Ndarjes së pushteteve dhe pavarësisë së gjyqësorit" dhe "Publikimin e vendimeve dhe marrëdhëniet me median".

Vizitë studimore pranë gjykatave të larta suedeze, Stokholm, 26-27 shtator 2023

Një delegacion i Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë, në bashkëpunim me Zyrën e Prezencës së OSBE-së në Shqipëri, në kuadër të Projektit 2022-2024 të kësaj të fundit "Mbështetje për forcimin e shtetit të së drejtës", zhvilloi një vizitë studimore pranë Gjykatës Supreme, Gjykatës Supreme Administrative dhe Gjykatës Svea të Apelit të Suedisë. Gjatë kësaj vizite, delegacioni i kryesuar nga gjyqtar z. Gent Ibrahim i prit në takime nga përfaqësues të lartë të gjykatave suedeze dhe u njoh prej tyre lidhur me mënyrën e organizimit dhe funksionimit të sistemit gjyqësor në përgjithësi në Suedi dhe gjykatave të sipërpërmendura në veçanti. Delegacioni i Gjykatës Kushtetuese të Shqipërisë pati mundësinë të njihet në mënyrë më të detajuar me programet e komunikimit me median si dhe me sistemin e dixhitalizuar të menaxhimit të çështjeve.

FOTOGRAFI/ PICTURES

Konferencë e përbashkët ndërmjet Gjykatave Kushtetuese dhe të Larta të Shqipërisë dhe Kosovës, Prishtinë, 14 dhjetor 2023/
Joint conference of constitutional courts and high courts of Albania and Kosovo, Pristina, 14 December 2023



Forumi i Gjykatave Kushtetuese të Ballkanit, Sofje, 26-28 tetor 2023/
Balcan Constitutional Courts Forum, Sofia, 26-28 October 2023



Konferencë ndërkombëtare me rastin e 14-vjetorit të krijimit të Gjykatës Kushtetuese të Kosovës, Prishtinë, 23-24 tetor 2023/
International Conference for the 14th anniversary of Kosovo Constitutional Court, Pristina, 23-24 October 2023



Kongresi i 28-të Botëror i Drejtësisë, Nju Jork, 20-21 korrik 2023/ 2
8th World Congress of Justice, New York, 20-21 July 2023



Konferencë ndërkombëtare me rastin e 25-vjetorit të Gjykatës Kushtetuese të Azerbajxhanit, Baku, 4-5 korrik 2023/
International Conference on the 25th anniversary of Azerbaijan Constitutional Court, Baku, 4-5 July 2023



Takimi i Rrjetit të Gjykatave Supreme (SCN), Strasburg, 8-9 qershor 2023/
Network meeting of Supreme Courts, Strasbourg, 8-9 June 2023

100-vjetori i miratimit të Kushtetutës së Rumanisë së Madhe,
Bukuresht, 27-28 mars 2023/
100 anniversary of Constitution of Great Romania,
Bucharest, 27-28 March, 2023



Konferencë ndërkombëtare e organizuar nga Gjykata Kushtetuese Federale Gjermane, Berlin, 4-5 maj 2023/
International Conference from the Federal Constitutional Court of Germany, Berlin, 4-5 May 2023



Vizitat studimore në kuadër të zhvillimit dhe promovimit të marrëdhënieve bilaterale/Study visits in view of bilateral cooperation

Vizitë pune në Gjykatën Kushtetuese të Kosovës, Prishtinë, 29-30 qershor 2023/
Working visit to the Kosovo Constitutional Court, Pristina, 29-30 June 2023



Vizitë pune në Tribunalin Federal të Zvicrës, Lozanë, 7-8 shtator 2023/
Work visit in Federal Tribunal of Switzerland, Lausanne, 7-8 September 2023



Vizitë studimore pranë gjykatave të larta suedeze, Stokholm, 26-27 shtator 2023/
Study visit to the swedish supreme courts Stockholm, 26-27 September 2023



Aktivitetete të ndryshme të Gjykatës/Various activities of the Court

Tryeza bashkëpunimi mes Gjykatës Kushtetuese dhe Gjykatës së Lartë/
Cooperation roundtables of the Constitutional Court and High Court



Tryeza me gjyqtarët dhe stafin administrativ në funksion të planifikimit strategjik/
Roundtables of judges and administrative staff of the Court in view of strategic planning



Tryeza pune mbi kuadrin e brendshëm rregullator dhe standardizimin e akteve të Gjykatës/
Workshops on the internal regulatory framework and standardization of the Courts' acts





REPUBLIC OF ALBANIA
CONSTITUTIONAL COURT

ANNUAL REPORT
2023





Printed by the Printing House Kristalina-kh

Translation: Adelina Albrahimi

Copyright: © Constitutional Court of the Republic of Albania

Table of contents

Introduction	7
THE CONSTITUTIONAL FRAMEWORK ON THE FUNCTIONING AND ORGANIZATION OF THE COURT	9
Composition of the Court	11
Members	12
 DECISION-MAKING	 20
 STATISTICAL DATA	 45
 COOPERATION AND INTERNATIONAL PERSPECTIVE	 53
Adherence of the Constitutional Court to international bodies	53
Jubilee activities	55
Participation in international activities and study visits	56

Introduction

2023 was a very busy and engaging year for the Constitutional Court. This judicial authority, currently with an entire new composition, reflecting the constitutional changes, has considered new important cases related to conflicts of powers and competences, the constitutionality of legal initiatives and other normative acts and, of course, the respect of freedoms and rights of the individual, as one of the newest aspects of the constitutional scrutiny of this Court. Paying maximum attention to the procedural deadline of trial, but first and foremost aiming at quality decision-making, the Court has reasoned 353 judgments, of which 70 final judgments, 245 inadmissibility decisions by the Court Chambers and inadmissibility decisions from the Meeting of the Judges.

Despite the high number of cases and difficulties accompanying the constitutional process, the Court has made continuous efforts to fulfill its strategic and institutional objectives, with the aim of providing a functional constitutional justice, with a high integrity and trusted by the public. In the conditions of an insufficient budget for its needs, as an independent and reformed institution, the Court, with a new leadership and vision for the institution, undertook concrete initiatives to improve its functional activity in several directions. More specifically, it engaged in:

Approval of the Rules on the Organization and Functioning of the Administration of the Constitutional Court. With the aim of making its administrative activity as effective as possible, referring also to the amendments of the legal framework for the organization and operation of the Constitutional Court, which is part of the justice reform package, the Meeting of the Judges approved a completely new rules on the organization and operation of the Court's administration. This initiative detailed and completed the institutional regulatory framework regarding the functions and duties, rights and responsibilities of the members of the administration, functions and duties without which the judicial decision-making process would not be possible.

Approval of the Rules on the Communication of the Constitutional Court with the Media and the Re-dimensioning of Relations with the Media and the Public. For the Constitutional Court, the media is one of the main partners for providing and distributing accurate and complete information about its

activities, focusing on preserving independence, impartiality and integrity of this Court. For this reason, special rules were compiled and approved for its communication and relationship with the media. This document provides for the principles, rules and special procedures for establishment of facilities and accessing information by media representatives, i.e. the accreditation of journalists, in order to exercise their mission to inform the public in a timely, responsible and correct fashion. Due to the importance it attaches to communication with the media and the public, as well as in fulfilling its obligation to inform the public, the Court has begun to follow a new practice, which consists in organizing press conferences in those cases when, due to importance of decision-making and high public interest, it is necessary to provide complete and accurate information regarding decision-making. The purpose of these conferences, held on the same day the judgments or decision are issued, is to provide a summary information in a simple language, so that the judgments of the Court are easily understood and perceived, considering that the Court judgments usually feature complex technical language and their full reasoning is done within 30 days from the judgments.

From June 2023, the Court provides live broadcasts, through the YouTube platform, of all its public plenary hearings, enabling them to be followed not only by interested parties or legal professionals, but also by any interested person or the general public. The Court has also opened its official page on the Facebook network (Meta), alongside the official accounts on the social networks "Twitter" (X) and "LinkedIn", thus providing other instruments of communication with the general public. The Court has also started work on redesigning its website, with the aim of turning it into a modern and easy-to-use site. It is aware that the official website is a main means of communication and information not only for the entities that are parties to the constitutional trial, but for all institutions, professionals, legal scholars, civil society, media representatives and the general public. Keeping this in mind, the Court plans to reorganize and supplement the site content to make it accessible to every user. According to the new format, which is expected to be put into use during 2024, everyone will have the opportunity through their computer, but also through other electronic devices, to easily obtain information.

The Guide to the Case-Law of the Constitutional Court. Drafting and having a guide of constitutional case-law emerged as a necessity and constituted a vacuum, for which an urgent initiative was needed. The Guide is one of the main tools helping the Court maintain the continuity of its case-law and ensuring its uniformity. It increases the quality of decision-making, on the one hand, and, on the other hand, helps legal professionals and practitioners, as well as the public, to improve the quality of constitutional appeals through familiarization with the Court's rulings, for a more effective protection of constitutional rights. The guide was conceived considering the guidelines of the European Court of Human Rights as a model. It reflects and summarizes the constitutional case-law for individual constitutional appeals with a focus on the right to fair trial. For the first time in this format, with a considerable volume, this material presents in a structured manner the standards and precedents developed by the Court over the years in relation to the right to fair trial, provided by Article 42 of the Constitution, and is intended to continue with other fundamental rights and freedoms.

Organization of joint tables with the High Court. Another important dimension of the Court's activity is the organization of working tables with High Court judges, with the aim of discussing in these forums issues of a constitutional nature that have been identified by the Constitutional Court in the decision-making of the High Court. The two meetings held in 2023 aimed at strengthening the dialogue between the two jurisdictions, namely of the constitutional jurisdiction and the general judicial one, for a better protection of the rights of the individual, especially the right to fair trial and access to substantial rights.

The electronic case management system. The growing number of applications addressed to the Court has increasingly dictated the need to computerize the work process for the administration of these applications. As a result, in order to ensure the principle of efficiency and transparency, the Court has made continuous efforts to implement a modern electronic case management system. Throughout 2023, the Court ensured the commitment of its international partners to support the establishment of a

completely new system, based on information technology, for a qualitative and efficient review of cases, which is expected to be completed during 2024.

It must be said that the activity carried out by the Constitutional Court during 2023 was challenging, but beyond challenges it also created possibilities and opportunities for constitutional justice in the country. The newly-established body, composed of members with different experiences, backgrounds and different fields of law, has brought a useful diversity, which serves the legal opinion and has led to important realizations, turning it into one of the greatest institutional strengths.

For 2024 and beyond, the challenge of each member of the Court will be to deliver constitutional justice and fulfill the sacred mission of final interpretation of the Constitution, to resolve constitutional disputes, guarantee the principles of democracy and the rule of law, as well as respect the fundamental rights and freedoms of the individual.

HOLTA ZAČAJ LL.M.
PRESIDENT OF THE CONSTITUTIONAL COURT



THE CONSTITUTIONAL FRAMEWORK ON THE FUNCTIONING AND ORGANIZATION OF THE COURT

The Constitutional Court, conceived according to the Kelsenian model, as any other court of the same system, was established as a specialized court to resolve constitutional disputes and has the final say in matters on which other courts have already expressed themselves. The Constitution of the Republic of Albania has given the Court the fundamental function of final interpretation of the constitutional norm and control of the constitutionality of laws and other normative acts. Through constitutional control, the Court evaluates the way power is exercised by state bodies, determining the constitutional thresholds within which they must act. For this reason, it is also known as the "Guardian of the Constitution".

The constitutional amendments of 2016, *inter alia*, re-dimensioned the Constitutional Court also as a court of human rights, expanding its role in protecting and guaranteeing the fundamental rights and freedoms guaranteed in the Constitution, through the individual constitutional appeal, which now can be claimed against any act of public power or judicial decision that is claimed to violate them.

Referring to the specific provisions, the Court's jurisdiction is provided for under Article 124 of the Constitution, while its powers are listed under Article 131 of the Constitution, according to which the Court rules on:

- compliance of the law with the Constitution or with international agreements, as provided for in its Article 122;
- compliance of international agreements with the Constitution before their ratification;
- compliance of normative acts of central and local bodies with the Constitution and international agreements;
- competence disputes between powers as well as between central government and local government;
- the constitutionality of parties and other political organizations

as well as their activity pursuant to Article 9 of the Constitution;

- the dismissal from office of the President of the Republic and finding of the impossibility of exercising of his/her functions;

- issues related to electability and incompatibility in the exercise of the functions of the President of the Republic and MPs, as well as the verification of their election;

- the constitutionality of the referendum and the verification of its results;

- final adjudication of complaints by individuals against any act of public authority or court ruling that violates the fundamental rights and freedoms guaranteed in the Constitution;

- compliance with the procedure provided by the Constitution in the cases of consideration of a law related to the revision of the Constitution, approved by the Assembly according to its Article 177.

The Constitution does expressly provide for other competencies of the Constitutional Court¹, such as:

- review of the decision of the Council of Ministers for the dissolution or dismissal of the directly elected body of the local governing unit for serious violations of the Constitution or laws;

- review of the decisions of the High Judicial Council and the High Prosecution Council for the dismissal of the judge and the prosecutor;

- dismissal and suspension from office of the judge of the Constitutional Court, the member of the High Judicial Council, the member of the High Prosecution Council, the General Prosecutor and the High Inspector of Justice;

- review of appeals against decisions on disciplinary measures against other inspectors at the High Inspector of Justice.

¹ The constitutional amendments of 2016 provided for the establishment of a system of transitional re-evaluation of judges and prosecutors for a period of 9 years, during which the Special Appeals College also operates at the Constitutional Court, which, *inter alia*, has disciplinary jurisdiction over judges of the Constitutional Court, members of the High Judicial Council, members of the High Prosecution Council, the General Prosecutor and the High Inspector of Justice, as well as examines appeals against the decisions of the High Judicial Council, the High Prosecution Council and the High Inspector of Justice for imposing disciplinary measures, namely against judges, prosecutors and other inspectors.

The entities that may put the Constitutional Court in motion are:

- The President of the Republic;
- The Prime Minister;
- not less than one fifth of the MPs;
- The People's Advocate;
- The Chairman of the High State Audit;
- any court;
- any commissioner established by law for the protection of fundamental rights and freedoms guaranteed by the Constitution;
- The High Judicial Council and the High Prosecution Council;
- local government bodies;
- bodies of religious communities;
- political parties;
- organizations;
- individuals.

While the first four subjects are unconditional, the other subjects are required to justify their interest in the constitutional case filed with the Court.

The rulings of the Constitutional Court are final and binding for implementation. Final Court decisions are taken by the majority of all members of the Court, that is five members. Decisions in the phase of preliminary examination of complaints are taken by the Court College, consisting of three members, or by the Meeting of the Judges with the majority of votes.

Implementation of Court decisions constitutes a constitutional obligation, as long as the Constitution clearly states their binding force on all constitutional bodies, public authorities, including the courts. Court rulings enter into force on the day of their publication in the Official Journal, or on another date as specified in the relevant ruling. The Organic Law of the Court provides for cases where Court decisions have retroactive effects.² Also, in the Organic Law and in the Rules on Judicial Procedures, the procedures and rules for submission, admission and administrative control of applications, as well as the way of operation and decision-making are laid down in details.

²Law No. 8577, of 10 February 2000 (as amended by Law No. 99/2016 and Law No. 45/2021) "On the organization and functioning of the Constitutional Court of the Republic of Albania".

Composition of the Court



The Constitutional Court consists of nine members, three of who are appointed by the President of the Republic, three are appointed by the Assembly and three by the High Court. This new appointment formula was introduced by the constitutional amendments of 2016, whereas in the past, the members of the Court were appointed by the President of the Republic with the consent of the Assembly. The current formula aims at guaranteeing a transparent selection process, according to a merit-based process, as well as foresees the involvement in the process of a constitutional body, that is the Judicial Appointments Council, which verifies the fulfillment of the candidates' criteria and issues their final ranking. Further, the appointment body selects the constitutional judge from among the candidates ranked in the first three positions.

The mandate of the constitutional judge has remained unchanged, it is nine years, without the right of reappointment. The judge of the Constitutional Court continues in office until the election of his successor. He or she begins his or her duties after taking the oath before the President of the Republic.

The mandate of the constitutional judge ends when he reaches the age of 70, when he completes the mandate, resigns, is dismissed according to the constitutional provisions or when the conditions of ineligibility and incompatibility in the exercise of the function or the inability to exercise the office are proven.

The judge enjoys immunity for opinions expressed and decisions made in the exercise of his or her functions, except in cases where he has acted for a personal interest or in bad faith, and bears disciplinary responsibility according to the law. While the Constitution has prohibited the performance of any other activity of a political, state, and professional nature against payment, it allows the exercise of teaching, academic and scientific activities under the conditions provided for by law.

The judicial troupe is supported by the administration of the Constitutional Court composed by the legal advisors, the staff of the Cabinet of the Chair, civil employees and other supporting employees. In 2023, the Court has administered its budget in the amount of ALL 237,783,000.

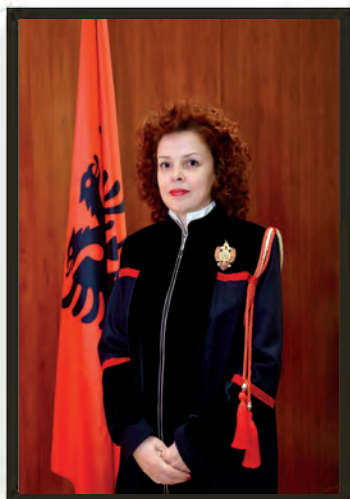
Court members





Holta Zaçaj, LL.M, President

Born on 1976 in Tirana. Graduated from the Faculty of Law, University of Tirana, in 1998. From 2007 until 2008 she finished the studies and obtained the Scientific Master's Degree on "Securities and Financial Regulation", at Georgetown University in the USA, in the framework of the Fulbright Program. She started her professional journey as a lawyer and human rights activist, being engaged in the years 1999-2001 at the "Peace through Justice" Center, a project on war crimes in Kosovo. Afterwards, she has been engaged as a lawyer at the Centre of Integrated Legal Services and Practices (QSHPLI), in free legal aid projects, such as: Legal Clinic for Minors, City Attorney's Office at Tirana Municipality, Legal Clinic for Refugees. From 2008, in addition to being engaged in civil society as a lawyer and human rights expert, she has worked as a lawyer in the Law Office "Delegibus Consulting" Ltd., and from 2018 she has practiced law in the state of Massachusetts, USA, in the Law Office "Ligris and Associates" and "Zaçaj Law". From 2003 until 2013 she has been engaged as a lecturer at the School of Magistrates at the initial training program, in the field of family law and, at the continuous training program, in the field of family law and children rights. In the period of 2009-2014, she was a lecturer of banking and financial law in some private universities in Albania. Ms. Zaçaj has been engaged and contributed as a national and international legal expert in a number of initiatives of UNICEF in Albania, UNICEF in Kosovo, UNICEF in Georgia, Council of Europe, World Bank, International Monetary Fund, etc. In the period of 2013 – 2018 she has been the Head of Legal Department at Alpha Bank S.A. She is the author and co-author of about 30 studies and publications in the field of human rights, children rights, family law, securities and banking law. She is the co-author of the Family Code, the law on the children rights and protection in Albania, and the package of laws on the penitentiary treatment of minors in Kosovo. In January 2023, she was appointed member of the Constitutional Court. On 20 February 2023 she is elected by the Meeting of Judges of the Constitutional Court as the President of this Court.



Marsida Xhaferllari, Member

Born on 1975 in Tirana. Graduated from the Faculty of Law, University of Tirana, in 1997. From 1997 until 2000 she has finished her studies at the School of Magistrates, the first generation graduated from this school, and was appointed as judge. From 1999 until 2007 she has served as judge at Fieri Judicial District Court. From 2007 until 2013 she has served at the legal-professional structures of the Ministry of Justice as the Minister's Advisor, General Director of the Codification Department and General Director of Justice Affairs. Because of these duties, she has been a member of several commissions and steering committees such as the Ethics Commission of National Judicial Conference, Steering Council of the School of Magistrates, Administrative Council of Social Insurance Institute and Commission of Consumer Protection. In January 2013, she has been appointed as the Chief Inspector of the Inspectorate of High Council of Justice. Since 2015 and onwards she has been engaged in teaching activities, including the Initial and Continuous Training Programs at the School of Magistrates, and has served as a legal expert in projects related to the justice system. From 2015 until 2016, she has been part of the High Level Experts Group of the Justice System Reform, giving her contribution to the drafting of judiciary and financing of judiciary laws. She is the author of several working manuals on legislation drafting and inspection issues.

In November 2019, she has been appointed Member of the Constitutional Court.



Dr. Fiona Papajorgji, Member

Born on 1976 in Vlora. Graduated in 2000 from the Faculty of Law, University of Bari, Italy. In 2012 she obtained the "Doctor of Juridical Sciences" Degree from the Faculty of Law, University of Bari. From 2000 until 2008 she has been working as assistant attorney and later on as attorney at some Law Firms in Bari. From 2009 until 2011 she has served as lawyer at the Department of Studies, Researches and Publications at the Constitutional Court. From 2011 until 2019 she has served as legal adviser at the Constitutional Court. Since 2007 and onwards she has been engaged in teaching activities as a lecturer of Public Law in some universities. She has offered legal expertise in some projects at the Quality Assurance Agency in Higher Education, in the process of approximation of legislation etc. She is the author of several scientific articles in the field of constitutional law. In 2019 she has been engaged by the School of Magistrates as a professor for the Initial Training Program.

In November 2019 she has been appointed member of the Constitutional Court



Dr. Elsa Toska, Member

Born on 1976 in Kavaja. Graduated in 2000 from the Faculty of Law, University of Tirana. In 2005 she obtained a "Master of Arts" (MA) Degree in European Studies from the Rectorate of Tirana. In 2012 she obtained the "Doctor of Sciences - Constitutional and Administrative law" (PhD) degree from the Faculty of Law, University of Tirana. From 2000 until 2006 she has been working as Assistant Commissioner/Legal Expert at the People's Advocate and from 2006 until 2007 she has worked as a lawyer. During the period of 2007-2019 she has served as legal adviser at the Constitutional Court. From 2005 and onwards she has been a lecturer of Administrative and Constitutional Law at several universities, as well as a Human Rights Trainer in the country and abroad. Since 2010 she has been engaged as an external legal consultant in several projects of international organizations related to human rights and judiciary. She has been a member of three working groups of the Justice System Reform regarding the constitutional amendments, amendments to the Law on the Organization and Functioning of the Constitutional Court of Albania and draft-law On the President of the Republic. She is the author of many publications, textbooks or monographs, some of which are: "Review of administrative activity in the case-law of the Constitutional Court of Albania", and the co-author of "Administrative Law - Control over Public Administration" 2013, an academic text approved by the Department of Public Law, Faculty of Law, University of Tirana. Since 2017 she has been engaged as an expert of the Continuous Training Program at the School of Magistrates. She is the author of numerous scientific papers and has played an active role in many national and international scientific conferences related to constitutional justice.

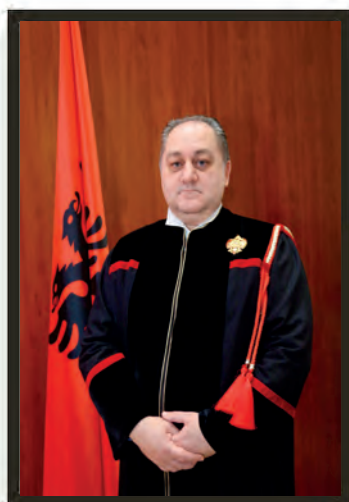
In November 2019 she has been appointed Member of the Constitutional Court.



Sonila Bejtja, Member

Born on 1974, in Tirana. During 1989 – 1997 she finished her studies at the Foreign Languages High School "Asim Vokshi" and later at the Linguistic Lyceum "San Vincenzo" in Milan, Italy. In 2000, she graduated from the Faculty of Law, University of Milan, Italy. From 1999 – 2004 she practiced law at the Law Firm "Boga & Associates". From 2004 until 2011 she worked as a lawyer and legal consultant in several projects of the World Bank, the Italian-Albanian Bank, the Savings Bank during its privatization, the National Bank of Puglia, the Italian Development Bank, as well as at the Ministry of Economy and Albanian Radio Television. Since 2011 and onwards she has worked as a notary. She is a member of the National Chamber of Notaries and the Chamber of Notaries Tirana, as well as a former member of the National Bar Chamber.

In December 2020 she has been appointed member of the Constitutional Court.



Dr. Sandër Beci, Member

Born on 1974, in Shkodra. Graduated from the Faculty of Law, "Luigj Gurakuqi" University, in 1996. In 2002, he finished the post-graduate studies and obtained a DEA - Diploma of Advanced Studies in "European Studies", from the University of Tirana. In 2012, he has obtained the scientific degree "Doctor of Juridical Sciences" from the Faculty of Law, University of Tirana. From 1996 until 2018 he has been working as full-time professor at the Faculty of Law, "Luigj Gurakuqi" University. During this period he has exercised the functions of the Head of Legal Department and the Head of Civil Law Department at the Faculty of Law, and has been a member of the Ethics Committee of this University. He has been elected as member of the High Prosecutorial Council among the ranks of law faculties' professors, a function exercised for the period December 2018 - March 2022. While exercising the duty of the member of High Prosecutorial Council, he has been elected as the Head of Career Development Commission, Head of Strategic Planning, Administration and Budget Commission and has chaired the ad hoc commissions for the selection of prosecutors of the Special Prosecution Unit. He has participated in various trainings in the country and abroad. He is the author of several publications and scientific articles, and active participant in some national and international conferences.

In March 2022 he has been appointed member of the Constitutional Court.



Ilir Toska, Member

Born on 1970, in Elbasan. Graduated from the Faculty of Law, University of Tirana, in 1992. From 2010 until 2011, he has finished his studies of the Second Level Master Degree in Legal Sciences, in the field of Public Law, "Marin Barleti" University, Tirana. From 1992 until 2001, he has served as judge at Librazhdi First Instance Court. From 2001 until 2004, he has worked as legal assistant at the High Court. From 2004 until 2007, he has served as the Chief Inspector of the Inspectorate of High Council of Justice. From 2007 until 2018, he has served as judge at Tirana Court of Appeal, where during the years 2012-2016 he has also been member of the Electoral College at this Court. From 2018 until 2021, he has served as member of the High Judicial Council. From December 2021 until September 2022, he has served as judge at Tirana Court of Appeal. He has been engaged as legal expert in the Continuing Training Programs at the School of Magistrates.

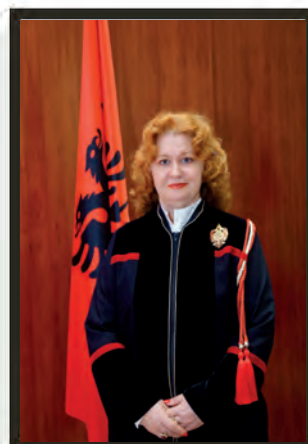
In September 2022 he has been appointed member of the Constitutional Court.



Gent Ibrahimi, Member

Born on 1970, in Tirana. Graduated from the Faculty of Law, Tirana University, in 1992. From 1992-1993 he completed comparative studies in the field of constitutional law, at the Central European University (CEU), in Budapest. He started his professional journey as a lecturer of administrative law at the Faculty of Law, Tirana University. In the years 1994-1997, in addition to working as a lecturer, he performed the duty of administrator of the law program at the Open Society Foundation for Albania. In the period 1997-1999, he served as Legal Advisor and Head of Cabinet of the Minister of State for Legislative Reform and Relations with the Parliament, providing his assistance in drafting the Constitution of 1998 and a number of important post-constitutional laws. During 2002-2003, he worked as external advisor at the Ministry of Labor and Social Affairs. In 2003 and 2006, he served as legal advisor at the international governance institutions within UNMIK, in Kosovo. In the years 1999-2009, he was the Executive Director of the Institute of Public and Legal Studies, a non-profit organization focusing in the field of studies about the justice system and governance in general. During this period, from 2009 to 2012, he served as advisor at the Project Against Corruption in Albania, PACA. During 2013 - 2014, he was the Chairman of the Legal Reform Council at the Ministry of Justice. Furthermore, in the years 2014 - 2016, he was the Chairman of two working groups for drafting the constitutional and legal amendments in the framework of the justice reform. During 2019-2022, he served as the Chairman of the High Prosecutorial Council. Since 2006, he has been working as visiting professor at the School of Magistrates. Throughout his professional career, he has been engaged as expert in consulting services, in areas such as judicial system, governance, anti-corruption, civil service and administrative reform, media, etc. Mr. Ibrahimi is the co-author of many published studies and commentaries in the field of human rights, constitutional law, administrative law, justice system, freedom of expression, right to assembly, right to information, private life, etc.

In December 2022 was appointed member of the Constitutional Court.



Prof. Dr. Marjana Semini, Member

Born on 1966, in Berat. Graduated from University of Tirana, Faculty of Law, in 1988. In 1993, she obtained the scientific degree of "Candidates of Science in Law", in 1994 "Doctor in Law", in 1999 "Associate Professor" and in 2009 the scientific title "Professor". She specialized under the Fulbright Program (1993, Virginia School of Law, USA) and the TEMPUS Program (1993 – 1994, Faculty of Law, Trento, Italy). During the years 1988 - 1997, she has been working as full time professor at the Faculty of Law, University of Tirana, teaching the "Law of Obligations and Contracts" Course. From 1997 to 2022, she has worked as a full time professor at the School of Magistrates of the Republic of Albania, and during the years 2009-2013, she performed the duty of the Director of this School. She was a member of the Steering Council of the School of Magistrates for a period of almost 20 years and also responsible of the Initial Training Program of Judges and Prosecutors until 2022. She has been, and continues to be, a visiting professor in several Faculties of Law in Albania, as well as a scientific director in doctoral programs and schools in Albania, Kosovo and North Macedonia. From 2014 to 2020, she was a visiting professor at the National School of Advocacy. During the years 1999-2022, she has participated in national and international programs of United Nations (UN) organizations such as: UNDP, UNICEF, ILO, IFC, WIPO, World Bank, as well as USAID, OSCE, Council of Europe, etc. She was engaged as an independent expert with the London Court of International Arbitration, and seats of Zurich, Paris, Vienna, etc. for issues related to the implementation of trade/commercial contracts and agreements. In 2021-2022, she was a member of the Disciplinary Board of Notaries (quasi court) at the National Chamber of Notary, as a representative of the School of Magistrate. She is author and co-author of 37 university texts, monographs, commentaries, and many scientific articles and publications in the domain of law.

In December 2022, she was appointed member of the Constitutional Court.



DECISION-MAKING

SELECTED CASES

Conflict of competencies

The conflict of competences between the parliamentary ruling majority and the parliamentary minority in the case of the incompatibility of an MP mandate (Judgement No. 1, of 23 January 2023 - case of Olta Xhaçka)

Exercising of the right of the parliamentary minority to file a case with the Constitutional Court on the incompatibility of the mandate of an MP in the conditions of the provisions of Article 70, paragraph 3 of the Constitution, is not at the discretion of the Assembly. The latter only has the right to verify the formal criteria, while the Constitutional Court evaluates the merits of the case. A reverse stance of the Assembly constitutes a case of conflict of competencies between the parliamentary majority and parliamentary minority.

Pursuant to the legislation in force, the competent administrative body has approved the status of "strategic investment/investor, assisted procedure" for a project owned by the husband of the MP of the Assembly. For this reason, a group of MPs addressed the Assembly with a motion to pursue the parliamentary procedure for establishing the invalidity and termination of her mandate, as provided for under Article 70, paragraphs 2 and 3, of the Constitution. The reports of the parliamentary minority and the majority for the Council for Regulation, Mandates and Immunity were submitted for review in the plenary hearing of the Assembly, which decided to overrule the report of the parliamentary minority and to approve the report of the parliamentary majority. No less than one tenth of the MPs addressed the Court to resolve the dispute of competence created between the parliamentary minority and the parliamentary majority, and the declaration of these decisions of the Assembly as incompatible with the Constitution.

In the Court's assessment, according to Article 70, paragraph 4, of the Constitution, the Assembly cannot submit for discussion the motion in question and cannot subject it to parliamentary debate, but its decision-making as a collegial body is necessary for addressing the Court, so that it can express itself on the merits of the case. The verification and assessment of legal and formal criteria of requests of this nature falls into the remit of work of the Assembly, while the assessment of the merits of the case – that is if, by her actions, the MP has violated the Constitutional provision of paragraph 3 of Article 70 of the Constitution, resulting in the incompatibility in the exercise of the mandate, is a matter that belongs exclusively to the Court. The Assembly should examine only if the submitted motion is related to the incompatibility of the mandate of an MP. The fact that the alleged claim of the request is supported by a tenth of the MPs or the Speaker of the Assembly and is opposed by another part of the MPs, should not be a reason for its disapproval.

The concrete issue of the assessment of incompatibility in the exercise of the mandate of the MP, who, through her husband, may have exercised profitable activities originating from state or local government assets and acquired their assets, does not belong in the remit of assessment of the Assembly, but in the remit of assessment of this Court, as the facts require examination on their merits, so that it can be determined whether they should be classified in the provisions of paragraph 2 or paragraph 3 of Article 70 of the Constitution. The Assembly should have accepted the motion and sent the case for review to the Constitutional Court, so that the aspects claimed as incompatibility of the MP's mandate were subject to constitutional evaluation. During the constitutional trial, No legal/formal obstacle was verified for the motion so that it could be hindered by the Assembly during the constitutional trial, so the decisions of that body have violated the constitutional right of one tenth of the MPs not to have their motion obstructed.



Conflict of competences due to restraining measures against an MP without the authorization of the Assembly (decision of the Meeting of Judges No. 273, of 20 December 2023 – case of Sali Berisha)

A case of conflict of competences can be raised in the Court only by the subjects in conflict, i.e. the subject a competence is taken away from, or whose competence is directly violated against. Legitimacy of the constitutional subject, not less than one fifth of the MPs, as unconditioned subject, is at stake in abstract constitutional review cases, but not in cases of conflict of competences.

The Special Prosecutor's Office against Corruption and Organized Crime, asked the Special Court of First Instance against Corruption and Organized Crime to impose the coercive measures of "compulsion to appear before the judicial police" and "prohibition of leaving the country", provided for by Articles 234 and 233 of the Code of Criminal Procedure against the Member of the Assembly who is under investigation for the commission of the criminal offense of "passive corruption of high state officials or locally elected officials" carried out in cooperation, as provided for in Articles 260 and 25 of the Criminal Code. These authorities have not requested authorization from the Assembly for issuing these measures. A group of 30 MPs have addressed the Court with the request to resolve a conflict of competences between the Assembly, on one side, and the Special Prosecutor's Office of the Special Courts of First Instance and of Appeal, by claiming for this purpose also the final interpretation of article 73, paragraph 2, of the Constitution, as well as that the Court finds incompatibility of these measures with the Constitution. .

When analyzing the issue of legitimacy of the applicant, the Meeting of Judges estimated that one fifth of the MPs and the Assembly are different constitutional subjects that cannot be equated with each other. The applicant, in his claims, has been focused on defending the sphere of activity of the Assembly and not the rights as a parliamentary minority, by not submitting arguments which prove that is party in the conflict of competences or that the non-resolution or the existence of such conflict has infringed its competences and consequently the exercise of the rights recognized by the Constitution. Even though part of the lawmaking power, this doesn't mean that the group of MPs is the constitutional subject referred by Article 73, paragraph 2, of the Constitution (the Assembly), therefore cannot act on behalf and take the attributes of the latter and neither be equated to it. In the constitutional case-law, the interest of this unconditioned subject has not been at stake in judgements of abstract constitutional review, meanwhile in cases of conflict of competences the situation is presented differently, as long as in such cases has to hold the position of the subject in conflict or of whom is directly violated in any competence.

Abstract review

Criteria of need and urgency in approving normative acts with the force of law for some basic food products and oil and gas by-products (Judgements No. 8, of 22 February 2023 and No. 21, of 18 April 2023 - a group of MPs of the Assembly)

Necessity and urgency are the only constitutional criteria that exceptionally justify exercising of legislative power by the Council of Ministers according to Article 101 of the Constitution, the analysis of which should find a place both in the reports accompanying the normative act, and in the documents accompanying the approval of the ratifying laws. If an analysis of these criteria is missing, one cannot consider that the requirements provided by Article 101 of the Constitution are fulfilled.

The Council of Ministers has approved a normative act with the force of law (a by-law) for determining the rules for transparency and price monitoring for some basic food products and other related products, due to the special situation created in the market because of the Russia -Ukraine war. In the same way, the Council of Ministers has approved a by-law for determining the special measures that will be taken against public or private entities, local or foreign, dealing with processing, transportation, trading of oil, gas and their by-products. These normative acts, as well as and their supplements/amendments which were made to them by the Council of Ministers, have been approved by laws from the Assembly. No less than one fifth of the MPs of the Assembly addressed the Court with two separate requests, namely for the repeal of these normative acts and for declaring the normative acts and the approving laws as unconstitutional.

According to the Court, when analyzing Article 101 of the Constitution, granting of legislative powers to the government is exceptional in character, therefore, its exercise is conditional on the existence of need and urgency, as well as on the final control of the issued acts by the Assembly. Need and urgency are determinants for the right sanctioned by this provision and as a precondition, they must be proven to exist before the government takes the initiative. The first factual and substantial assessment of the need and urgency belongs to the Council of Ministers, to be followed by the assessment of the Assembly, which examines the relevant normative act both in form and content before its (dis)approval. Although the Council of Ministers and the Assembly have a wide discretion in this process, this does not make the criteria of need and urgency concepts immune from constitutional control.

Regarding the normative acts on some basic food products and other related products, the Council of Ministers has justified the need and urgency with the consequences of the situation on the international market and the Russia-Ukraine war on the Albanian market. The Court did not put in question the impact of the war, in the situation that a number of other countries have taken a number concrete measures. However, the Court found that the Council of Ministers' reports did not contain an assessment of the concrete impact of the situation created in the international market and the effects of the Russia-Ukraine war on the Albanian market and the Albanian consumer. No such analysis was found in the accompanying report of the normative act, where the latter is not mentioned as an emergency. Even in relation to the parliamentary procedure, in the responsible Parliamentary Committee, despite of several arguments presented, these arguments are insufficient to understand the impact of the situation on the national

market. The Court assessed that the Council of Ministers and the Assembly have not carried out an analysis of the concrete situation, which would justify the need for urgent intervention through normative acts with the force of law and have not given reasons why the existing legal and institutional instruments are not sufficient to achieve the goal aimed to be achieved for consumer protection from abusive practices. Consequently, these acts were assessed as being in violation of Article 101 of the Constitution (Judgment No. 8, of 22 February 2023).

In relation to the normative acts on oil and gas products and by-products, the Court pointed out the similarities between the cases, but assessed that compliance with the constitutional criteria is done in the light of the circumstances of each case and the evidence administered in the relevant proceedings. In this case, too, the Court did not question the impact of the Russia-Ukraine conflict on the fuel market, but emphasized the uniqueness of the case, due to the impact of the immediate change in the price of fuel on the international market in all areas of the economy, trade, industry and production activity, as well as chain consequences caused by the raising price of this product to all other consumer products. The Court found that it is well established that before the adoption of the normative acts there was a large degree of deviation from the usual price of fuel (need), which required an immediate intervention to prevent speculation on the part of operators operating in the wholesale and retail market and, consequently, to prevent harmful and irreversible consequences for the interests of citizens (emergency), a goal which could not be achieved by other legal remedies.

With regards to the claim for infringement of the freedom of economic activity, the Court found that the provisions of the normative act that have left the final assessment of the special situation to the discretion of the Transparency Board in the absence of clear criteria, creates premise for arbitrariness, thus failing to meet the constitutional criterion of limitation by law in terms of substantial aspect. Whereas in relation to the competence of the Board for setting the ceiling price, it was assessed that it does not lead to infringement, as long as this is not done based on a subjective assessment of this body, but it is based on a methodology determined by legal provisions, allowing individualization depending on the concrete situation in the international market. The Court also found the claim for violation of the principle of equality of arms due to the composition formula of the Board in terms of representing hydrocarbon trading companies unfounded, as long as all economic operators, including members of the Board, are subjects of the price set by it. The claim for violation of the rules of the Association-Stabilization Agreement was found to be unfounded, too, since the referred provisions of this agreement do not apply in the present case.



No punishment without law related to the categorization of punishment measures by fine for legal persons (Judgement no. 32, of 30 May 2023) - incidental judgment.

The right of no punishment without a law (principle of legality) should be interpreted and applied in such a way as to offer an effective guarantee against persecution, a guilty plea or arbitrary punishment. Such right implies that any criminal offence should be provided by law and that the individual should be objectively able, if necessary also through the assistance of judicial interpretations, to understand the content of the criminal provision, hence, what actions or omissions vest criminal liability with the person in question. The lawmaker is obliged by the Constitution to determine the boundaries of the criminal punishment, by complying with the requirement of clarity and determinability of the law according to the principle of legality. The ambiguity of the norm in cases where they do not create a logical contradiction or impossibility of implementation, can and should be resolved through judicial interpretation by ordinary courts.

The Court of First Instance has declared the legal person guilty of the criminal offenses "breach of rules of protection at work" and "offering assistance for illegal construction", respectively provided for by Articles 289, paragraph 1 and 199/b of the Criminal Code, punishing him with a fine of ALL 4,000,000, based on the provisions of Law No. 9754, of 14 June 2007 "On Criminal Liability of Legal Entities" covering the punishment provided for criminal offenses by the Criminal Code. The Court of Appeal of general jurisdiction, while reviewing the appeal presented also by the defendant a legal entity, decided to suspend trial and send the case to the Constitutional Court, to assess the constitutionality of paragraph 4 of Article 11 of Law No. 9754/2007 which categorizes measures of criminal punishment by fine according to the imprisonment convictions provided by the Criminal Code for individuals.

The Court examined the case in terms of the right not to be punished without the offence provided for under the law, guaranteed by Article 29 of the Constitution, in terms of its substantial aspect related to the quality of the law. In the conditions where criminal penalties directly interfere with fundamental freedoms and rights, Article 29 of the Constitution mandates only the legislator with the abstract approval of criminal offenses and penalties, who have the obligation to accurately describe not only the elements of the criminal offense, but also the type and extent of the punishment, i.e. the limits of the punishment. The legislator is obliged by the Constitution to set the limits of criminal punishment, respecting the requirements of clarity and predictability by law, according to the principle of legal certainty.

Based on these principles, the Court found that paragraph 4 of Article 11 of Law No. 9754/2007 categorizes the measures of criminal punishment with fines for legal entities in three subsections, namely "a", "b" and "c", according to the prison sentences provided by the Criminal Code for individuals. Referring to its wording, the provision has escalated in descending order the measures of criminal punishment with fines for legal entities, from the most serious to the lightest, the same order followed through references to the limits of criminal punishments for offenses according to the Criminal Code. The content of the challenged provision does not result in inaccuracies or legal gaps and its referential ambiguities are such that they do not create a logical contradiction or the impossibility of implementation; in other words they do not bring about the incompatibility of the norm with the Constitution. These ambiguities can and should be resolved through judicial interpretation by courts of ordinary jurisdiction, exercising their constitutional role and function of interpreting and applying the law. Therefore, the Court found that it does not appear that the substantial quality aspect of the law has not been met.

Decision of the Council of Minister on confiscation for public interest of buildings built without permission for profit purposes (Judgment No. 35, of 15 June 2023 - a group of MPs of the Assembly).

The constitutional concept of legal reserve makes it impossible for the specific issue that is partially regulated by law to be further elaborated by by-laws, adhering to the principles and limits defined by it. Legal reserve is violated when the law has not provided for any delegation of competencies to the executive to regulate a concrete issue or when the executive has regulated issues other than those delegated by the legislator. The right of pre-emption provided by the Decision on the Council of Minister is an instrument envisaged to carry out the confiscation procedure for public interest in the context of the delegation of the law. Even though the act would fail to expressly envisage such right, it nevertheless, would find application according to the provisions of the Civil Code.

The Decision of the Council of Ministers No. 589, of 07.09.2022 "On the rules and procedures for the confiscation of buildings built without permission for public interest, for the purpose of profit" (hereafter DoCM), was filed with the Court by no less than one fifth of the MPs, with the argument that it contradicts some constitutional principles and rights.

In terms of the claim for the violation of the hierarchy of normative acts and the principle of legal reserve, the Court came to the conclusion that the contested act was issued pursuant to the authorization given by Law No. 107/2014 "On territorial planning and development". The DoCM has determined the specific rules that must be applied during confiscation and has detailed the administrative procedure, while the method of transfer of ownership for constructions exceeding the size of the construction permit and that are impossible to demolish is provided for in Article 52, paragraph 1, of the Law. The DoCM contains no rules for the exemption from criminal liability of entities that have built without a permit or in excess of the construction permit, or their amnesty, but its provisions regulate the civil consequences of the administrative offense.

The right of pre-emption provided by DoCM is an instrument to carry out the confiscation procedure for public interest in the context of the delegation referred to in Article 52 of Law No. 107/2014. However, even if DoCM no. 589/2022 would not expressly provide for this right, it would, in any case, be implemented according to the provisions of the Civil Code.

With regard to the violation of the principle of equality of arms before the law, the Court assessed that despite the fact that DoCM No. 589/2022 has recognized the right of pre-emption for the entity that has built without permission or in excess of it, in and of itself this does not constitute a differentiation between entities that exercise this right and those that do not. In case of constructions without permission or exceeding it, the entities will always be subject to the property confiscation procedure by the state, since they are under the same conditions of illegality and the illegal construction will become state property and if they are transferred due to the right of pre-emption to the developer, the state will get the value of the item according to the market price.

Regarding the claim on the right to (enjoyment of) private property, the Court assessed that even though the DoCM has foreseen the consequences for the land owners or third parties who have purchased legally and in good faith, this does not mean that their property right has been violated. They have at their disposal the means of protecting their rights according to the legislation in force, including judicial protection. The Court found the claim on the right to due process of law unfounded, as the contested act has expressly provided for the notification of the individual about the confiscation decision and does not contain any express prohibition on the right to appeal the confiscation measure or to file a case with the Court.



Review of international agreements after ratification (Judgment No. 36, of 16 June 2023 - case of the Port of Durrës)

The status of ratified international agreement is not equal to that of the ratifying law. They are separate legal acts. Constitutional jurisdiction includes the constitutional control of the international agreement only before ratification and not after it has become part of the internal legal order. However, the ratifying law is not excluded from constitutional control, a control which is exercised only in the formal aspect, in terms of the parliamentary procedure for its approval.

On 26 November 2020, representatives of the Government of the Republic of Albania and the Government of the United Arab Emirates signed an economic cooperation agreement between the two countries, which was ratified by the Assembly by virtue of Law No. 145/2020, of 03 December 2020. On the basis of these acts and the legislation in force, a number of bylaws have also been approved. A group of MPs have asked the Court to repeal this law as incompatible with the Constitution and the Stabilization-Association Agreement (SAA).

The Court noted that in the Albanian legal order, international agreements ratified by the Assembly are not ranked at the same level as laws. Moreover, they are defined as criteria for their constitutional control. The ratifying law contains only one article, referring to the agreement it ratifies and its entry into force, while the text of the agreement is attached to it and becomes an integral thereof. The status of the ratified international agreement is not equal to that of the legal act that gives it effectiveness in the internal legal order. As long as ratified international agreements are not equated with ordinary laws, the ratifying law itself is a separate legal act. The Court assessed that Article 131, paragraph 1, letter "b" and Article 180 of the Constitution do not expressly and directly recognize the Court's competence to decide on the constitutionality of international agreements after ratification, i.e. after they become part of the internal legal order. Considering that at the time of the submission of the constitutional request, the ratification law had entered into force, such a legal fact prevented the constitutional control of the Agreement. During the parliamentary procedure, the MPs are vested with the right to initiate the preliminary oversight of international agreements, meanwhile failure to use such tools in the right way and at the right time cannot be a reason for the expansion of constitutional jurisdiction.

However, this does not exclude from constitutional control the ratifying law, just like any other law, but such control is exercised only in the formal aspect, that is, in terms of the parliamentary procedure for its approval. Regarding this procedure, the Court concluded that the law was approved in accordance with the provisions establishing the quorum and the necessary majority of votes for decision-making.

Legal criteria for the electronic registration of non-profit organizations (Judgment No. 62, of 20 November 2023 – the NPO law)

The ability to form a legal entity, as one of the important aspects of freedom of establishment, is related to the establishment of conditions that allow for and facilitate registration and exercising of the activity. Legal provisions that define obligations for these subjects, especially when it comes to measures accompanied by financial consequences, should not create an excessive burden and neither lead to deterrent effects in terms of formalization of informal groupings and their registration, which could de facto result in the inability to gain legal personality.

Law No. 80/2021, of 24 June 2021 "On the registration of non-profit organizations", which defines the registration procedures and rules for keeping the register for non-profit organizations (NPOs), it was challenged before the Court by several organizations, on the claim that special provisions violate the constitutional freedom of organization, provided for by article 46 of the Constitution

The Court assessed that Article 8 of Law No. 80/2021, which establishes the obligation for initial registration within a 30-day period, not only obliges citizens to register in the Court regardless of their will, but turns out to be also a new obligation, provided for by the law. The effect of this obligation brings a "restraining effect" in the choice of groups to be formalized and registered according to the law, which may de facto result in their inability to acquire legal personality. The content of the provision does not meet the criterion of "the quality of the law" required by Article 17 of the Constitution and the principle of legal certainty, as well as it is a measure that does not respond to an urgent need and is not proportional to the goal sought to be achieved.

The provisions establishing the competence of the Court administrator to deal with other registrations were considered contrary to Article 46 of the Constitution, which clearly provides that the court is the competent authority to decide on the registration. Issues related to the registration of NPOs, due to their nature and consequences, are not included in the concept of non-judicial or administrative issues, i.e. they do not fall in the remit of judicial management and administration powers that the Law assigns to the Court administrator. The Court ruled on annulment as unconstitutional of the provisions of Article 49 establishing the amount of the fine for administrative offenses, after assessing that they do not respect the criterion of proportionality of the intervention. The threshold of from 0.1% to 1% does not meet the standards related to the clarity of the legal norm in terms of the meaning and calculation of fines on the declared annual income of non-profit organizations, making these penalties arbitrary in nature. The minimum fine of ALL 30,000 ALL is considered a disproportionate measure in relation to the goal that is sought to be achieved. The Court assessed that the interested entities did not present reasons and arguments to justify the imposition of these measures for violations of this type and nature, nor their impact and effects on the ability of NGOs to exercise their activity for legal purposes.

About other provisions of this law, the Court ruled that the claims of the applicants are unfounded, given that consequences in exercising the constitutional freedom of organization were not proved.



The right of disposal by will according to Article 377 of the Civil Code (Judgment No. 69, of 27 December 2023 – incidental judgment).

Article 377 of the Civil Code, which determines the category of circle of testamentary heirs, limits in substance the right of the testator to free disposal of property after death. Failure to provide for the possibility of disposing of the property by will for the heir, who should have a place in the circle of testamentary heirs equal to the place of children, as well as the absence of a quote available to the testator, in order to dispose of the property according to his free will or in any form, constitutes a legal gap.

The High Court and the Court of Appeal of General Jurisdiction have suspended the civil case under consideration and addressed the Constitutional Court with regards to the control of compliance with the Constitution of Article 377 of the Civil Code, which provides that the testator who leaves no unborn or pre-born heirs, or any brothers or sisters, has the right to dispose of the property by will in favor of any natural or legal person.

The Court found that the intervention, although responding to the public interest, is not proportional because it poses limitations to the circle of testamentary heirs and fails to guarantee free disposal, according to the will of the testator in any part of his property. Even though the surviving spouse is included in article 361 of the Civil Code as legal heir of first grade, he/she is not envisaged in the circle of testamentary heirs, despite the fact that has a special position in family relations. Such inability to disposal in the testament goes against the purpose of the lawmaker, to guarantee and ensure the interest of the family. In addition, the right to dispose of property by testament can be achieved by envisaging a quote available to the testator, which could be disposed by him according to his will or in any form the lawmaker deems appropriate. Therefore it is considered that the provision contains a legal loophole resulting in negative consequences for the rights of the testator, by violating in an disproportional manner the right of the testator to freely dispose of property mortis causa, a gap which should be filled in by the Assembly within one year from the entry into force of the judgment. The lawmaker, in view of the social and institutional changes, having in mind the spirit of the Constitution and of the decision at hand, must revise the whole chapter of provisions related to the institute of testamentary inheritance in the Civil Code, as well as other aspects, without restricting itself in those only, so that to adapt to the current developments and provisions of the Family Code.

**Reorganization of judicial districts
and territory competences of courts
(Judgment No. 70, of 27 December 2023
- judicial map)**

Reorganization of judicial districts, by reducing the number of courts of general jurisdiction and those of first instance administrative jurisdiction, as well as by merging of all courts of appeal in a single court, as a measure causing direct consequences on the fundamental freedoms and rights. However, this intervention fulfils the criterion of intervention for the public interest, and is a proportional measure, as long as the real need of intervention is evident, and as long as the balance of intervention with the situation causing it, is proved.

The Constitutional Court has considered the application of the Bar Chamber of Albania and the Albanian Helsinki Committee for the repeal as unconstitutional of DoCM No. 495, of 21 July 2022 "On the reorganization of judicial districts and territorial powers of Courts".

The Court observed in the case at hand that there is a limitation of the freedom of economic activity as well as of the right of access, therefore assessed that the intervention fulfilled the criteria of article 17 of the Constitution. The public interest in the case at hand is found in the increase of efficiency of the justice system and quality of trials, as well as in guarantying reasonable length of judicial proceedings. In relation to the principle of proportionality, having consideration of the organization of the bar association, the Court assessed that every lawyer has the right to offer such service, to represent and defend cases beyond the regional chamber the lawyer is part of and exercises his/her activity. Despite the consequences in terms of increased costs and expenses, these are not such as to place an excessive and unaffordable burden for these entities and, they do not make impossible the exercise of their profession so that to be exercised for causes of an economic and financial nature.

Even in relation to the individual's right of access the Court it was assessed that it was managed to be proved the real and urgent need for an intervention. The measure of intervention is appropriate to ensure the aimed objectives and purpose, as long as is proved that any other measure would not be capable of solving the actual situation. In the weighting of interests it has been respected, on the one side, the meaningful interest of the overall good, and on the other side, the limitation of the right to access.

Regarding the claim on the principle of equality before the law, the Court assessed that even though the contested act has brought a differentiation, in the concrete case a reasonable and objective justification exists.

Individual constitutional complaints

Procedural rights

Points of law reviewed ex-officio by the High Court (Judgment No. 7, of 21 February 2023 -case of Aleksandër Dhima)

When the High Court ex-officio discusses points of law, such as the legal conditions for filing a lawsuit, which were not raised by the parties in recourse and for which they have not given an opinion, it must notify them, setting the deadline for filing relevant submissions, or should examine the case in a court hearing with the presence of the parties when it considers that it is problematic or complex.

The applicant was an active duty officer in the Armed Forces. After being released to the reserve, due to the reform, he was treated with early retirement for seniority, which was interrupted due to his employment in the public sector. With the entry into force of the 2009 law, the Regional Directorate of Social Insurance has reassigned early retirement to him, not recognizing the right for a period of time before its entry into force. Upon the applicant's request, the court of general jurisdiction ruled on the recognition of the right including the above-referred period of time, while the High Court overruled the decision and decided to suspend the case. According to the Court, the applicant, at the time when his early retirement was terminated, did not file an appeal, so he cannot legally claim a right without first exhausting the administrative appeal procedures. Furthermore, the application was not filed within the 3-year legal term provided for by the law of the time. In a constitutional appeal, the applicant claimed violation of his right to access the Court.

The Court observed that the formal conditions for filing an application, referring to their nature and importance, are verifiable by the Court even ex-officio, without the need for a prior application by the parties. Due to these characteristics, this verification is a matter of legal nature. The issue of exhaustion of the administrative appeal and the deadline for filing the application were not presented as causes in the appeal by the other side, which means that they were verified as legal points for the first time and at the initiative of the High Court itself, during the deliberation of the appeal in the Chambers. The applicant was not given the opportunity to present his opinion in advance on the legal points analyzed by the High Court, making it impossible for him to effectively defend himself. Consequently, the Court did not give a final answer to the claim for the right to early retirement for seniority in its ruling.

Notification of the act of expropriation for public interest (Judgement No. 16, of 23 March 2023 - applicant Drita Shpendi)

The right to private property is guaranteed if, in cases of expropriation, the state undertakes to respect the restriction in order to serve a public interest, against a fair reward and in compliance with the right to appeal the amount of compensation. Dismissal of the case by the Court of Appeal as filed outside the deadline, linking such deadline to the moment of submission of the request to clarify the subject matter of the case and considering it a new case, is related to the right to receive a final answer for the requests/applications contained in the case representation. The High Court, in compliance with the principle of subsidiarity and as a court of law, must give reasons, even minimally, when the claims raised in recourse are related to the interpretation of the law, especially when this is related to substantial constitutional rights of the individual.

The applicant, the owner of a real estate (land), was expropriated for public interest, by a decision of the Council of Ministers, in order to build a road segment that also affected her property. The decision also provided for the amount of compensation, which she did not agree with, so she filed a case with the Court. During the preparatory actions, the applicant submitted a request for clarification of the object of the case, also requesting a partial annulment of the DoCM regarding the amount of compensation, which was accepted by the Court. The Court of First Instance decided to dismiss the claim as unfounded, but stated that it was submitted within the deadline. The Court of Appeals upheld the decision with a different reasoning, mainly calling into question the deadline for filing the lawsuit. The High Court overruled the appeal. The decisions of the courts have been appealed in the Constitutional appeal, with the claim that the courts have acted contrary to the legal provisions, as at no trial phase was it established that she was notified of the expropriation and its value.

The Court examined the case in terms of the right to Access the court related to the standard of reasoning. The substance of the proceeding is related to the applicant's right to request fair compensation for the expropriation of her assets in the public interest, through a Court appeal of the amount of the compensation. The Court of Appeal considered the lawsuit filed out of time. It embarked on a different position from the Court of First Instance, which considered the lawsuit filed within the deadline, as long as the applicant was not directly notified about the act of expropriation. The Court of Appeal noted that the objection to the compensation measure is related to the DoCM that determined the expropriation and the compensation of the expropriated owner and, by considering the request to specify the subject matter of the claim as an addition to the initial request, i.e. as a new application, found that the lawsuit was filed outside the deadline from the day of publication of these acts in the Official Journals. As a consequence of such interpretation, the applicant has not received a final answer to the claims on the merits of the case, which are related to the amount of compensation from the act of expropriation. The High Court, due to its position and role as a court of law and exercising its subsidiary function, had to express itself in relation to this stance.



Limitation of the right to exercise the profession on the grounds of public interest (magistrate) (Judgment No. 17, of 23 March 2023) - applicant Shiqiri Manjani)

Due to the nature of the function he/she performs in society, the integrity of the magistrate is a must, because public trust in the justice institutions does not depend only on their professionalism, but also on their moral integrity. The magistrate or the candidate for magistrate, who is someone expected to soon become part of the justice system, must always behave with integrity and moral to contribute to the increase of citizens' trust in the system, the justice system professionals, and be able to be trustworthy. Successfully passing the admission exam to the initial training program at the School of Magistracy does not necessarily mean being granted the right to practice the profession. This is dependent on the successful completion of the program, the successful passing of other legal phases up until the appointment and acquisition of the status of the magistrate.

The applicant participated in the exam for admission to the initial training program held by the School of Magistrates, the prosecutor's profile, and was declared a winner, subject to the integrity and wealth verification process. In the self-declaration form filled by him in the framework of this procedure, he stated that he was sentenced to imprisonment for committing the criminal offense of "theft", provided for by the Criminal Code. Considering that this fact constitutes an obstacle according to Law No. 96/2016 "On the status of judges and prosecutors in the Republic of Albania", as amended, the High Prosecutorial Council decided to ban the applicant's candidacy. The court of general jurisdiction ruled on dismissing the applicant's claim against the High Prosecutorial Council's decision. The applicant submitted an individual constitutional appeal, claiming that he was not summoned and heard during the administrative procedure, that the criminal offense was committed when he was a minor and that he was rehabilitated according to the provisions of the Criminal Code and that a different position was taken in similar cases.

With regards to the right to be heard and effective protection for the process developed by the High Prosecutorial Council, the Court noted that the administrative process was carried out on the basis of the documents that were regularly disclosed to the applicant and he filed his claims regarding the exclusionary cause. The Court also found unfounded the claim for violating the standard of reasoning by assessing that decisions meet the constitutional standards and are not unclear, illogical or lacking formal elements. Regarding the violation of the principle of equality of arms, the Court found that the specifics of the applicant's case and that of another candidate are different, despite the fact that the same High Court panel was seized for a ruling. In the case of the present applicant, the High Court noted that "theft" constitutes a serious criminal offense, which is carried out intentionally, such that it discredits the figure of a public official, moreover when it is attributed to the figure of a judge, or a prosecutor. While in the case of the other candidate, convicted for the criminal offense of "driving a vehicle in an irregular manner", the Court noted that because of its effect, the manner of execution and the consequences, it does not reflect elements of a behavior which discredits the state function in question, which may constitute a risk for affecting state interests.

The Court also considered the claims on the violation of the principle of legal certainty, regarding the fact that the applicant has been rehabilitated according to the law, concluding that the existence of a final Court decision is considered a prohibitive criterion and Law No. 96/2016 does not relate it to the way the sentence was executed or the changes in the consequences caused by guilty plea punishment measure. This restriction serves guaranteeing of integrity, which is essential for the genuine activity of a magistrate. Regarding the claim on violation of the right to access public functions, the right to earn a living through legal work and the right to private life related to the principle of proportionality, the Court noted that considering that Law No. 96/2016, aims also to guarantee the integrity of a certain category of public officials, is in compliance with the spirit of the process of verifying the wealth and integrity of the candidate for magistrate, in order to have a certain degree of restriction on their admission to the Magistrate School, in case of failure of fulfil one of the defined legal criteria. The legal reason for the decision to bar the applicant from running for the initial training program at the Magistrate's School does not conflict with the spirit of the law and the interpretation of the law by the HPC and courts of general jurisdictions do not seem arbitrary in the constitutional point of view. As for the claims regarding the violation of the right to private life, due to the impossibility of practicing the profession of a prosecutor, the applicant has not managed to present constitutional arguments. Successfully passing the admission exam to the initial training program at the Magistrate's School does not necessarily mean gaining the right to exercise the profession of a magistrate. Becoming a prosecutor is conditional on the successful completion of this program, as well as on the success of going through other legal processes until the appointment and obtaining the status of the magistrate.

**Reinstatement of the right to appeal
for the decision to recognize a foreign
criminal decision (Judgment No. 30, of 29
May 2023 - applicant Vladimir Mnela)**

It is the duty of courts of general jurisdiction to evaluate the administered facts and evidence, as well as to interpret the law for the purpose of the judicial proceedings, while the duty of the Constitutional Court is to examine and assess whether there was a violation of constitutional rights during the judicial proceedings, as well as whether the application of the law was eventually arbitrary.

Acting upon the Prosecution Office's request, the courts of general jurisdiction have granted the request for the recognition of the final criminal decisions of the Italian courts, which sentenced the applicant to 30 years of imprisonment on grounds of commission of several criminal offenses. In commutation of the sentence, he was given a single sentence of 30 years of imprisonment. The decision was issued in the absence of the applicant and became final as no appeal was filed. The applicant submitted an application for reinstatement of the right to appeal, which was not admitted by the courts as it was not accompanied by the appeal against the decision for which this reinstatement was requested, according to the provisions of Article 420/1, paragraph 1, of the Criminal Procedure Code. In his individual constitutional complaint, the applicant has claimed the violation of the standard of reasoning, due to the way the procedural provisions were interpreted by the courts.

According to the Court, the procedural provision, in the way it is interpreted and implemented by the courts, meets the criterion of clarity and predictability, therefore the applicant, through his defense, should have been clear in advance about the fulfillment of the legal conditions, specifically about the obligation to attach the relevant act to the application, according to the form and manner provided by the law. Weighting the importance of the good administration of justice, within the framework of the public interest and respecting the right to substantial access, the interpretation of Article 420/1 of the Criminal Procedure Code by the courts is not arbitrary.



The lack of the position of the High Court in relation to the correct understanding of the legal norm (Judgment No. 41, of 18 September 2023 - applicant Dritan Xhixha)

Although the courts of lower jurisdiction have had different points of view regarding the interpretation and application of the law governing the relationship between the parties, the High Court, as a court of law, which has all the means and powers to exercise an active role going beyond the law and aiming at the right, has not effectively influenced their decision-making, not providing answers to the claims that have formed the essence of the dispute subject to judgment.

During the work relationship in the State Police, the applicant, in compliance with the obligations of the decriminalization law, submitted the self-declaration form, as well as deposited the dactyloscopic marks. On the basis of information from the Scientific Police Institute, according to which the applicant had a dactyloscopic card in the database, a disciplinary investigation has been initiated against him. According to the information of the Criminal Information Analysis Directorate, the applicant was registered as a person with a criminal record by the crime investigation structures. At the end of the disciplinary investigation, a disciplinary measure of "dismissal from the police" was taken against the applicant and his dismissal from the State Police was ordered for "invalidity of the administrative act of admission". The Court of First Instance decided to dismiss the case, arguing it with the fact that the applicant did not fulfill the legal obligation to complete the self-declaration form, failing to provide the data in section no. 4 of this form. The fact that the applicant does not remember the specific situation for which he was accompanied to the Police does not exempt him from the responsibility of filling in the correct data in the declaration form. The decision was overruled by the Administrative Court of Appeal, which annulled the order of dismissal from the State Police and ordered the return of the applicant to his previous position. According to this court, the law has provided for the cases when the police officer is released from duty and those that motivate the dismissal from the State Police, as well as the consequences for each case, which are different. The exclusion of the applicant was made on the grounds of "invalidity of the administrative act of admission", in accordance with the provisions that regulate cases of release and not of exclusion. The applicant has filled out the relevant form, while his dactyloscopic data in 1989 are not included in any of the situations that this law has exhaustively defined. For the applicant, there is no act that proves the existence of the data according to the conditions of the prohibition that the law provides. The High Court decided to overturn the decision of the Court of Appeal and to uphold the decision of the Court of First Instance, considering the reasoning and conclusion of the Court of Appeal as a result of the incorrect interpretation and application of the material and procedural law. The applicant has filed an individual constitutional appeal against this decision.

Regarding the claim on the violation of the right of access, the Court assessed that the lack of notification to the electronic address of the applicant's defense, constitutes a deficiency in terms of notification. However, the applicant has not been placed in an unfavorable position regarding the right of access in the substantive aspect. He was regularly notified of the recourse of the other party, to which he submitted a counter-appeal, and notice of the day, time, and composition of the panel was posted by the High Court both in the corner of notices in the physical premises, and in its website. In his constitutional appeal, the applicant has failed to demonstrate that there was any substantial new argument not presented before, which could potentially have convinced the High Court to change the way of solving his case. According to the Court the claim on the principle of impartiality due to the participation in the judicial body that examined the recourse of the judges who examined the request for suspension was unfounded, as long as the decisions concern requests that have distinct characteristics and are based on different considerations and evaluations of the judges.

Furthermore, the Court found the claim on the standard of reasoning of the decision of the High Court founded. Despite the fact that the disciplinary process against the applicant started because of his failure to fulfill his obligations under the decriminalization law, in terms of non-declaration of data, the disciplinary measure was taken based on the information that he is registered as a person with a criminal record, with archived files, from the crime investigation structures in the LPD of Tirana, an investigation conducted pursuant to the law and the regulation of the State Police. The High Court, in fulfillment of its function as a court of law, has not given answers to some important aspects of the case, leaving out of the legal analysis not only the issues raised in appeal and counter-appeal, but also those issues related to interpretation of the law, which would serve to clarify any ambiguity in the understanding of the legal norm and for which the parties should receive reasoned answers.

Effectiveness of legal remedies for ascertaining the violation of unreasonable delays (Judgment No. 44, of 26 September 2023 - applicant Dashmira Zaro)

The individual, as a conditional subject, can file an application only for issues related to his direct interests, as well as prove that he is a victim of a violation. The claim for the victim status will depend on the domestic remedy provided to the applicant. The review at the Court of Appeal of the compensatory remedy intended to compensate against the consequences of protracted proceedings, cannot exceed a reasonable period, as this outdoes any practical effect. The narrow interpretation that the Court of Appeal makes of the content of Article 399/7 of the Criminal Procedure Code violates the very essence of an individual's constitutional right to have a fair trial, within a reasonable time.

The applicant was expropriated for public interest, by a decision of the Council of Ministers. On the basis of this DoCM, the Local Real Estate Registration Office, limited the applicant's property. Because of this development, the applicant filed a case with the Court, which was partially admitted. At the applicant's request, the case was registered at the Administrative Court of Appeal. Pending review of the appeal, the applicant submitted a request claiming the violation of the reasonable trial time, which was dismissed by the High Court. The applicant addressed the Constitutional Court with a constitutional appeal, related to which the 2022 judgment established a violation of the right to trial within a reasonable time and the obligation of the Administrative Court of Appeal to judge the case within 6 months from the date of entry in effect of its judgment. Subsequently, the Court of First Instance ruling awarded the amount of ALL 200,000 to the applicant for non-pecuniary damages due to the unreasonable delay of the case. This ruling was appealed to the Court of Appeals by the applicant and while waiting for the trial, the applicant submitted a request for acceleration of the case and then a request on the violation of the reasonable time of the appeal trial. Given that neither the appeal nor the request for acceleration were examined within the deadlines, the applicant submitted an individual constitutional appeal on the violation of the right to fair trial, as a result of failure to issue a judgment on the case into the merits and the absence of an effective remedy for speeding up the trial.

The Court examined the applicant's interest in this case, assessing that she can still claim the status of victim, since even though she was awarded moral damages, this court ruling has not yet been finalized and has not been enforced. In relation to the criterion of exhaustion of legal remedies, the Court noted that even though the applicant has formally submitted an application for the determination of the delay in the review of her civil case, such a circumstance is not important in terms of legitimacy, since this type of trial does not require the exhaustion of legal remedies.

Regarding the effectiveness of the compensatory remedy, the Court assessed that in the case of a compensatory remedy that aims to correct the consequences of the prolongation of the procedures, the time period of its examination cannot exceed a reasonable time, as this would deprive it of any practical effect. Although Article 399/7 of the Civil Procedure Code, which provides for a 3-month deadline, taken together with Article 399/6, paragraph 3, of the Code, does not refer to the review of the appeal, the approach taken by the Court of Appeal itself about the manner of its implementation does not comply with the content and purpose of the provisions governing the corrective/compensatory protection remedies. The narrow interpretation that the Court of Appeal makes of the content of Article 399/7 violates the very essence of an individual's constitutional right to have a fair trial, within a reasonable time.



Legal requirements for signing of the recourse by the defense and for provision of free legal aid cannot become an impediment in terms of access to the Court (Judgment No. 45, of 03 September 2023 - applicant Ilir Muzhaqi)

Legal obligation to sign the recourse by the defense counsel constitutes an added guarantee in terms of access of the individual to the High Court, as a court of law, and cannot be interpreted and implemented in such a way as to compose a restriction of this right. Failure to assign an ex-officio defense counsel by the High Court, its inaccurate reasoning that the applicant had not submitted an application for free secondary legal aid and its deficiencies in the inter-institutional cooperation, have violated the essence of the right to access the Court.

The applicant pleaded guilty to the criminal offenses of "False reporting" and "Fraud" and was sentenced to 3 years of imprisonment in combination. The court decided to accept the request for the restoration of the right to appeal within the deadline, and subsequently an appeal was filed against the criminal decision of the applicant's sentence. The Court of Appeal of Tirana decided not to accept the appeal on the grounds that it was submitted outside the legal 10-day deadline. The appeal submitted to the High Court was returned without action due to the lack of signature by the lawyer, according to article 435, paragraph 2, of the Code of Criminal Procedure. In order to fill this defect, the applicant filed a written act, where he submitted that he carried out the defense himself and presented the recourse signed, while the High Court, based on Article 435, paragraph 2, of Code of Criminal Procedure, had the obligation to appoint a defender mainly. He has also addressed the Ministry of Justice with a request to secure a defense attorney for signing the appeal. The request has been forwarded to the State Commission for Legal Aid, which has decided to grant legal aid in the form of representation, appointing him a lawyer. Subsequently, the Criminal Board decided not to accept the appeal on the grounds that it was not signed by the defender, and that the applicant is not in the conditions of mandatory defense, nor does it appear that he presented request for free secondary legal aid, according to the law. The applicant has submitted an individual constitutional appeal.

The Court noted that the High Court has not explained how the requirement of the criminal procedural law for the presentation of recourse against the signature of the defense attorney in the case of a defendant who does not have a defense counsel and, in this sense, how this defendant is guaranteed the right of access this court. The case evidence shows that the applicant addressed the State Commission for Legal Aid with a request and was assigned a lawyer for the provision of legal aid in the form of representation in the criminal case dealing with: "criminal recourse against the decision of the Krujë Judicial District Court". This information, within the framework of institutional cooperation, was not forwarded to the High Court in order to guarantee the applicant's right of access. The High Court itself, despite the applicant's request, did not provide him with a defense counsel to effectively enable him to exercise the right of recourse, in the conditions where he did not have one during the proceeding, while the law requires the signature of the recourse by a defense counsel, thus violating the applicant's right to access. Furthermore, it decided not to admit the recourse, although the applicant complained precisely about the violation of his right of access by the Tirana Court of Appeal, as a result of the latter's wrong calculation of the deadline for submitting the appeal, specifically the calculation as the start date of the time of the announcement of the decision of the Krujë Judicial District Court on the reinstatement of the right to appeal within the deadline, although this decision was announced in his absence.

Criteria of the right to a trial within a reasonable time (Judgment No. 46, of 03 October 2023 - applicant Gëzim Boçari)

Regarding the criteria for evaluating the reasonable length of the proceedings, the complexity of the case is not the same at each phase of the trial, but depends on the phase where the examination happens and the degree of judgment in which the finding of infringement is required to be found. Regarding the importance of what the applicant is at risk of, the final solution of the property restitution and compensation process, as a matter not only of public interest, but, first and foremost, of a constitutional nature, is a priority, since the right to property is one of the main pillars of the economic system and the development of the country. On the other hand, delays of the judicial proceedings in the present case have partially made the judgment of the ECHR unenforceable for the applicant.

The applicant and the other heirs of the former owners have filed an application against some decisions of the administrative bodies related to the right to their property and disposed in favor of some other persons (the defendant party in the proceedings). The application deals with some properties which they claim overlap with their properties. The Court of First Instance partially admitted the case, while the Court of Appeal decided to overturn it. Upon the applicant's recourse, the case was filed with the High Court and pending trial, the applicant addressed the same court with an application claiming violation of the reasonable deadline and acceleration of the trial. The Criminal Chambers has decided to dismiss the case, on the grounds that the delay is the result of a general problem that exceeds the specific case and that the Court is objectively unable to order adoption of measures to speed up the case. As a result, the applicant filed a constitutional appeal for the annulment of this decision and acceleration of the procedures.

Analyzing the reasonable time criteria, the Court emphasized that the trial in the court of law does not present the same elements of complexity as in other levels of trial. Even though a case -referring to the subject matter of such case, to the litigating parties, and the volume of written acts administered in the file- may have complexity in the first instance courts, this might not be the case in the High Court, due to the nature of the trial and the adjudication procedure in the advisory chamber, or due to the nature of the High Court as a court of law. .

Regarding the criterion of the importance of what is at risk for the applicant, the Court found that the applicant has been a party to several court proceedings related to these immovable properties and that the Decision of the Property Return and Compensation Commission from year 1997 has been the subject of another court proceeding, which was further challenged in the ECHR. In relation to that judicial process, the ECHR has concluded that its duration is not in accordance with the requirements of Article 6 of the Convention. However, there is still no final court decision regarding the alleged violated ownership right, because the trial delays have partially rendered the ECHR decision unenforceable. Considering this and the importance of the constitutional right to private property, from which the right to enjoy and dispose of it derives, as well as the right to compensation according to the legal framework in force, the length of the court proceedings in the specific case is important in terms of what is at risk for the applicants as parties to the judicial proceedings.



Violation of the principle of legal certainty due to admission of recourse submitted out of time (Judgment No. 59, of 14 November 2023 - applicant Kujtim Hoxha)

Admission of recourse submitted out of time, without the applicant being able to prove that he was effectively unable to familiarize himself with the decision of the Court of Appeal or the moment when he was effectively acquainted with its reasoning, violates the principle of legal certainty. The interpretation and stance of the High Court has actually led to extension of the time limit for the use of an ordinary means of appeal, while the legislation in force has provided legal remedies for the parties who have missed or exceeded the procedural deadlines.

The administrative body decided to recognize the right of ownership and to reconstitute the agricultural land to the applicant, subject to the relevant thresholds. These decisions were repealed by the decisions of the General Director of the Property Restitution and Compensation Agency, based on the law of the time. Acting upon an application by the applicant, the Court of First Instance ruled on the absolute invalidity of these acts, a judgment that was upheld by the Court of Appeal. The Property Restitution and Compensation Agency appealed against the decision and the Administrative College of the High Court overturned the decision of the Tirana Administrative Court of Appeal and sent the case for retrial to Gjirokastër Court of Appeal. The applicant has submitted an individual constitutional complaint.

The Court assessed initially, in terms of the criterion of exhaustion of effective legal remedies, that the Court examined the case on an exceptional ground, given that in this case the violation and its consequences are such that they can no longer be repaired during retrial, and as a consequence the applicant has no other means to protect the allegedly violated constitutional right.

In terms of the principle of legal certainty, the Court found that the judgment of the Court of Appeal was notified to the defendant (Property Restitution and Compensation Agency) on 22 September 2014, which results not only from the stamp placed on the communication receipt, but also from the register of documents entered in the institution, completed by the person in charge of accepting acts. This fact was also admitted during trial in the High Court by the State Advocate Office, as a representative of the defendant. These facts are sufficient to establish that that date is the one from which the 30-day deadline for submitting the recourse has started to run from. At the end of this term, the judgment of the Court of Appeal has become final, thus constituting a *res judicata*. The High Court not only ignored these facts, but even though it admitted that the appeal was filed late, it did not administer any evidence and did not argue, therefore, a different moment from which this deadline started. How arguments are put forward in the reasoning of the High Court and its arguments take this reasoning to the limits of arbitrariness, making the trial unfair.

Substantial rights

The arrest measure does not cease if the acquittal decision has not become final (Judgment No. 19, of 04 April 2023 - applicant Agron Laçaj)

Restriction of personal freedom by a Court ruling and according to the procedures provided by law, on grounds of reasonable suspicions for commission of criminal offenses, does not infringe personal freedom. If a guilty plea entered by a judgment of the Court of Appeal is annulled and the case is returned for retrial to the court of second instance for the later to assess the non-guilty plea of the Court of First Instance, as long as the judgment has not become final, confines the applicant to the same procedural status.

In 2000, the applicant was sentenced by the Court of First Instance to 25 years of imprisonment for committing the criminal offenses of "intentional murder" and "unauthorized possession of combat weapons". The decision was overturned by the Court of Appeal and at retrial the Court of First Instance found the applicant not guilty. The acquittal decision was overturned again by the Court of Appeal, which declared the applicant guilty of these criminal offenses, sentencing him to 25 years in prison. Subsequently, the Criminal Chambers of the High Court decided to overturn the decision of the Court of Appeal and return the case for retrial by that Court, but with a different panel. The applicant submitted a request for the determination of the loss of the power of the personal security measure "arrest in prison" at the time in force against him, claiming that in the conditions where the guilty plea of the Shkodër Court of Appeal has been annulled, it produces acquittal effects thus extinguishing the personal security measure taken against him. The Court of Appeal established the fact that the security measure of "arrest in prison" granted with the guilty plea has been extinguished and accepted the request of the prosecutor, assigning the same security measure to the applicant. The applicant submitted a recourse to the High Court, which was rejected, and subsequently submitted a constitutional complaint.

Regarding personal freedom, the Court noted that although the guilty plea was overturned and the case was sent for retrial at the court of second instance to assess the validity of the acquittal decision, as long as the decision had not become final, the applicant retains the same procedural status. The Court of Appeal analyzed the facts and evidence in relation to the conditions and criteria for limiting personal freedom, justifying its decision both in terms of the applicant's claims for the violation of personal freedom, and in terms of the conclusions reached by it related to the existence of "reasonable doubts" about the limitation of this right. The claims raised in the appeal were analyzed and evaluated by the High Court, which justified its findings in terms of his procedural and constitutional rights. The interpretation and application of the law by the courts of general jurisdiction was made taking into account the guarantees offered by the principle of due process and that in the present case no problems appear from the constitutional point of view, such as would require the intervention of the Court.

With regard to the claim on the violation of the principle of trial by an impartial court of law, since the request for ascertaining the loss of the measure's power and that for its extinguishment, were examined by the same panel of the Court of Appeal, the Court assessed, in accordance with the procedural provisions and the case-law of the High Court, that when the application was filed for trial, the power to decide on the assignment, replacement or revocation of security measures belongs only to the Court assigned to consider the case. The examination of these applications by the same panel does not violate the principle of impartiality, in the objective aspect.



An alternative punishment to imprisonment is not a new punishment, but excludes its immediate enforcement and is replaced by probation (Judgment No. 24, of 27 April 2023 - applicant Klaudio Burimi)

The criminal sanction of any nature should aim only at re-education and then integration of the convict into social life. The High Court did not evaluate the specific situation of the applicant in terms of the implementation of the decision and orders of the Court of Appeal or the execution phase of the alternative punishment. Nor was the fact that the applicant has served an alternative sentence reflected in the content of the decision. The applicant was ordered to serve again a part of the prison sentence previously served by him in one of the alternative ways of this sentence.

The applicant was sentenced to four years and eight months of imprisonment by the district court for committing the criminal offense "production and sale of narcotics" through a summary trial. The Court of Appeal partially changed the decision, sentencing the applicant to the same sentence, but for the part he did not serve, in accordance with Article 59 of the Criminal Code, ordered him to keep in contact with the Probation Service and be on probation, suspending the execution of the sentence on the condition that he does not commit another criminal offense during the probation period of three years. The security measure of "arrest in prison" was extinguished and the applicant was immediately released from custody. During the time that the recourse filed by the Prosecution was expected to be examined by the High Court, the Prosecution established by a decision that the applicant had served the alternative sentence and suspended the execution of the order for the execution of criminal decisions. Furthermore, the Criminal Chambers ruled to overturn the decision of the Court of Appeal and leave the District Court ruling in effect, as well as the notification of the General Prosecutor's Office for the execution of this decision. The applicant addressed the Constitutional Court with a constitutional complaint.

The Court, in relation to the claim of violation of personal freedom related to the reasoning of the judgment, noted that with the fulfillment of certain obligations during the probation period, the alternative punishment decision has been enforced according to the law and the prosecutor has issued a special decision on its enforcement. Therefore, the applicant has fully served the assigned sentence. The High Court has failed to assess the specific situation of the applicant in terms of enforcement of the decision and orders of the Court of Appeal or the stage of enforcement of the alternative punishment by him. The fact that the alternative sentence was served by the applicant was not reflected in the content of the reasoning of the High Court ruling. While the execution of the sentence due to the time spent should have potentially ended, which caused implications for the decision it was asked to give, the High Court had the obligation to obtain information in this regard, in order to avoid re-punishment of the applicant after previously serving the sentence.

Application of the principle ne bis in idem in cases of alternative sentence (Judgement No. 47, of 05 October 2023 - applicant Klaudio Perçuke, Kejvin Zogo)

The principle of not being tried twice for the same criminal offense (ne bis in idem) does not lie in the application of the same criminal norm two or more times, but in not trying and not punishing the subject again for the same fact that constitutes a criminal offense, for which he was previously convicted by a final decision by a court designated by law. For the applicant, for the same behavior and action, no other proceeding was held, nor has he been tried and convicted more than once for the same criminal fact.

The applicants were found guilty by the Court of First Instance for the criminal offense of "production and sale of narcotics" and were sentenced to seven years in prison and since they were tried according to the summary trial procedure, their sentence was reduced by one third. Vloa Court of Appeal overruled the decision regarding the legal definition of the criminal offense and the punishment, by ordering the immediate release of both applicants, in the circumstances where for one it has suspended the enforcement of the prison sentence, while for the other it found that the sentence has been fully served. On the recourse of the Prosecution, the Criminal Chambers of the High Court decided to overturn the decision of the Court of Appeal and to uphold the decision of the Court of First Instance. The applicants filed an individual constitutional complaint to the Constitutional Court.

Regarding the claim related to a court appointed by law, the Court assessed that the High Court did not consider any new evidence and did not give different value to the evidence administered by the lower courts, and that it did not establish different facts from what the latter had established.

The applicant Klaudio Perçuke also claimed the violation of the principle of ne bis en idem, that is the right to not being convicted twice for the same criminal offense, given that according to the decision of the Court of Appeal he served the sentence by virtue of probation. With the squashing of that decision from the High Court, he would be subjected to serving the sentence twice for the same crime. With regards to the ne bis en idem principle, the Court noted that only one trial was conducted against the applicant related to the criminal charges raised by the Prosecution and it does not appear that a second trial is conducted for the same behavior and action against him, or that he has been tried and sentenced more than once for the same criminal fact. The Criminal Chamber of the High Court is regularly put in motion by recourse within the same criminal proceeding and at the end of the review of the recourse, it has disposed of the legal qualification of the criminal offense committed and the sentence alternative by imprisonment.



The right to private property may be restricted for public interest if such interest is current and not potential (Judgment No. 50, of 18 October 2023-applicant Muhamet Trepçi)

The constitutional concept of public interest is evaluated by the Court in the light of the specific application that is presented for review before it. The state cannot justify the restriction of the right to property by only claiming the implementation of regulatory plans in the future. The High Court has not argued -the substantial claim that has to do with the interpretation of the applicable law in relation to the public interest and its relation to the applicant's property and neither -the violation of the principle of proportionality in the interference with such right. (Judgment No. 50, of 18 October 2023).

The applicants and other heirs of the expropriated subject were granted the right of ownership over an immovable property and the right to be compensated, since, according to the administrative body, the property was registered in the inventory of the assets of the municipality and served the public interest by its transformation into a public space (flower garden). The applicants filed an application with the Court on the partial annulment of this decision. The application was admitted by a decision of the Court of First Instance and the relevant area was restituted to the applicants. The Court of Appeals overruled the decision and dismissed the case, whereas the Civil Chambers of the High Court decided to overrule the appeal. The applicant addressed the Constitutional Court, alleging violation of the right to private property and due process.

The Court assessed the case considering the standard of reasoning of the judgment regarding the right to property. At the time of trial of the applicant's case, according to the legislation in force, immovable properties that served a public interest were not restituted, which was correctly established by the courts of general jurisdiction when evaluating the criterion of interference by law in the right to property. Furthermore, it turned out that by a DoCM the plot turned into "a garden-bazaar" was included in the preliminary list of immovable, public, state properties that were transferred to the ownership or use of the municipality, while the final list of properties transferred to this municipality was approved by a DoCM in 2010. The Court of Appeal supported the limitation of the applicant's property right justifying it with its potential interest in the future, while the High Court did not analyze or evaluate the claims on the violation of the principle of proportionality in the interference with the right to property, regardless of the fact that they were raised during the proceedings, nor did it argue the balance that should exist between the public interest and the interference with this constitutional right. It also failed to consider the applicant's substantial claim that is directly related to its constitutional function, namely the interpretation of the law in relation to the public interest carried by his property, for which physical restitution and not compensation is claimed, as well as the by-laws qualifying the property as property for public interest. The judgment of the High Court is insufficient and does not meet the criteria of the constitutional case-law related to the standard of reasoning of a Court judgment vis-a-vis the right to property.

Violation of the substantial right to private property outside the right for a fair trial (Judgement No. 53, of 31 October 2023 - case of Terenzio D`alena)

Violation, even partial, of one of the owner's rights or one of the constituent elements of any ownership rights constitutes in itself a violation of the right to property in its entirety. The applicant, although his ownership title has not been questioned, does not exercise any of the three ownership titles. The interpretation that the courts have made of the contract and the rights of the parties have limited the applicant's ability to exercise the right to property to the extent that they have deprived him of it.

In 1946, a house and a plot of land were confiscated from the applicant's heir by the state. After the entry into force of the law on the restitution and compensation of properties, the applicant addressed the administrative body for the recognition of the ownership right and the restitution of the property. In 1992, the Municipality of Tirana and the Ministry of Tourism, Culture, Youth and Sports leased a plot of land to a private company, in part of which a hotel would be built, while the rest would be a functional area. In 1993, a permit was approved for the construction of the hotel (first phase). In 1993, the confiscated house was restituted to the heirs of the former owner, and in 1994 they were recognized with the right of ownership over the land where the house was located. In 1996, they were recognized as having the right of ownership over another piece of land, where they were compensated according to the law for the part occupied by the hotel, while a part was restituted to them as free land and it was regularly registered in the public registers of the time. For this asset, located within the functional area of the hotel, the applicant filed a lawsuit for its release and hand-over. The Court of First Instance decided to dismiss the case, which was upheld by the Court of Appeal. The Civil College of the High Court decided not to admit the applicant's appeal, which was addressed to the Constitutional Court for the violation of the right to private property.

The Court assessed that the applicant is the undisputed owner of the property right over the plot of land that is the subject of the dispute in the courts of general jurisdiction and that a limitation has been applied to his right to enjoy private property, in the form of the obligation to respect the deadline of a lease contract entered into between the state and a private entity. Although the ownership title to the land is not disputed, the applicant is unable to exercise any of the ownership rights. In the conditions where the applicant does not enjoy the property, since even though he has a property title registered in the relevant public registers, he does not actually possess it, there is a violation of this right. Although the lease contract does not constitute a *de jure* expropriation, the lease of the property for a 99-year term, as well as the interpretation that the courts have made of this contract and the rights of its parties, limit the applicant's ability to exercise the right to property to the extent that it amounts to a *de facto* expropriation without compensation within the meaning of Article 41 of the Constitution. This restriction is to the extent that it has actually violated the essence of the right to property, making it illusory. The restriction does not even meet the criterion of proportionality, as long as between the interests in question, that of the tenant and the interest of the applicant, the burden clearly leans towards the constitutional interest of the applicant, thus not finding the right balance between the goal that is intended to be achieved through land leasing and protection of private property rights. The High Court had to respond to the applicant's claims during the proceedings for the interference with the constitutional right to property, which could not be evaluated in the chambers, but required deliberation on the merits of the case in court hearing.



**Restriction of freedom due to extradition
(Judgment No. 51, of 18 October 2023
-applicant Ermal Gjokja)**

The procedure of determining coercive measures in the instance of the request for extradition has a special nature of the procedure against typical criminal proceedings. The condition for determining the measure is related to the progress of the extradition procedure and is implemented until the decision on the consideration of the request for extradition becomes final. In such cases the decision of the High Court is considered *res judicata*.

The restriction measure of "arrest in prison" was taken for the applicant, for the purpose of his extradition to Italy, where he was convicted for committing several criminal offenses. Regarding the request for extradition, the Court of First Instance decided not to accept it. The Court of Appeal, on its end, decided to uphold the decision of the District Court. Upon the recourse of the Prosecutor, the Criminal Chambers of the High Court decided to overturn the decision of the Court of Appeal and send the case for retrial. In the conditions where the Court of First Instance decided not to allow extradition, the applicant requested the revocation or replacement of the personal security measure of arrest in prison and finding of its extinction, which was overruled, a decision that was left in force by the Court of Appeal and the High Court. In the individual constitutional complaint, the applicant objected to the violation of personal freedom, due to the continued implementation of the security measure in question, despite the existence of court rulings that did not allow his extradition.

The Court held that the High Court has evaluated the interpretation that the lower courts have given to the criminal procedure provisions governing the imposition of coercive measures for the purposes of extradition, insofar as they can be applied, having regard to the requirements to ensure that the person for whom extradition has been requested does not evade surrender. The High Court has rightly assessed the position of the Court of Appeal regarding the non-final decision-making of the Court of First Instance on the issue of extradition, assessing that this decision-making does not bring any effect, since the legislator has extended the effects of the procedure to the three instances of trial, considering the decision-making of the High Court as "a judged thing". The claims raised during the proceedings have been assessed against the facts and evidence obtained during trial by the lower courts in relation to the legal provisions establishing the determination of the personal security measure of "arrest in prison" in the case against him.

The principle of presumption of innocence in the instance of evidence collected under violence (Judgment No. 63, of 20 November 2023 – applicant Mariglen Gjuraq)

The Convention does not prohibit presumptions of law or fact in criminal cases, but they must be within reasonable limits, taking into account the importance of the interest at stake and ensuring the rights of the defense. The Courts have transferred to the applicant the obligation to prove that the seized weapons did not belong to him, determining therefore his guilt through presumptions of fact.

During an operation by the State Police and special forces to arrest a suspect, the applicant's apartment was forcibly entered into and violence was used to neutralize him. Although the wanted person has not been found, several cold weapons and firearms were found during the search of the apartment. The applicant was arrested in flagrante delicto and criminal proceedings were initiated against him and he was sent to Court on charges of the criminal offenses of "manufacturing and possession of weapons and ammunition without a permit", "manufacturing, possession, purchase or sale of cold weapons without a permit" and "Unauthorized production and possession of hunting and sports weapons". A few days after the arrest, the applicant's parents complained about the violence perpetrated by the State Police employees to the People's Advocate, who concluded that the allegations of physical abuse were justified and recommended to the head of the Prosecutor's Office the initiation of investigations against state police officers. Consequently, the criminal proceedings for the criminal offense of "torture in collaboration" was registered for one of police officer was found guilty and sentenced for the criminal offense of "performing arbitrary actions". Meanwhile, regarding the applicant's criminal proceedings, the Court of First Instance entered a guilty plea for him for the criminal offenses he was accused of, a decision which was partially upheld by increasing the sentence for one of the criminal offences. The Criminal Chambers of the High Court rejected the applicant's appeal. The applicant submitted a constitutional complaint.

The Court has examined the case in terms of the principle of presumption of innocence, as long as it was claimed that his guilt was not proved beyond a reasonable doubt and that the evidence of the Prosecution intended to cover up the violence against him. These claims were part of both the appeal in the second instance and recourse in the High Court. In the analysis of the facts, the Court observed first that the Prosecution, and then the two courts of fact, were based on three specific circumstances when finding the applicant guilty: (i) the presence of the applicant during the search in the apartment and its surrounding premises; (ii) finding and confiscating weapons outside the apartment; (iii) the technical condition of the weapons, according to the acts of expertise and the lack of permits for their possession. The Court assessed that the courts of fact released the prosecutor from the burden of proof, transferring to the applicant the obligation to prove that the seized weapons did not belong to him, on the grounds that the criminal responsibility for criminal offenses of possession of weapons is objective in nature. They have determined the applicant's guilt by means of presumptions of fact. In the Court's assessment the applicant's objective responsibility for the unauthorized possession of weapons is a presumption of disputed fact given that the weapons were found in an external environment to the apartment and that he does not live alone in the apartment. Likewise, the Prosecution and the courts did not carry out a proper verification of the violence exercised against the applicant by the police officers during the search of the apartment, although they had documentary evidence made available by the People's Advocate but have accepted the report on the search of the apartment, signed without any objection by the applicant and his mother, as having full probative power without giving any explanation why the applicant's mother, although she denied the fact that the weapons belong to the applicant or other family members. The Prosecution did not verify the applicant's claims at the preliminary investigation stage, namely to investigate the existence of fingerprints on the seized items and eventually to compare them with those of the applicant.

As a consequence, the reasoning of the Courts' rulings does not prove that the applicant's guilt has been proven beyond any reasonable doubt.

2023



STATISTICAL DATA

Statistical data for 2023

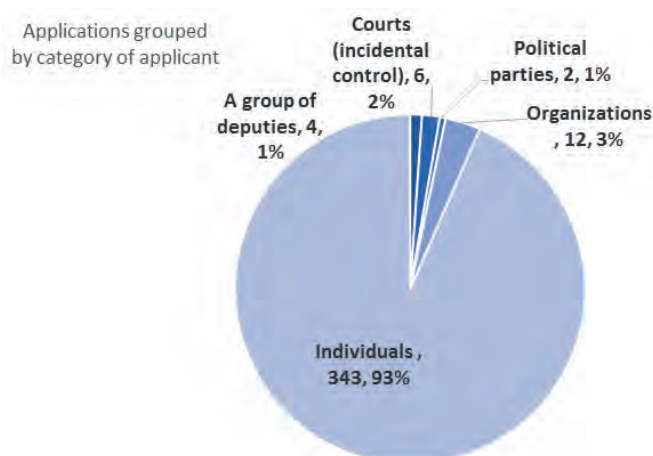
In the course of 2023, the Constitutional Court has received 452 applications³, from which 367 submitted and registered in 2023, while 85 were carried over from 2022.

LENGTH OF PROCEEDINGS

- The Court has respected all the procedural deadlines related to applications submitted, in conformity with provisions of its organic law, and Rules of Judicial Procedures of Constitutional Court
- The average length of proceedings for the examination of cases before the Constitutional Court is 8 months for final decisions and 3 months for cases not accepted for review on the merits.
- At present, Constitutional Court does not have any backlog of cases
- No applications concerning excessive length of procedures have been submitted before the Constitutional Court

DATA ON APPLICATIONS

Applications grouped by category of applicants:



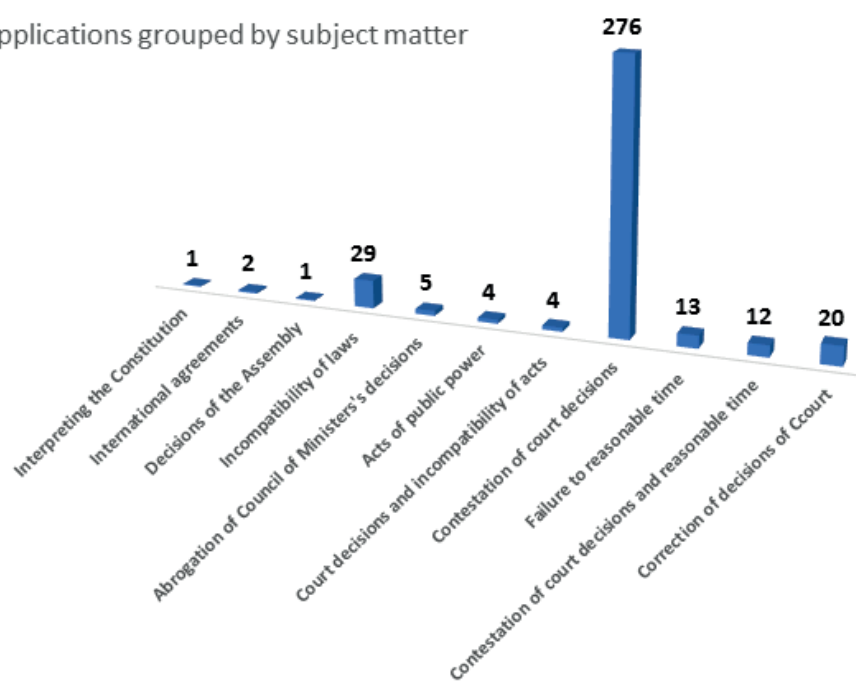
4 applications submitted by not less than one fifth of the MPs
 6 applications submitted by courts of ordinary jurisdiction (incidental control).
 2 applications submitted by political parties.
 12 applications submitted by organizations
 343 applications submitted by individuals.

³12 applications have been joined, and for this reason, the number of applications and the number of decisions and cases currently under review in the Court do not coincide.

Applications grouped by subject matter:

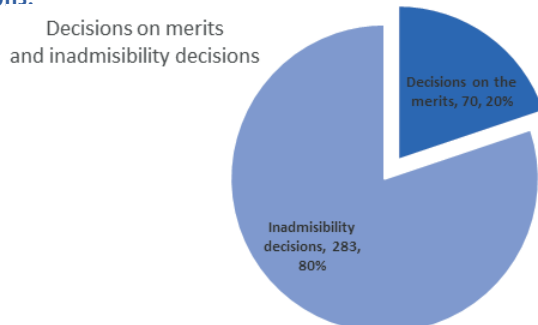
Subject matter:	No.
Interpretation of the Constitution	1
Incompatibility of international agreements with the Constitution	2
Abrogation of the decision of the Assembly	1
For incompatibility of laws with the Constitution	29
Abrogation of decisions of Council of Ministers	5
Contesting acts of public power	4
Contesting decisions of courts of ordinary jurisdiction together with the request for incompatibility of legal provision applicable in the relevant case	4
Contesting decisions of courts of ordinary jurisdiction	276
Finding a violation of right as a result of failure to respect the reasonable time principle	13
Contesting decisions of courts of ordinary jurisdiction, together with finding a violation of the right as a result of failure to respect the reasonable time principle	12
Interpretation/correction/revision of decisions of the Constitutional Court	20

Applications grouped by subject matter

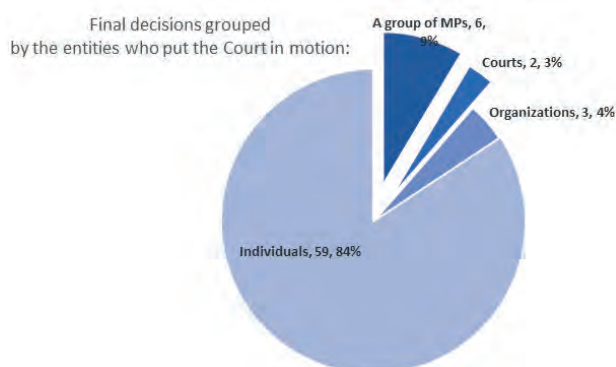


DATA ON DECISIONS

In the course of 2023, the Constitutional Court has rendered overall 353 decisions, 70 final decisions (on the merits) and 283 inadmissibility decisions.

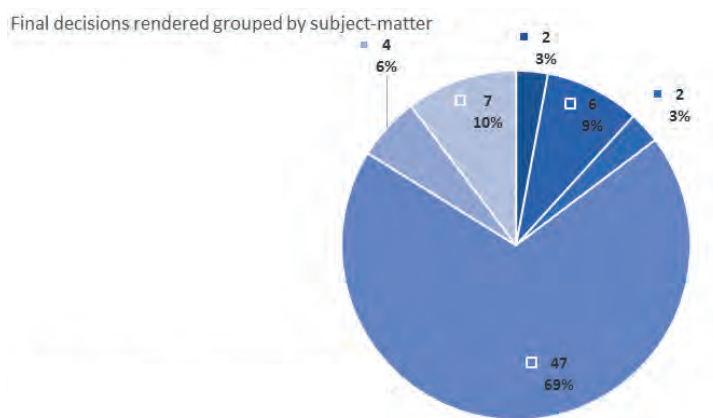


Final decisions grouped by the entities who put the Court in motion:



6 decisions related to applications submitted by a group of MPs
 2 decisions related to applications submitted by courts of ordinary jurisdiction (incidental control).
 3 decisions related to applications submitted by organizations
 59 decisions related to applications submitted by individuals.

Final decisions rendered in the course of 2023, grouped by subject-matter of the application:



2 decisions related to applications on conflict of competences and decisions of the Assembly
 6 decisions related to applications about incompatibility of normative acts with the Constitution.

2 decisions related to applications on the abrogation of decisions of Council of Minister.

47 decisions related to applications contesting decisions of the courts of ordinary jurisdiction, in view of the fair trial right.

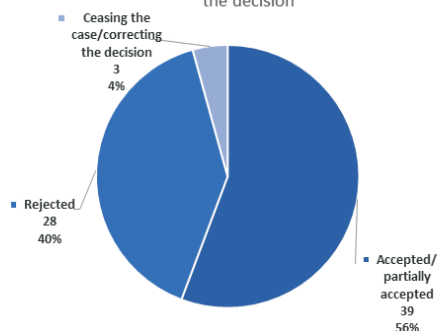
4 decisions related to applications on the abrogation of court decisions and incompatibility of normative acts with the Constitution

7 decisions related to applications about finding that the right to fair trial has been violated, as a result of failure to respect the reasonable trial principle

2 decisions related to applications about clarifying/interpreting/revision of decisions of the Constitutional Court

Final decisions rendered in 2023 grouped according to the ordering part (dispositive) of the decision:

Final decisions grouped according to the ordering part of the decision



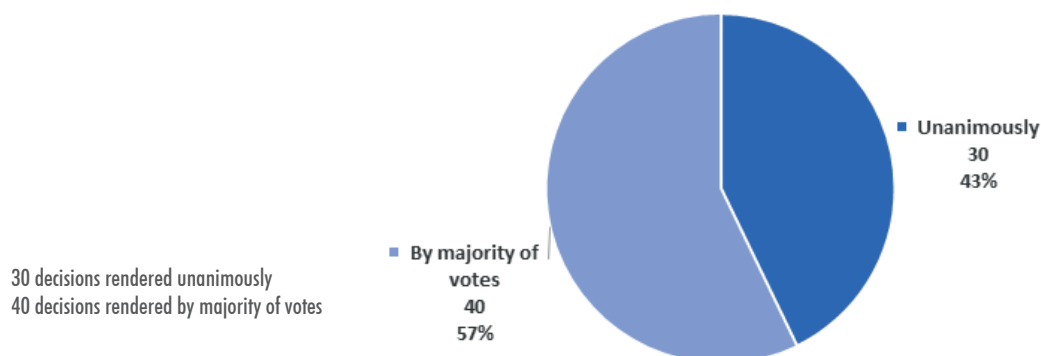
39 decisions where the Court decided that the claim was accepted/partially accepted.

28 decisions where the Court decided that the claim was rejected.

3 decisions where the Court decided to cease the case/correct the decision

Final decisions rendered in 2023 grouped according to the voting modality:

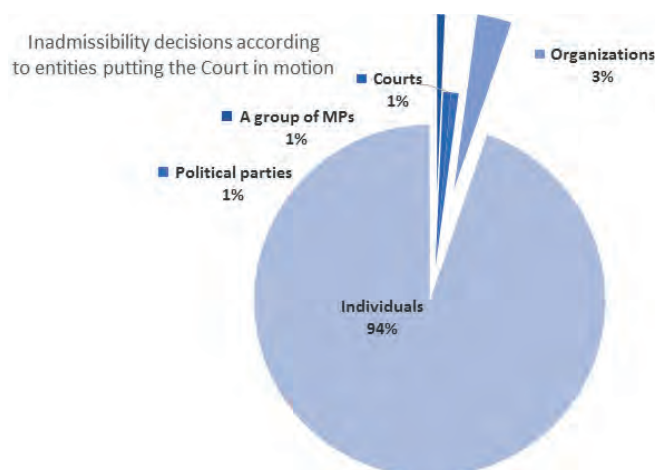
Decisions on merits according to the voting method



30 decisions rendered unanimously
40 decisions rendered by majority of votes

In the course of 2023, 283 inadmissibility decisions were rendered by the Meeting of Judges and by the Chambers of the Court.

Inadmissibility decisions grouped according to subjects/entities who put the Court in motion:



2 decisions on applications submitted by a group of MPs
2 related to applications submitted by courts of ordinary jurisdiction (incidental control).

2 decisions related to applications submitted by political parties.

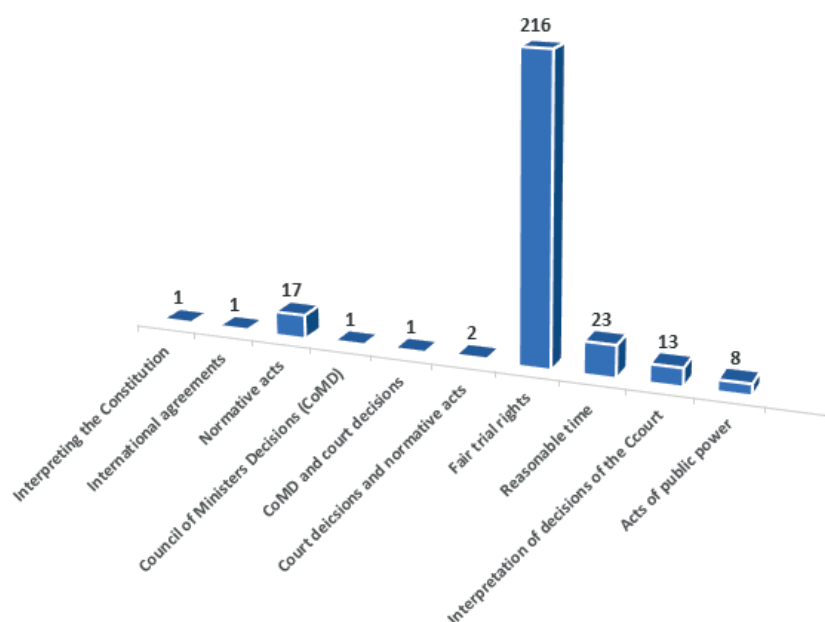
9 decisions related to applications submitted by organizations.

268 decisions related to applications submitted by individuals.

Inadmissibility decisions grouped according to the subject-matter of the application:

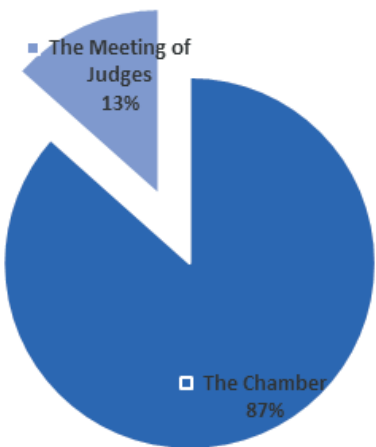
Subject-matter:	No.
Incompatibility of international agreements with the Constitution prior to ratification	1
Incompatibility of normative acts with the Constitution	17
Abrogating Council of Minister's decisions	1
Abrogating Council of Minister's decisions and decisions of courts of ordinary jurisdiction	1
Abrogating court decisions and about incompatibility of normative acts with the Constitution	2
Contesting decisions of courts of ordinary jurisdiction, in view of the right to a fair trial	216
Finding violations of the right to a fair trial, as a result of failure to adjudicate within a reasonable time	23
Correction/interpretation/revision/objection of decision of Constitutional Court	13
Acts of public power	8

Inadmissibility decisions by type of subject-matter



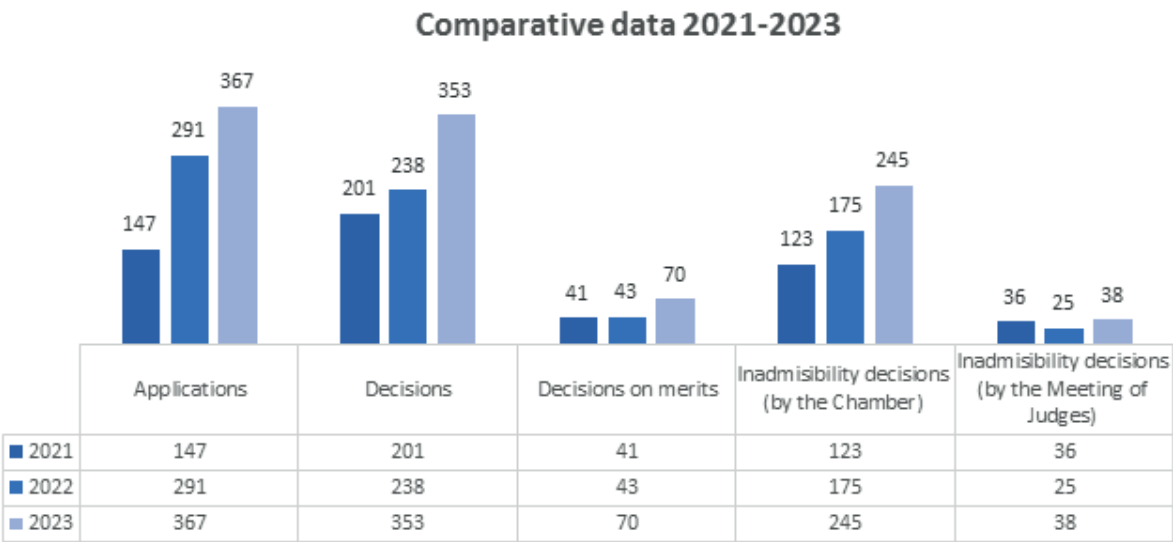
Inadmissibility decision rendered by the Chambers and by the Meeting of Judges:

Inadmissibility decision rendered by the Chambers and by the Meeting of Judges



245 decision rendered by the Chambers.
38 decision rendered by the Meeting of Judges.

Comparative data 2021-2023, in relation to applications and decisions of the Constitutional Court



Important dates for the membership of the Constitutional Court in international organizations:

2001 - full member of the Conference of European Constitutional Courts

2002 - full member of the Association of Francophone Constitutional Courts

2011 - full member of the World Conference on Constitutional Justice

2016 - member of the Network of European Supreme Courts

2023 - member of the Forum of Constitutional Courts of the Balkans

COOPERATION AND INTERNATIONAL PERSPECTIVE

Adherence of the Constitutional Court to international bodies

With the aim of contributing to constitutional justice, as a key element of the rule of law, since its establishment in 1992, the Constitutional Court of the Republic of Albania has established and consolidated cooperation ties with the constitutional courts of other countries, other courts and international bodies.

The Court has always been an active member of the global community of constitutional courts, with the aim of promoting the development of democracy, the rule of law, freedoms and fundamental rights of the individual. In this context, the Court has joined as a full member a number of important regional and international forums. Recently, it has become a member of the Forum of Constitutional Courts of the Balkans, a forum which was established in November 2023, at the initiative of the Constitutional Court of Bulgaria and the Constitutional Court of North Macedonia, with the aim of encouraging and promoting judicial dialogue between the constitutional courts of the Balkan countries.

In order to further develop and consolidate the relations of institutional cooperation and the constitutional debate, in order to continuously improve the decision-making activity and strengthen its capacities, the Constitutional Court of Albania has also signed cooperation agreements with several counterpart courts in Europe. These Memoranda of Cooperation serve as a basis for the continuous and reciprocal exchange of experiences and knowledge in the field of constitutional control. Also, the Court has prioritized deepening of cooperation with the constitutional courts of neighboring countries, cooperation which has been concretized through the organization of mutual study visits, seminars and various trainings that have focused on the most current issues of constitutional justice.

In its activity, the Court has attaches special importance to relations with the Council of Europe, the European Court of Human Rights and the European Commission for Democracy through Law (Venice Commission). It is worth mentioning the membership of the Constitutional Court of Albania in the Network of Supreme Courts (SCN).

Also, during 2023, the Court intensified its efforts and managed to establish close cooperation with a number of international partners within the country, being involved in specific projects and initiatives aimed at improving the infrastructure, human capacities and internal framework regulator, in order to increase efficiency, transparency and access of citizens to constitutional justice.

Based on what mentioned above, in view of maintaining and further developing its case-law the Constitutional Court has continued its successful cooperation with the OSCE Presence for many thematic activities, including the development of the first guide of the Court containing standards and precedents through the years on fair trial rights. Under the same cooperation, roundtables on standardizing decision-making acts, as well as roundtables with the High Court to strengthen dialogue between judicial branches, were held. Also, the fruitful cooperation with the Presence and Konrad Adenauer Foundation has pursued on the institutional strategic planning for 2020-2023 and 2024-2026.

It is worth mentioning that for a quality and efficient case administration in view of guaranteeing a functional constitutional justice, in the course of 2023, the Court has made continuous efforts to ensure the commitment of its international partners to support the establishment of an entirely new system of administration of applications, a system based on technology and information, which is expected to be materialized in 2024-2025.

Recently, the Constitutional Court with support from the Switzerland Confederation through the Embassy of Switzerland in Albania has undertaken the Project "Increasing transparency and accessibility of constitutional justice", which aims to guarantee the right of information according to international standards by strengthening communication with the media and the public by redesigning the website of the Court, by disseminating informative and awareness-raising materials on constitutional rights and freedoms. The Project also focuses on enhancing cooperation with entities which put the Court into motion, with human rights institutions and the courts, in order to improve access of individuals in the courts and in constitutional justice.

The Court has also achieved to publish the speaking notes of the International Conference held on the occasion of its 30th anniversary, by continuing in such a way the successful cooperation with the Heinz Seidel Foundation.



Jubilee activities

Important dates in international cooperation:

16 July 2009 – Cooperation Agreement and Mutual Assistance in Areas of Common Interest between the Constitutional Courts of the Republic of Albania and Italy

18 -20 April 2011, Cooperation Agreement and Mutual Assistance in Areas of Common Interest between the Constitutional Courts of the Republic of Albania and Kosovo

9 – 12 June 2013, Agreement between the Constitutional Courts of the Republic of Albania and Turkey

29 September 2021 - The New Agreement with the Constitutional Court of Kosovo on cooperation and mutual assistance is signed, manifesting the wish and will to continue cooperation programs, to strengthen institutional capacities and improve the quality of decisions.

14 April 14 2021 - a Memorandum of Understanding signed between the Constitutional Court of Albania and the Office of the OSCE Presence in Albania "On coordination and cooperation in the implementation of projects and activities aimed at supporting the Constitutional Court of Albania", the purpose of which is to establish of a cooperation framework.

27 October 2023 - Constitutional Court of the Republic of Albania, Constitutional Court of the Republic of Bulgaria, State Council of the Republic of Greece, Constitutional Court of the Republic of Kosovo, Constitutional Court of Montenegro, Constitutional Court of the Republic of North Macedonia, Constitutional Court of the Republic of Romania, Constitutional Court of the Republic of Turkey, agreed on the establishment of the Forum of Constitutional Courts of the Balkans, as a permanent functional body for the promotion of judicial dialogue.

7 December 2023 – Constitutional Court of the Republic of Albania signs a grant agreement with the Swiss Confederation, represented by the Swiss Federal Department of Foreign Affairs, acting through Embassy of Switzerland in Albania on the Court's Project "Increasing transparency and accessibility of constitutional justice"

Jubilee activities

25th anniversary of the Constitution of the Republic of Albania, 27 November 2023

On the occasion of the 25th anniversary of the Constitution of the Republic of Albania, the Constitutional Court and the Assembly of Albania organized the international conference on "25 years of the Albanian Constitution", which took place in the Hall of Plenary Hearings of the Assembly, on 27 November 2023. This jubilee activity, was attended by the highest dignitaries of the state, presidents/judges of the sister-like constitutional courts, representatives from the Venice Commission and the European Court of Human Rights, prominent constitutionalists, academics, representatives of justice institutions and institutions of other independent in Albania. In her speech, President Zecaj, after emphasizing what the Constitution represents for the history of our people and aspirations for its European future, emphasized the role of the Constitutional Court as the guardian and the last interpreter of the Constitution in the development of democracy and constitutional justice, being responsible for the impact it has on the social, economic and political life of the country. She called on all parties to accept her verdict, this being the right, necessary and only behavior to implement the Constitution. The conference continued with the session on "A message for the Constitution", during which the presidents of the corresponding constitutional courts, members of the Constitutional Court, the President of the High Court, as well as prominent academics and members of the Parliamentary Committee on the Drafting of the Constitution made speeches.



Participation in international activities and study visits

Participations in important international activities

Forum of the Constitutional Courts of the Balkans, Sofia, 26 – 28 October 2023

A delegation of the Constitutional Court of the Republic of Albania, consisting of the President of this Court, Ms. Holta Zaqaj, as well as judges Mr. Sander Beci, Mr. Ilir Toska, participated in the activities held in the framework of the establishment of the Forum of Constitutional Courts of the Balkans, organized in Sofia, Bulgaria, on 26-28 October 2023. The aim of this Forum is to promote cooperation and develop dialogue between the constitutional courts of the countries of the region, serving as a platform for the regular exchange of information and best practices in the field of constitutional justice.

Joint conference between the Constitutional and High Courts of Albania and Kosovo, Pristina, 14 December 2023

The conference on "Balance between control of legality and constitutionality, limits of jurisdiction and access to justice" gathered together in Pristina, on 14 December 2023, judges of the Constitutional and High Courts of Albania and Kosovo. In this conference, the judges of the Constitutional Court of Albania, Ms. Elsa Toska and Ms. Marsida Xhaferllari, presented the perspective of this court in applying the principles of constitutionality and legality.

International conference on the occasion of the 14th anniversary of the establishment of the Constitutional Court of Kosovo, Pristina, 23-24 October 2023

A delegation of the Constitutional Court of Albania, headed by the President of this Court, Ms. Holta Zaqaj, participated in the solemn ceremony and the international conference that were organized on the occasion of the 14th anniversary of the Judicial Year of the Constitutional Court of the Republic of Kosovo, in Pristina, on 23-24 October 2023. The President of the Constitutional Court of Albania, Ms. Holta Zaqaj, held a speech on "The role of the Constitutional Court as a negative legislator" at the international conference on "The contribution of the Constitutional Courts for the protection and strengthening of the fundamental values of democracy, the rule of law and fundamental human rights and freedoms".

ECHR seminar related to the advisory opinion mechanism, Strasbourg, 13 October 2023

The President of the Constitutional Court of Albania, Ms. Holta Zaqaj, took part in the seminar organized by the European Court of Human Rights on the topic of "Judicial dialogue through the mechanism of the advisory opinion provided for in Protocol No. 16", organised in Strasbourg, France, on 13 October 2023.

International conference on the occasion of the 25th anniversary of the Constitutional Court of Azerbaijan, Baku, 4-5 July 2023

The President of the Constitutional Court of Albania, Ms. Holta Zaqaj, participated in the international conference on "Progress of legislation through the implementation of constitutional norms", which took place in Baku, on 4 July 2023, on the occasion of the 25th anniversary of the establishment of the Constitutional Court of Azerbaijan. In this conference, the President of the Constitutional Court, Ms. Holta Zaqaj, gave a presentation on the topic: "The Constitutional Court of Albania in the light of the Justice Reform and constitutional amendments - lessons learned".

28th World Congress of Justice, New York, 20 – 21 July 2023

The 28th World Congress of Justice was organized with several panel discussions where there were references from various panelists from around the world. The representatives of the Constitutional Court referred to some of the panels. More specifically, the President of the Constitutional Court, Ms. Holta Zaqaj, addressed the forum in the panel on Freedom of expression in the digital age; Judge Marsida Xhaferllari in the panel of Rule of law, constitutional justice and technology; and Judge Fiona Papajorgji and Marjana Semini in the panel of Universality of the rule of law.

Meeting of the Supreme Courts Network (SCN), Strasbourg, 8-9 June 2023

The judge of the Constitutional Court of Albania, Ms. Elsa Toska, who is the representative of this Court in the Supreme Courts Network (SCN) - forum of the European Court of Human Rights, participated in the 6th meeting of this Network, which was organized at the European Court of Human Rights in Strasbourg, France, on 8 and 9 June 2023.

Judge Elsa Toska took part in the two-day discussions focusing on the standards of the independence of courts and judges, as well as the transmission of the experience and jurisprudence of the Constitutional Court of Albania.

International conference organized by the German Federal Constitutional Court, Berlin, 4-5 May 2023

A delegation of the Constitutional Court of Albania, consisting of Ms. Holta Zaçaj, President of the Court, and Ms. Elsa Toska, judge, participated in the International Conference on "Climate Change as a Challenge for Constitutional Law and Constitutional Courts", which took place in Berlin, Germany on 4-5 May 2023.

Congress of the International Federation for European Law, Sofia, 31 May – 3 June 2023

The judge of the Constitutional Court, Ms. Marsida Xhaferllari participated in the Congress of the International Federation for European Law (FIDE), which took place in Sofia, Bulgaria, on 31 May – 3 June 2023. Judge Marsida Xhaferllari referred to the discussion panel on the Rule of Law and the Expansion of the European Union and held a presentation on the Albanian perspective in this regard.

100th anniversary of the adoption of the Constitution of Greater Romania, Bucharest, 27-28 March 2023

A delegation of the Constitutional Court of Albania, consisting of Ms. Fiona Papajorgji and Ms. Marjana Semini, participated in the festive assembly dedicated to the 100th anniversary of the adoption of the Constitution of Greater Romania in 1923, a ceremony which took place in the Palace of the Parliament in Bucharest on 27 March 2023.

Study visits in the framework of the development and promotion of bilateral relations

Working visit at the Constitutional Court of Kosovo, Pristina, 29 – 30 June 2023 Bucharest, 27-28 March 2023

The body of judges of the Constitutional Court of Albania, headed by the President of this Court, Ms. Holta Zaçaj, conducted a working visit to Pristina, Kosovo, on 29-30 June 2023. In the framework of this visit, a joint discussion was organized with the participation of the judicial bodies of both courts. The topics addressed during the work of this panel were: "Constitutional appeal as a substantial right and judgment within a reasonable time" and "Control of the constitutionality of laws for conditional and unconditional subjects".

Working visit to the Federal Tribunal of Switzerland, Lausanne, 7-8 September 2023

A delegation of the Constitutional Court of Albania, headed by the President of this Court, Ms. Holta Zaçaj, and composed of judges Ms. Sonila Bejtja, Mr. Sander Beci, Mr. Ilir Toska, Mr. Gent Ibrahimimi, conducted a working visit to the Federal Tribunal of Switzerland, in Lausanne, Switzerland, on 7-8 September 2023. During the meetings held as part of this visit with the President of the Federal Tribunal, Mr. Yves Donzallaz, and with the other judges of this court, experiences were shared through the presentations presented by the judges, respectively, for the Constitutional Court of Albania, Mr. Gent Ibrahimimi on the "Constitutional Control of Normative Acts" and Ms. Sonila Bejtja on "Individual constitutional appeal", while the Swiss colleagues presented the topics of "Separation of powers and independence of the judiciary" and "Publication of decisions and relations with the media".

Study visits at the Swedish Supreme Courts, Stockholm, 26 – 27 September 2023

A delegation of the Constitutional Court of Albania, in cooperation with the Office of the OSCE Presence in Albania, as part of the 2022-2024 OSCE Project "Support for strengthening the rule of law", conducted a study visit to the Supreme Court, the Supreme Administrative Court and the Svea Court of Appeal of Sweden. During this visit, the delegation headed by judge Mr. Gent Ibrahimimi was received in meetings by high representatives of the Swedish courts and was informed by them about the organization and operation of the judicial system in Sweden in general and in the relevant courts in particular. The delegation of the Constitutional Court of Albania had the opportunity to get to know in more detail the communication programs with the media as well as the electronic case management system.

CIP Katalogimi në botim BK Tiranë

RSH. Gjykata Kushtetuese
Raport vjetor 2023 = Annual report 2023 / Gjykata
Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë ; përkth. Adelina
Albrahimi. - Tiranë : Kristalina-KH, 2024.
126 f. ; 210x297cm.

ISBN 9789928309853

1.Gjykata Kushtetuese 2.Raport vjetore 3.Shqipëri

342.565.2(496.5) "2023" (047)

